

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARI VE İLKÖĞRETİM
ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL AĞLARI KULLANIM AMAÇLARI VE
EĞİTSEL BAĞLAMDA KULLANIMLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Oylum ÇAVDAR

**TRABZON
Temmuz, 2012**

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARI VE İLKÖĞRETİM
ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL AĞLARI KULLANIM AMAÇLARI VE
EĞİTSEL BAĞLAMDA KULLANIMLARI**

Oylum ÇAVDAR

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce Yüksek Lisans
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Danışmanı
Doç. Dr. Nevzat YİĞİT**

**TRABZON
Temmuz, 2012**

KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından ilköğretim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 24/07/2012

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Nevzat YİĞİT .....

Üye : Doç. Dr. Tuncay ÖZSEVGEC .....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nedim ALEV .....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Haluk ÖZMEN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Oylum ÇAVDAR

24/07/2012

ÖNSÖZ

Son zamanlarda büyük bir bölümünün öğrencilerin oluşturduğu milyonlarca kullanıcısı bulunan Facebook, Twitter, Youtube, Blog ve Wiki gibi sosyal ağların, öğrenciler tarafından araştırma ya da bilgi edinme amaçlı değil, daha çok günlük yaşamlarının bir uzantısı olarak, arkadaşlarına kendi hayatlarını açmak, kendilerini diğerlerine tanıtmak için kullanıldığı görülmektedir. Sosyal ağ teknolojileri çeşitli alanların yanı sıra, iletişim, işbirliği, materyal-bilgi paylaşımı bakımından eğitim için de birçok olanağı içerisinde barındırmaktadır. Bu yönüyle eğitim-öğretime yadsınamaz katkıları olacak sosyal ağların fen eğitiminde kullanma yoluna gidilmesi ve öğrencilerin sosyal ağ siteleri üzerinden katılımlarının sağlanması gerekmektedir. Buradan hareketle ilk önce Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin bu konudaki farkındalıkları tespit edilmelidir. Bu araştırmanın amacı, Fen Bilgisi Öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları günlük yaşamlarında kullanım amaçlarını ve eğitsel kullanımlarını tespit etmektir.

Araştırma süresince bilgi ve tecrübeleriyle rehberlik eden danışman hocam Sayın Doç. Dr. Nevzat YİĞİT'e çok teşekkür ediyorum. Araştırmada bana yol gösteren ve değerli katkılarda bulunan hocalarım Prof. Dr. Salih ÇEPNİ'ye, Doç. Dr. Tuncay Özsevgeç'e ve Yrd. Doç. Dr. Nedim ALEV'e çok teşekkür ediyorum.

Gerek araştırma sürecinde gerekse hayatımın diğer dönemlerinde bana her konuda destek olan arkadaşlarım Haşim Gürhan ZİHNİ'ye, Meltem ERBAŞ'a ve İsa KARPUZ başta olmak üzere yardımlarını gördüğüm diğer tüm arkadaşlarıma ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Son olarak bu süreç boyunca maddi - manevi her türlü destekleriyle yanımda olan annem Nadire ÇAVDAR, babam Şeref ÇAVDAR'a, düşünceleriyle tavsiyelerde bulunan ve yardımlarını esirgemeyen ağabeyim Ali ÇAVDAR ve yengem Ülkü ÇAVDAR'a sonsuz teşekkürlerimle...

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VII
ABSTRACT	VIII
TABLolar DİZİNİ.....	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	XI
KISALTMALAR DİZİNİ	XII
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Araştırmanın Problemi	2
1.3. Araştırmanın Amacı	5
1.4. Araştırmanın Gereçesi ve Önemi	5
1.5. Araştırmanın Varsayımları	8
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	8
1.7. Konu ile İlgili Genel Bilgiler.....	8
1.7.1. Web 2.0	9
1.7.2. Sosyal Ağlar	9
1.7.3. Sosyal Ağların Kullanım Amacı	10
1.7.4. Sosyal Ağların Eğitsel Kullanımı.....	11
1.7.5. Sosyal Ağların Temelindeki Öğrenme Yaklaşımları	13
1.8. Konu ile İlgili Yapılan Çalışmalar	14
2. YÖNTEM.....	40
2.1. Araştırmanın Modeli	41
2.2. Evren ve Örneklem.....	41
2.3. Veri Toplama Aracı.....	42
2.3.1. Veri Toplama Aracının Tasarlanması	42
2.3.1.1. Kişisel Bilgi Formu	43
2.3.1.2. SAKA ve SAEK Ölçeklerinin Geliştirilme Süreci.....	43

2.3.2.	Veri Toplama Aracının Uygulanması	50
2.4.	Verilerin Çözümlemesi.....	51
3.	BULGULAR	54
3.1.	Kişisel Bilgi Formuna Ait Bulgular	54
3.2.	Sosyal Ağların Kullanım Amaçları ve Eğitsel Kullanımları ile İlgili Bulgular	60
3.2.1.	Sosyal Ağların Kullanım Amaçları ile İlgili Bulgular	60
3.2.2.	Sosyal Ağların Eğitsel Kullanımı ile İlgili Bulgular	63
3.3.	Sosyal Ağların Kullanım Amaçları ve Eğitsel Kullanımları Üzerinde Etkisi Araştırılan Değişkenlere Ait Bulgular.....	66
3.4.	Fen Bilgisi Öğretmen Adayları ile İlköğretim Öğrencilerinin, Sosyal Etkileşim, Eğlence, Okul Çalışmaları, Materyal Paylaşımı ve İletişim Boyutları Açısından Karşılaştırılmasına Ait Bulgular	73
4.	TARTIŞMA.....	80
5.	SONUÇLAR	92
6.	ÖNERİLER	96
7.	KAYNAKLAR.....	97
8.	EKLER	102
ÖZGEÇMİŞ		

ÖZET

Fen Bilgisi Öğretmen Adayları ve İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ve Eğitsel Bağlamda Kullanımları

Eğitim açısından; etkileşim, işbirliği, aktif katılım, bilgi ve kaynak paylaşımı, eleştirel düşünme gibi önemli getirileri olan sosyal ağların öğrenciler tarafından farklı amaçlarla kullanıldığı görülmektedir. Birçok yönüyle eğitim-öğretime yadsınamaz katkıları olacak bu uygulamaların fen öğretiminde kullanılmasının önemi büyüktür. Dolayısıyla öncelikle ileride bu araçları derslerinde kullanması beklenen Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve onların öğrencileri olacak ilköğretim öğrencilerinin bu konudaki farkındalıkları tespit edilmelidir. Bu çalışmada, Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçlarının ve eğitsel kullanımlarının belirlenmesi, bu kullanımların cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyal ağları kullanım sıklığı, sosyal ağlarda geçirilen zaman değişkenlerine bağlı olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır. Araştırma, 2010-2011 eğitim öğretim yılında, iki devlet üniversitesindeki Fen Bilgisi Öğretmenliği öğrencileri (N=800) ve Trabzon merkezdeki ilköğretim öğrencileri (N=765) ile yürütülmüştür. Tarama yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler Sosyal Ağları Kullanım Amacı Ölçeği ($\alpha=0,767$) ve Sosyal Ağları Eğitsel Kullanım Ölçeği ($\alpha=0,902$) ile toplanmıştır. Elde edilen veriler yüzde, frekans, ortalama, standart sapma, bağımsız t-testi ve tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmiştir. Öğrencilerin sosyal ağları öncelikle sosyal etkileşim, ikinci olarak okul çalışmaları, daha sonra eğlence için kullandıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarında cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyal ağları kullanım sıklığı ve sosyal ağlarda geçirilen zaman değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Sosyal ağlardan en çok Facebook'ta zaman geçiren öğrenciler bu ortamları ağırlıklı olarak iletişim amaçlı olarak düşünmekte eğitsel kullanımı geri planda tutmaktadırlar. Öğrencilerin her sınıf seviyesinde bu araçların eğitsel kullanılabilirliği konusunda farkındalıkları ise düşüktür. Ayrıca sosyal ağlarda kalma süreleri arttıkça bu araçları, boş zamanı eğitsel anlamda yararlı bir şekilde değerlendirmek yerine vakit öldürmek için kullandıkları görülmektedir. Bu araçlardan eğitsel amaçlı olarak daha fazla yararlanılabilmesi ve eğlence amaçlı kullanımların azaltılabilmesi için her kademedeki öğrencilerin bilinçlendirilmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: Web 2.0, Sosyal ağlar, Sosyal ağların eğitsel kullanımı, Fen Bilgisi Eğitimi, İlköğretim, Öğretmen adayları

ABSTRACT

Purposes of Social Networks Usage of Science Student Teachers and Primary Students and Their Utilization in Educational Context

Social Networks which have benefits like education, interaction, active participation, information and source sharing, thinking critically; used by students for several purposes. In many ways these applications that will make many undeniable contributions to education have great importance in science education. Therefore, firstly the awareness of pre-service teachers who are expected to use these tools at their courses, and primary school students who will be their students, should be primarily detected. In this survey the purposes of the candidate science teachers' and their primary school students' usages of social networks and their educational usages and whether these usages depend on the gender, class level, the frequency of use and spent time at social networks variables or not are aimed to be detected. The study was carried out with Pre-service Science Education Teachers (N=800) at two state universities and primary school students (N=765) in center of the Trabzon in the 2010-2011 academic year. The data gathered were analyzed by percent, frequency, mean, standard deviation, independent t-test and one-way analysis of variance. It has been found that, students principally use social networks for social interaction, followed by school works and entertainment, respectively. It has been determined that there is a statistically significant difference in the students usage of social networks depending on variables such as gender, class level, frequency of use and spent time at social networks. Students, who spend their time mostly on Facebook, use this media chiefly for communication not for education. At each class level, students' awareness for the usage of these tools in education is low. Also, the increase of online time at social networks causes to use these tools for wasting their time, not for education. The students at each level should be told to increase the usage of the tools for educational purposes and to lessen the usage of it for entertainment.

Key Words: Web 2.0, Social networks, Educational usage of social networks, Science Education, Primary school, Preservice teachers

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Tablo No
Tablo 1.	Konu ile ilgili yapılan çalışmalar.....	31
Tablo 2.	Örnekleme grubuna ilişkin demografik veriler	42
Tablo 3.	SAKA ölçeğinin faktör analizi, güvenilirlik analizi sonucu ve madde toplam korelasyonu	45
Tablo 4.	SAKA ölçeğinin faktörleri arasındaki korelasyon katsayıları	46
Tablo 5.	SAKA ölçeğinin alt faktörleri altında toplanan maddeler.....	47
Tablo 6.	SAEK ölçeğinin faktör analizi, güvenilirlik analizi sonuçları ve madde toplam korelasyonları.....	48
Tablo 7.	SAEK ölçeğinin faktörleri arasındaki korelasyon katsayıları	49
Tablo 8.	SAEK ölçeğinin alt faktörleri altında toplanan maddeler.....	50
Tablo 9.	İnternet kullanım sıklığı.....	54
Tablo 10.	İnternette geçirilen zaman.....	55
Tablo 11.	İnternet kullanım amacı	56
Tablo 12.	Sosyal ağların kullanma/kullanmama durumu	57
Tablo 13.	En fazla zaman geçirilen sosyal ağlar.....	57
Tablo 14.	Sosyal ağların kullanım sıklığı	58
Tablo 15.	Sosyal ağların ağlarda geçirilen zaman	59
Tablo 16.	Sosyal ağlarda en çok ilgi çeken uygulamalar.....	59
Tablo 17.	Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçları	61
Tablo 18.	Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları eğitsel kullanımları	64
Tablo 19.	Öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin cinsiyetlerine göre SAKA ve SAEK'e uygulanan bağımsız t-testi sonuçları	67
Tablo 20.	Öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sınıflarına göre SAKA ve SAEK'e uygulanan varyans analizi sonuçları.....	68
Tablo 21.	Öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım sıklığına göre SAKA ve SAEK'e uygulanan varyans analizi sonuçları	70

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Tablo No</u>
Tablo 22.	Öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağlarda geçirilen zamlana göre SAKA ve SAEK'e uygulanan varyans analizi sonuçları	72
Tablo 23.	Örneklem grubuna göre SAKA ve SAEK'e uygulanan bağımsız t-testi sonuçları.....	74
Tablo 24.	İkinci alt probleme yönelik bulgular.....	76
Tablo 25.	Birinci, üçüncü ve dördüncü alt probleme yönelik elde edilen bulgular	77

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Sekil No</u>	<u>Sekil Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1.	Araştırmanın şematik görünümü	40

KISALTMALAR LİSTESİ

SAKA : Sosyal Ağları Kullanım Amacı Ölçeği

SAEK : Sosyal Ağları Eğitsel Kullanım Ölçeği

BÖTE : Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Bilgi ve teknoloji çağı olarak adlandırılan yirmi birinci yüzyılda bilişim teknolojileri, öğrenme-öğretme sürecini, sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamı olduğu kadar, kişilerarası etkileşimi de yeniden şekillendirmiştir (Özmen vd., 2011). Yeni teknolojilerin gelişimi ile birlikte, paylaşım için yeni hizmetler (Flickr, YouTube), içerik üretimi, iletişim ve işbirliği için yeni araçlar (Blog, Wiki ve Twitter), ve insanları birbirine bağlayan, farklı araştırma topluluklarını destekleyen uygulamalar (Facebook, Ning) ortaya çıkmıştır (Conole ve Culver, 2010). Bu ortamlar sosyal ağlar olarak adlandırılmaktadır. Esnek ve kullanıcı dostu arayüzleri sayesinde sosyal ağlar, bilgisayar okuryazarı olsun ya da olmasın birçok kullanıcıya hitap etmektedir. Sosyal ağların birçok özelliğe sahip olması ve kullanıcılara geniş olanaklar tanınması, öğrenci-öğrenci, öğrenci-içerik ve öğretmen-öğrenci etkileşimini artırma, öğrencilerin araştırma, sorgulama ve problem çözme becerilerini kullanmaları ve geliştirmeleri konularında önemli ölçüde destek olmaktadır (Gülbahar vd., 2010). Diğer taraftan sosyal ağlar etkileşim, işbirliği, akran öğrenmesi, aktif katılım, bilgi ve kaynak paylaşımı, eleştirel düşünme gibi birçok özelliği desteklemektedir. Ayrıca bu ortamlar öğrenci merkezli eğitim, işbirlikçi öğrenme gibi yapılandırmacı yaklaşımın temelini oluşturan uygulamalarla da yakından ilişkilidir. Öğrenciler sosyal ağları yepyeni ve bağımsız öğrenme ortamları olarak veya dersleri ile bağlantılı olarak kullanabilir, çalışma konularına ait gruplar oluşturarak veri toplayabilir, tartışma başlatabilir, aynı zamanda öğretmenlerini arkadaş olarak ekleyerek kendilerini daha rahat ifade etme olanağına sahip olabilirler (Koç ve Karabatak, 2011). Öğrencilerin iletişim eksikliği, içeriğin kişiselleştirilememesi ve devam zorunluluğu olan bir müfredata uymaktan şikayet etmeleri nedeniyle sosyal ağları, var olan öğrenme uygulamalarına uyarlayarak informal öğrenme bağlamları sağlamak önem kazanmıştır (Bartlett-Bragg, 2006). Diğer yandan eğitimcilerin popüler, fonksiyonel, ilgi çekici araç ve ortam arayışlarına birçok yönü ile uygun olan sosyal ağ ortamlarının eğitim-öğretim bağlamında kullanılması önemli bulunmaktadır (Mazman, 2009). Fakat son yıllarda kullanıcılara sağladığı olanaklarla zenginleşen sosyal ağların, öğrenciler tarafından araştırma ya da bilgi edinme amacıyla değil, daha çok günlük yaşamlarının bir uzantısı olarak arkadaşlarıyla iletişim kurma, özel yaşamlarını paylaşma

ve yeni insanlarla tanışmak amacıyla kullanıldığı görülmektedir (Özmen vd., 2011). Öğrencilerin bu ortamlarda eğlence amacıyla gerektiğinden fazla zaman harcadıklarında okul başarılarında düşüş görülebilmektedir (Koç ve Karabatak, 2011). Ayrıca öğrencilerin boş zamanlarının tümünü sosyal ağlara ayırmaları ve arkadaşları ile iletişimlerini bu ortamlar üzerinden sürdürmeleri gerçek hayattaki arkadaşlık duygusunu köreltebilmektedir (Belin ve Yıldız, 2011). Bu yüzden, öğrencilerin zamanlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri sosyal ağ uygulamalarından öğrenme amaçlı yararlanabilmek için öncelikle öğretmen adaylarında ve öğrencilerde bu konuda farkındalık oluşturulmalıdır.

1.2. Araştırmanın Problemi

Birçok klasik internet uygulamaları içeriğın iletilmesi üzerine kurulu iken, Blog, Wiki, sosyal ağ siteleri gibi Web 2.0 araçları daha çok sosyal etkileşim üzerine yoğunlaşmıştır. Bu araçlar kullanıcı katılımı ve etkileşimleri ile yönetildiğinden, sosyal ve aktif bir öğrenme için gerekli bilgi paylaşımı ve işbirliğini oldukça iyi desteklemektedirler (Ajjan ve Hartshorne, 2008). Ayrıca sosyal ağlarla, sadece içeriğe erişim olgusu ortadan kaldırılarak, öğrencilere sınırlandırılmamış bir öğrenme sağlanmaktadır (Mejias, 2010). Eğitim-öğretim ortamlarında sosyal ağların uygulamaya geçirilmesinin öğrenciler ve öğretmenler arasında daha etkili bir iletişim sağlayacağı, ayrıca öğreticilerin öğrencilerini daha iyi tanıma olanağı sağlayacağı söylenebilir (Grant, 2008). Tüm bu olumlu getirilerinin yanı sıra, öğrenciler bu ortamlarda birtakım olumsuzluklarla da karşılaşabilmektedirler. Türkiye'deki ilköğretim öğrencilerinden yarısından fazlası sosyal ağlarda cinsel içerikli mesajlardan sakınma ve adres, telefon bilgilerinin tanımadıkları insanların eline geçebilmesi tehditlerine karşı güvenlik ayarlarını nasıl değiştireceklerini bilmemektedirler (URL-1, 2012). Diğer taraftan bazı üniversite öğrencileri, bağımlılık oluşturma, vakit kaybına sebep olma gibi nedenlerle asıl amaçları olan iletişim ve paylaşımdan uzaklaşmaya neden olduğu için sosyal ağları kullanmamaktadır (Turan ve Göktaş, 2011). Karşılaşılan olumsuzluklara rağmen araştırmacılar artık sosyal ağlarla ilgili örnek öğrenme senaryoları geliştirmekte ve (Deperlioğlu ve Köse, 2010; Şenel ve Seferoğlu, 2009) bu araçların derslerdeki etkililiğini test etmektedirler (Altun, 2008; Atıcı ve Özmen, 2011; Balcıkanlı, 2010; Durusoy, 2011; Keleş ve Demirel, 2011; Lockyer ve Patterson, 2008; Rebecca vd., 2008). Yurt dışında bu araçların, öğretmen adaylarını ve öğretmenleri farklı derslerdeki dijital, iletişim ve konu yeterlilikleri bakımından

geliştirmek için uygulamalı olarak kullanıldığı görülmektedir (URL-2, 2012). Araştırma sonuçlarında sosyal ağların etkin bir şekilde iletişim, işbirliği, materyal-bilgi paylaşımı ve sosyal ilişkiler için kullanıldığı ortaya çıkmaktadır (Horzum, 2010; Mazman, 2009; Sezgin vd., 2011, Schmucki ve Meel, 2010, Yiğit vd., 2010). Araştırmacılar bu araçların eğitim ortamının bir parçası haline getirilmesinin yararlı olacağını düşünmektedirler (Ata, 2011; Balcıkanlı, 2010; Sezgin vd., 2011; Tiryakioğlu ve Erzurum, 2011; Uçak ve Çakmak, 2010; Yıldırım ve Özmen 2011).

Sosyal ağ kullanıcılarının sayılarının yoğunluğu nedeniyle, eğitimcilerin bu araçları öğrencileri ile iletişimin farklı bir biçimi olarak kullanma yoluna gitmesi gerektiğine ve öğrencilerin sosyal ağlar üzerinden katılımlarının sağlanmasına dikkat çekilmektedir (Grant, 2008). Fakat akademisyenlerin büyük bir kısmının bu araçları öğretimleri sırasında kullanmadıkları ve kullanmayı da planlamadıkları belirtilmektedir (Ajjan ve Harsthone, 2008; Tiryakioğlu ve Erzurum, 2011) Aynı şekilde, öğretmen ve öğretmen adaylarının sosyal ağlara yönelik farkındalıklarının yüksek olmadığı ve eğitsel kullanımlarının da yaygın olmadığı söylenmektedir (Horzum, 2010; Koç ve Karabatak, 2011). Öğretmenlerimizin yeterince haberdar olmamaları ve öğrencilerin sosyal ağların verimli olamayacağı düşüncesinin bu araçları şu anda ilköğretim sistemimizin dışında tuttuğu ifade edilmiştir (Şenel ve Seferoğlu, 2009). Bir araştırmada, sosyal ağları kullanma sıklığında Eğitim Fakültesinin diğer fakülteler arasında 3. sırada, eğitsel kullanım sıklığında ise 4. sırada geldiği görülmüş ve sosyal ağları hiçbir zaman kullanmayanların çoğunun Eğitim Fakültesi öğrencileri olduğu ortaya çıkmıştır (Ata, 2011). Yine bir çalışmada, ilköğretim öğrencilerinin günlük hayatlarında rahatlıkla kullandıkları Facebook, MSN ve Youtube uygulamalarını, öğretmenlerinden kaynaklı sebeplerle derslerine yönelik kullanmadıkları tespit edilmiştir (Atal, 2010). Diğer yandan sosyal ağların öğrenciler arasında daha çok eğlence amaçlı kullanıldığı ifade edilmektedir (Atal, 2010; Çetin, 2009; Kobak ve Biçer, 2008; Sezgin vd., 2011; Vural ve Bat, 2010). Bu durum öğrencilerin sosyal ağları derslerinde ve çalışmalarında nasıl kullanabilecekleri ile ilgili eğitime ihtiyaç duyduklarını göstermektedir (Altun, 2008; Uçak ve Çakmak, 2010).

Yapılan çalışmalarda, sosyal ağların eğitime ilişkin bu denli olumlu ve önemli katkılarına rağmen bu alanda yapılmış çalışmaların azlığının ve ülkemizde bu konuda eğitimin her kademesini kapsayan çalışmaların yapılmamış olmasının dikkat çekici olduğu belirtilmiş, sosyal ağ kullanımına ilişkin ortaöğretim ve ilköğretim düzeyindeki öğrenciler örneklem

olarak alınarak ilköğretimden üniversiteye kadar olan eğitim ve öğretim sürecindeki farklılıkların incelenmesi önerilmiştir (Ata, 2011; Özmen vd., 2011).

Literatürde cinsiyet, sınıf, interneti ve sosyal ağları kullanım sıklığı, internette ve sosyal ağlarda geçirilen zaman gibi değişkenlerin sosyal ağlar üzerindeki etkileri araştırılmaktadır. Cinsiyet değişkeninin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, sosyal ağları eğitsel anlamda daha sık kullandıkları (Ata, 2011), sosyal ağların eğitsel bağlamda iletişime katkı sağladığına daha fazla katıldıkları (Sezgin vd., 2011), bu ortamları daha çok eski arkadaşlarını bulup gerçek yaşamda görüşmek için tercih ettikleri (Çetin 2009) görülmektedir. Erkek öğrenciler ise bu ortamları zaman geçirip eğlenmek için tercih etmektedirler (Çetin 2009). Öğretmenlerde ise bu durum değişmektedir. Bayan öğretmenler sosyal ağları ağırlıklı olarak iletişim ve eğlence amaçlı, erkek öğretmenler ise bilgi edinme amaçlı kullanılmaktadırlar (Horzum, 2010). İnternet ve sosyal ağ kullanım sıklığı değişkenlerine bakıldığında, öğrencilerin internet kullanım sıklığı arttıkça, sosyal ağ kullanımı ve bilinirliğinin (Vural ve Bat, 2010), aynı zamanda sosyal ağları eğitsel anlamda kullanım sıklığının da arttığı görülmektedir (Ata, 2011). Sosyal ağları sık kullanan öğrenciler nadiren kullananlara göre daha çok sınıf topluluğu duygusuna sahiptir (Atıcı ve Özmen, 2011). Fakat sosyal ağlara düşündüğünden daha fazla zaman harcayan öğrencilerin bir önceki dönemlere ait ders veya dersleri bulunmaktadır yani okul başarıları düşüktür (Koç ve Karabatak, 2011). Sınıf değişkeninin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde, sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin sosyal ağları eğitsel kullanımının arttığı görülmektedir (Sezgin vd., 2011). Üniversite öğrencilerinden 4. sınıflar, diğer sınıflara göre sosyal ağları daha fazla kullanmakta ve kendilerini bu konuda daha yeterli görmektedirler. 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri sosyal ağları çoğunlukla hocaları ve arkadaşları ile iletişim açısından öncelikle önemli bulmakta, 1. sınıf öğrencileri ise daha çok derslerle ilgili bilgilere erişim konusunda bu araçlardan yararlanmaktadır (Uçak ve Çakmak, 2010).

Bu doğrultuda bu araştırmanın problemi “Fen Bilgisi öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçları ve eğitsel bağlamda kullanımları nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir.

Alt Problemler

1. Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin interneti ve sosyal ağları günlük yaşamlarında kullanım durumları nelerdir?

2. Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin, sosyal ağları kullanım amaçları, sosyal etkileşim, eğlence ve okul çalışmaları, sosyal ağları eğitsel kullanımları ise, materyal paylaşımı ve iletişim boyutları açısından nelerdir?

3. Fen Bilgisi öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçları ve eğitsel kullanımları, cinsiyetlerine, sınıflarına, sosyal ağları kullanım sıklığına, sosyal ağlarda geçirdikleri zamana göre değişmekte midir?

4. Fen Bilgisi öğretmen adayları ile ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçları ve eğitsel kullanımları, sosyal etkileşim, eğlence, okul çalışmaları, materyal paylaşımı ve iletişim boyutları açısından farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Fen Bilgisi öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçlarını ve eğitsel bağlamda kullanımlarını tespit etmek amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Teknoloji çoğu zaman bilginin yayılımı, iletişimin sağlanması ve etkileşimin artırılması fonksiyonları ile eğitim-öğretime yönelik ihtiyaçları karşılamada etkin bir araç olarak günlük hayatın her alanında olduğu gibi eğitimin de bir parçası haline gelmiştir (Mazman, 2009). Özellikle son yıllarda hızla yayılan ve büyük bir bölümünün öğrencilerin oluşturduğu milyonlarca kullanıcısı bulunan (Lenhart ve Madden, 2007; Selwyn, 2007) sosyal ağlar etkin bir şekilde farklı amaçlarla kullanılmaktadır. Öğrencilerin bu ortamlarda eğlence amaçlı çok fazla zaman harcadıklarında bağımlı olabilecekleri (Turan ve Göktaş, 2011) ve ders başarılarında düşüş olabileceği belirtilmektedir (Koç ve Karabatak, 2011). Oysaki bu araçların öğrencilerin boş geçirdikleri zamanı eğitimle değerlendirmede uygun ortamlar olduğu dile getirilmiştir (Yiğit vd., 2010). Sosyal ağların eğitim açısından oldukça önemli olduğu bilinen etkileşim, işbirliği, aktif katılım, bilgi ve kaynak paylaşımı, eleştirel düşünme gibi birçok uygulamayı desteklediği çoğu çalışmada vurgulanmıştır (Ajan ve Hartshone, 2008; Balcıkanlı 2010; Keleş ve Demirel, 2011; Rebecca, vd.,2008; Schmucki ve Meel, 2010; Selwyn, 2007; Sezgin vd. 2011; Yiğit vd., 2010). Gülbahar vd. (2010), Facebook, Twitter ve Flickr gibi sosyal ağların eğitim süreçlerinde farklı şekillerde

kullanımlarına ilişkin yapılan araştırmaları ele aldıkları çalışmalarında bu kullanımları aşağıdaki Şekilde zetlemişlerdir.

İřbirlikli ğrenme, arařtırma, sorgulama, tartıřma becerileri, eleřtirel dūřınme ve problem çözme becerilerini desteklemek için Facebook materyalleri paylařmak, gūndelik olayları, haberleri, kiřileri veya grupları takip etmek, tartıřma ortamlarına dahil olmak için kullanılmaktadır. Eđitim ortamlarında Twitter gūncel olayları, haberleri öğrenmek, web site adreslerini paylařmak, dūřūnceleri paylařmak, bir olay veya kiřiye takip etmek, dil öğrenmek, diđerleri ile tartıřmak ve iřbirliđi sađlamak amacıyla eđitim sūrelerinde de kullanılmaktadır. Flickr ise görsel sunuların, koleksiyonların ve videoların hazırlanmasında, tūm konu alanlarında tartıřma, beyin fırtınası amaçlı olan tūm etkinliklerde, öğrenme için görsellerin ve öğrenme, deđerlendirme amaçlı e-portfolyo oluřturulmasında etkili bir biçimde kullanılmaktadır.

Sonuç olarak çeřitli alanların yanı sıra, sosyal ađ teknolojileri eđitim için de birçok olanađı içerisinde barındırmaktadır. Öđrencilerin hayatlarında oldukça önemli bir rol oynayan ve vakitlerinin būyuk bir blūmūnū geçirdikleri sosyal ađ uygulamalarının öğrenme ve đretim bađlamına oturtulmasının bu açıdan būyuk önem tařıdığı görülmektedir. Diđer taraftan Fen ve Teknoloji dersinin görsel, etkileřimli ve somut đretim etkinlikleri ile iřlenmesi gereksinimi ayrıca laboratuvar olanaklarının yetersiz veya pahalı olması gibi gerekçeler, Fen ve Teknoloji đretiminde internete dayalı đretim materyallerinin kullanılmasını zorunlu kılmaktadır (Tanyeri, 2004). Birçok ynūyle eđitim ve öđretime yadsınamaz katkısı olacak bu araçların, alan eđitiminde kullanılmasının önemi būyūktür. Bu yūzden öđrencilerin gūnlük yařamında önemli rol oynayan sosyal ađların sađlayacađı olanaklarla fen öđretimine uyarlanması ile ilgili arařtırmalara ađrılık verilmelidir (Alev ve Yiđit, 2012).

Albion (2007), yeni teknolojiler hızla geliştikçe ve yayıldığıa bu araçların eğitim bağlamında kullanımının önemini vurgularken eğitimcileri de bu gelişim sūrecinin dışında bırakmanın söz konusu olmadığını belirtmiştir. Öđretmen eğitiminde, öğretmenlerin yetiştirilmesini zenginleştirme, đretmen adaylarına sınıflarında bu uygulamaları etkili kullanma fırsatlarını sağlama ve onları bu sūrece hazırlamanın da ayrı önem taşıdığıını ifade etmiştir. Dolayısıyla bu araçların ilköğretim dūzeyinde sınıf içi ve dışı etkinliklerde kullanılabilmesi için öncelikle đretmen ve đretmen adaylarının bu araçlardan haberdar olması ve kullanım sıklıkları artırılarak öğrencilere bu konuda model olmaları gerekmektedir (Horzum, 2010). Bu durumda Fen Bilgisi đretmen adaylarının sosyal

ağları eğitim amaçlı kullanımı ile ilgili bilgi ve becerileri hizmet öncesi süreçte edinmelerinin ve bunları mezuniyet sonrası mesleki etkinliklerinde etkin olarak kullanabilmelerinin önemi ortaya çıkmaktadır (Yiğit vd., 2010). Oysaki öğretmen adaylarının sosyal ağ kullanımı ile ilgili çalışmaların neredeyse hepsi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) bölümünde yapılmıştır. Bunun için öncelikle farklı branşlardan, örneğin Fen Bilgisi öğretmen adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ve bu uygulamaları eğitsel bağlamda kullanımlarını konu eden çalışmalara ve araştırmalara gereksinim olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan ilköğretim öğrencileri günlük hayatlarında rahatlıkla kullandıkları Facebook, MSN ve Youtube gibi uygulamaları, görsel ve işitsel materyal desteği sağlamaları, iletişim, etkileşim ve paylaşımların kolay olması gibi gerekçelerle derslerinde de kullanmak istemektedirler (Atal, 2010). Bu durumda ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağların kullanımı ile ilgili görüşleri ve eğitsel kullanım farkındalıkları detaylı olarak incelenmelidir. Ayrıca ilköğretim öğrencilerinin ve üniversite öğrencilerinin örneklem olarak seçilmesi, öğrencilerin ilköğretimden üniversiteye kadar olan dönemdeki sosyal ağ kullanımı ve eğitsel kullanımlarındaki değişim ve farklılıkların incelenmesini sağlayacaktır.

Bu araştırmada, ilköğretim öğrencileri ve Fen Bilgisi öğretmen adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ve eğitsel kullanımları, sosyal etkileşim, eğlence, okul çalışmaları, materyal paylaşımı, iletişim boyutları açısından ayrıntılı bir şekilde irdelenmiştir. Bunları tespit etmek, öğrencilerin neden ve hangi amaçlarla, hangi gereksinimlerin karşılanması amacıyla sosyal ağları kullandıklarını, eğitsel açıdan bu araçlardan nasıl faydalandıklarını ortaya çıkaracaktır. Yapılan araştırmalarda cinsiyet, sınıf, interneti ve sosyal ağları kullanım sıklığı, internette ve sosyal ağlarda geçirilen zaman gibi değişkenlerle sosyal ağ kullanımı arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Çalışmalardan elde edilen önemli bulgular doğrultusunda, aynı değişkenlerin Fen Bilgisi öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri üzerinde tespit edilmesi önemli bulunmuştur. Bunları tespit etmek öğrencilerin sosyal ağları kullanım amaçlarının ve eğitsel kullanımlarının nelere göre değişim gösterdiğini ortaya çıkaracak, öğrencilerin bu araçları yararlı bir şekilde kullanmaları için nasıl davranılması gerektiği konusunda bilgi sağlayacaktır. Bu ise işbirlikli öğrenmeyi destekleyici, pedagojik araçlar olarak da nitelendirilen sosyal ağları fen eğitiminde kullanmak isteyen araştırmacılara yol gösterici olacaktır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

1. Ankette yer alan önermeler, öğrencilerin sosyal ağları kullanım amaçları ile bu araçları eğitsel kullanımlarını ortaya koymak için yeterlidir.
2. Seçilen araştırma yöntemi, araştırmanın amacına, konusuna ve sorunların çözümüne uygundur.
3. Anket katılımcıları, Fen Bilgisi öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçlarını ve bu araçları eğitsel kullanımlarını belirlemek için yeterli sayıdadır.
4. Öğrencilerin sosyal ağlarda gerçek kimliklerini kullanarak buldukları varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma bulguları anketin yapıldığı fakültelerdeki ve okullardaki öğrencilerin, anketin yapıldığı tarihteki sosyal ağlara ilişkin algılarını yansıtmaktadır.
2. Anketle toplanan verilerin güvenilirliği ve geçerliliği, veri toplamada kullanılan bu tekniğin özellikleri ile sınırlıdır.
3. Facebook, Wiki, Blog vb. araçları tek tek ele alan çalışmalar, bu araştırmada sosyal ağ kapsamında değerlendirilmiştir.
4. Araştırma verilerinin sadece anket yöntemi ile toplanmış olması, mülakat tekniğinin kullanılmayışı çalışmanın bir diğer sınırlılığını oluşturmaktadır.

1.7. Konu ile İlgili Genel Bilgiler

Bu bölümde araştırmayla ilgili olan Web 2.0, sosyal ağlar, sosyal ağların kullanım amacı, sosyal ağların eğitsel kullanımı, sosyal ağların temelindeki öğrenme yaklaşımları hakkında bilgi verilmiştir.

1.7.1. Web 2.0

Web 2.0 kavramı, ilk kuşak (www) web araçlarından farklı özelliklere sahip araçları tanımlamada kullanılmaktadır. Web 2.0, bir konferansta fbeyin fırtınası olarak başlamış bir fikir olup, ilk olarak Tim O'Reilly tarafından 2004'te kullanılmıştır (O'Reilly, 2005). O'Reilly'nin Web 2.0 kavramı, katılımlı bir ortam ve yapı oluşturmaya imkan sağlayan bir dizi yeni uygulama ve hizmeti içermektedir. Web 2.0'ın yeni uygulama ve hizmetlerinin temel amacı, kullanıcıların teknik engellerle karşı karşıya kalmadan içerik paylaşmalarını ve aynı zamanda internetin sosyal etkileşim ve işbirliği potansiyellerinden yararlanmalarını sağlamaktır (Horzum, 2010). Okullarda ve eğitimde teknoloji kullanımı ile ilgili yapılan birçok çalışma olmasına rağmen bunların çoğu sadece içerik iletimi ve ders konusu öğretimi amacı taşımakla sınırlıdır, bu yüzden öğrencilerin günlük yaşamlarına giren Web 2.0 teknolojilerinin üniversiteler tarafından yüksek eğitimde öğrenim ve öğretimi desteklemek amacıyla kullanılması büyük önem taşımaktadır (Ajjan ve Hartshorne, 2008). Web 2.0 araçlarından özellikle sosyal ağlar, resim, video, içerik, profil gibi bir çok konuda paylaşım ve etkileşim sağlanmasıyla milyonlarca kullanıcıyı kendine çekmiş öğrenciler arasında oldukça yaygınlaşmıştır (Selwyn, 2007).

1.7.2. Sosyal Ağlar

Sosyal ağlar, bireyler ve gruplar arasındaki etkileşimi kolaylaştıran, sosyal dönüt için çeşitli seçenekler sunan ve sosyal ilişkiler yumağı oluşumunu destekleyen yazılımlardır (Boyd, 2003). Sosyal ağlar birbiriyle ilgili ya da değişik bilgileri içinde bulunduran bir grubu ifade etmektedir. Sosyal ağ, bilginin ağa üye kişiler arasında paylaşılmasını ve üyeler arasında yayılmasını sağlamaktadır (Phillips ve Phillips, 1998).

Sosyal ağ uygulamalarına, sosyal siteler (MySpace, Facebook, Twitter, vb.), fotoğraf paylaşım siteleri (Flicker, PhotoBucket, vb.), video paylaşım siteleri (YouTube, DailyMotion vb.), profesyonel ağ siteleri (LinkedIn, Ning, vb.), Bloglar (Blogger.com, Wordpress, vb.), Wikiler (Wikipedia, Wetpaint, PBWiki, vb.) örnek olarak verilebilir (Dawley, 2009).

Sosyal ağların genel özellikleri aşağıdaki gibi özetlenebilir (Özkan ve McKenzie, 2008);

1. Sosyal ağların birçoğu ücretsizdir.

2. Sosyal ağlar kullanıcılara kendi profillerini oluşturma imkanı verir ve sosyal ağlarını ortaya koymalarını sağlar.
3. Sosyal ağlar kullanıcıların veritabanını tutar böylece kullanıcılar kolaylıkla arkadaşlarını bulabilir, topluluklar oluşturabilir ve kendileri ile ortak ilgiye sahip bireyler ile paylaşımda bulunabilirler.
4. Sosyal ağlar kullanıcıların erişim ve gizlilik kurallarını kendilerinin düzenlemesini sağlar.
5. Sosyal ağların birçoğu chat, blogging, mesaj, video, dosya ve fotoğraf paylaşımı gibi çeşitli hizmetler sağlayarak kullanıcıların etkileşimini kolaylaştırır.
6. Sosyal ağların birçoğu kullanıcıların isteklerine göre yeni özellikler eklerler ve geliştirirler. Ayrıca kullanıcılar kendi uygulamalarını geliştirerek siteye uyarlayabilir.

Profesyonel ve sosyal hayat, sosyal ağlar aracılığıyla gittikçe daha fazla rapor edilir, araştırılır, paylaşılır ve öğrenilir olmuştur (Eijkman, 2008). Son yıllarda sosyal ağlara on milyonlarca internet kullanıcısı talep göstermiş, böylece sosyal ağlar hem yetişkin hem de genç kullanıcılarla değerini artırmıştır (Lenhart ve Madden, 2007).

1.7.3. Sosyal Ağların Kullanım Amacı

Yapılan araştırmalarda sosyal ağların farklı amaçlarla kullanıldığı görülmektedir. Facebook, Myspace, Youtube ve weblogs gibi sosyal ağlar çoğunlukla ergenler ve genç yetişkinler tarafından daha çok günlük yaşamın bir uzantısı olarak, arkadaşlarına kendi hayatlarını açmak, kendilerini diğerlerine tanıtmak ve benzer kişilikteki ortak fikir ve ilgilere sahip bireylerle iletişim kurmak için kullanılmaktadır (Grant, 2008). Sosyal ağlarda bulunan oyunlara da ilgi gösterilmektedir (Tiryakioğlu ve Erzurum, 2011). Ayrıca sosyal ağlar öğrenciler arasında eski arkadaşlarıyla iletişimlerini korumak, yeni arkadaşlıklar kurmak, sınıftaki arkadaşları hakkında bilgi sahibi olmak, gerekli bilgilere ulaşmak, çalışmalarına ilişkin etkinlikler paylaşmak gibi amaçlarla da kullanılmaktadır (Ellison vd., 2007).

Bu çalışmada, sosyal ağlar üzerine yapılan araştırmalar ve sosyal ağların sağladığı kullanım özellikleri göz önüne alınarak, öğrencilerin sosyal ağları kullanım amaçlarının 'sosyal etkileşim', 'eğlence' ve 'okul çalışmaları' olarak 3 boyutta ele alınması uygun görülmüştür.

Sosyal Etkileşim: Öğrenciler sosyal ağlarda arkadaşlarıyla iletişim kurmakta, eski arkadaşlarını bulmakta ve onlarla bağlantıda kalmakta ayrıca bu ortamlarda güncel bilgilerden haberdar olmaktadır. Buradan yola çıkarak öğrencilerin sosyal ağları kullanım amaçlarından birinin ‘sosyal etkileşim’ olduğu düşünülmüştür.

Eğlence: Öğrenciler sosyal ağları sohbet etmek, oyun oynamak, arkadaşlarının paylaşımlarını takip etmek, hobi, siyaset, din, kültür gibi çeşitli ortak ilgi alanları olan kişileri bulmak ve oluşturdukları gruplara katılmak için kullanmaktadırlar. Bu kullanımlar göz önüne alınarak, ‘eğlence’ nin öğrencilerin sosyal ağları kullanım amaçlarından biri olduğu düşünülmüştür.

Okul Çalışmaları: Öğrenciler sosyal ağları okul veya sınıfları ile ilgili gelişmeleri takip etmek, materyal, bilgi, proje, ödev paylaşımı gibi derslerine destek amaçlı kullanmaktadırlar. Bu kullanımlardan hareketle öğrencilerin sosyal ağları kullanım amaçlarından birinin ‘okul çalışmaları’ olduğu varsayılmıştır.

1.7.4. Sosyal Ağların Eğitsel Kullanımı

Sosyal ağlar içeriğindeki birçok özellik ile eğitsel bağlamda da kullanmak için uygun araçlardır. Sosyal ağların öğrenci öğrenmelerini arttırdığı, okul-öğrenci ve öğrenci-öğrenci arasında etkileşim sağladığı, öğrencilerin derslere ilişkin memnuniyetlerini arttırdığı, öğrencilerin yazma becerilerini geliştirdiği ve derslere uyarlamasının kolay araçlar olduğu ortaya koyulmuştur (Ajjan ve Harsthone, 2008). Ayrıca sosyal ağlar, ders notlarına zamanında ulaşmayı sağlamakta, öğrencilerin hazırladıkları ödevleri sınıf arkadaşlarıyla paylaşabilmelerine ve ödevler üzerinde tartışmalarına olanak vermekte, sınıf dışında da konular üzerinde çalışmalarına ortam yaratarak anlamadıkları konuları öğretmenleri ile tartışıp eksikliklerini gidermelerine yardımcı olmaktadır (Balcıkanlı, 2010).

Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanılması çok sayıda üstünlük sağlamakla beraber bazı sınırlılıkları ve olumsuz yönleri de söz konusudur. Atal’ın (2010) çalışmasında sosyal ağları derslerinde kullanmak isteyen ilköğretim öğrencileri bu kullanım ile ilgili olarak; uygulamaların kendilerine ait özelliklerinden kaynaklı sınırlılıklardan, donanımsal ve erişimsel sınırlılıklardan, aile ve öğretmenlerin derslerde teknoloji kullanımı konusunda sahip oldukları önyargılardan kaynaklı sınırlılıklardan ve kendilerini internet bağımlısı olarak görmelerinden kaynaklı sınırlılıklardan söz etmişler, bu sınırlılıkların ortadan kaldırılması durumunda sosyal ağların derslerde etkili kullanılabileceğini dile

getirmişlerdir. Öğrencilerin bahsettiği Web 2.0 uygulamalarının sahip olduğu özelliklerden kaynaklı sınırlılıklar aşağıda özetlenmiştir.

Facebook: Öğrencilerin bu ortamı eğlence amaçlı görmeleri, dikkat dağınıklığının fazla yaşanması olasılığı, başkalarının yazdıkları yorumlardan olumsuz etkilenme.

MSN: Rahat bir ortam olması, kişilerin yazdıklarının karışması, işbirlikli çalışmalarda internet erişim sorununun yaşanması, MSN'nin fazla kullanımıyla ortaya çıkan bağımlılık durumu.

Youtube: Dikkat dağınıklığının fazla yaşanması, okuyarak daha iyi öğrenen öğrencilerin olması.

Blog: Görsel destek eksikliği, öğrencilerin okuma alışkanlıklarının olmaması, paylaşılan bilgilerin güvenilirliği, blog ortamında tanımadıkları çok fazla kişinin bulunması.

Wiki: Sosyal bir ortam olmaması, görsel destek eksikliği, bilginin güvenilirliği ile ilgili sınırlılık.

Yaşanan sınırlılıklara rağmen sosyal ağların eğitimde kullanılması öğrenmeyi artırmış, bu ortamların öğretimde kullanımı gerekli hale gelmiştir.

Bu çalışmada, incelenen araştırmalardaki öğrenci kullanımları ve sosyal ağların içeriğindeki eğitsel kullanım özellikleri göz önüne alınarak, öğrencilerin sosyal ağları eğitsel bağlamda kullanımları, ‘materyal paylaşımı’ ve ‘iletişim’ olmak üzere 2 boyutta incelenmiştir.

Materyal Paylaşımı: Sosyal ağlarda öğrenciler duyuru, bilgi, ödev, kaynak ve materyal paylaşabilmekte, bu sayede grup halinde çalışarak işbirlikçi öğrenebilmektedirler. Ayrıca bu ortamlarda video, animasyon, fotoğraf, ses vb. bir arada kullanarak öğrenme ortamlarını zenginleştirebilmektedirler. Buradan hareketle sosyal ağların eğitsel kullanımlarından birinin ‘materyal paylaşımı’ olduğu düşünülmüştür.

İletişim: Sosyal ağlarda, öğrenciler sınıf arkadaşları ve öğretmenleriyle iletişim kurmakta, paylaşılan çalışmalar hakkında tartışma imkanı bulmaktadırlar. Ayrıca okulları veya sınıflarıyla ilgili topluluklar oluşturabilmektedirler. Bu doğrultuda sosyal ağların eğitsel anlamda ‘iletişim’ için kullanılabilmesi varsayılmıştır.

1.7.5. Sosyal Ağların Temelindeki Öğrenme Yaklaşımları

Sosyal ağları eğitim bağlamında kullanırken, bu araçların özellikleri, yararları kadar hangi öğrenme yaklaşımı ya da kuramı çerçevesinde kullanılabileceği de önemlidir. Sosyal ağların eğitim bağlamındaki temelleri gerek doğası gerekse fonksiyonları ve barındırdığı özellikler nedeniyle farklı öğrenme yaklaşımlarına oturtulmuştur (Mazman, 2009).

Sosyal ağların informal öğrenme ve işbirlikli öğrenme için çok uygun ortamlar olduğu, ayrıca bu ortamlardaki kuramsal bakış açılarının genellikle yapılandırmacı öğrenme kuramı, sosyal öğrenme kuramı, durumlu öğrenme kuramı (uygulama toplulukları) ve eleştirel düşünme yaklaşımını kapsadığı belirtilmektedir (Bartlett-Bragg, 2006; Odabaşı vd., 2012).

İnformal öğrenmeler, amaçlı ve planlı yapılmaması ve bazen kişinin farkında olmadan bilgiyi edinmesi ile formal öğrenmelerden farklıdır (Mejias, 2010). Sosyal ağların eğitim için kullanıldığında formal eğitim ile ilgili etkileşimleri artıracak beklentisi olsa da, öğrenciler sınıf dışında bu uygulamaları ayrıca eğitimlerinin informal tarafları (akademik ve sosyal sorunlar, üniversite eğitimi sürecindeki zorluklar ve hayal kırıklıkları gibi) için de kullanmaktadır (Selwyn, 2007).

İşbirlikli öğrenme, öğrencilerin kendi aralarında ya da öğretmenleriyle birlikte ortaya koyduğu ortak düşünsel çabaları kapsayan çeşitli eğitsel yaklaşımlar için genel bir terim olmakla birlikte hedefleri, öğrenciyi süreçle ilişkili tutmak, öğrencilerin birbirine destek olmasını sağlamak, toplumsal sorumluluk almak ve zengin bir bağlamda öğrenme sağlamaktır (Smith ve MacGregor, 2010). Sosyal ağlarda bireyler kendi içeriklerini yayımlayarak bunu paylaşabildikleri gibi, ortak ilgiler, beklentiler çerçevesinde de bir araya gelerek zengin iletişim ve etkileşimli bir süreçte işbirlikli bir şekilde içeriği oluşturabilir, paylaşabilir ya da tartışabilirler (Bartlett-Bragg, 2006).

Uygulama toplulukları, bireylerin ortak bir ilgi paylaştığı, onları birbirine bağlayan ortak öğrenme süreçlerinin gerçekleştiği gruplardır. Bu gruplardaki öğrenmeler kasıtlı ve amaçlı değil, bireylerin bir araya geldiğindeki etkileşimleriyle tesadüfi olarak ortaya çıkmaktadır (Wenger, 2011). Bu doğrultuda sosyal ağların, ortak ilgi ve ihtiyaçlar çerçevesinde, bilgi, kaynak ve deneyim paylaşımı için bir araya gelen ve yapılandırılmamış bir ortamda rastgele gelişen bir süreç içeren uygulama toplulukları bağlamına olan uygunluğu dile getirilebilir (Mazman, 2009).

1.8. Konu ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde öncelikle konu ile ilgili yapılan çalışmalara detaylı olarak yer verilmiş daha sonra bazı çalışmaların araştırma açısından önemli bölümleri özetlenip rahat görülebilmeleri için tablolaştırılmıştır. Son olarak tablonun altında yapılan çalışmaların genel bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Ellison vd. (2007) çalışmalarında, Michigan State Üniversitesi öğrencilerinden rastgele 800'üne mail yoluyla anket göndermiş ve neticede 286 öğrenciden olumlu cevap almış, bu öğrenciler üzerinden verileri analiz etmiştir. Araştırmada Facebook'a üye olanlar ve olmayanlar üzerinde cinsiyet, yaş, etnik, gelir, kullanım sıklığı gibi bilgilerin tespit edilmesinin yanında öğrencilerin kullanım amaçları ve profile eklenen kişiler de saptanmak istenmiştir. Araştırmada beşli likert ölçeğinden yararlanılmış, verilerin analizinde merkezi dağılım ölçüleri ve faktör analizi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda üye olanlarla olmayanlar arasında demografik olarak bir farklılık çıkmamıştır. Bunun nedeni Facebook'un geniş bir çekiciliğe sahip olması ve belirli sosyal grupları dışlamaması şeklinde yorumlanmıştır. Araştırmacılar Facebook'u kullanım nedenleri olarak, eski arkadaşlarıyla iletişimlerini korumak (ortalama 4.42), sınıftaki arkadaşları hakkında bilgi sahibi olmak (ortalama 3.26), kendisine yakın yerlerde yaşayanlar hakkında bilgi almak (ortalama 2,86), gerekli bilgilere ulaşmak (ortalama 2,55) gibi durumlar saptamıştır. Araştırmacılar son olarak Facebook'un kullanım özelliklerinin öğrencilere yardım etmenin dışında profesyonel araştırmacılara da çeşitli destekler verebileceğini belirtmiştir.

Selwyn (2007), Coalsville Üniversitesi, Social Sciences okulundan 909 öğrencinin 5 ay boyunca Facebook sayfalarını incelemiştir. Facebook kullanımındaki eğitsel temaları ortaya koymak üzere yaptığı araştırmada bu temaları 5 başlıkta toplamıştır; 1) üniversite deneyimlerinin yansıtılması ve anlatılması, 2) uygulama bilgilerinin paylaşımı, 3) akademik bilgi paylaşımı, 4) yalvarma ve/veya ilişki kesme göstergeleri, 5) karikatür vb. paylaşımı. Yapılan araştırmada elde edilen veriler Facebook'un öğrencilerin günlük hayatlarındaki iletişim ve sosyal ağ kurmadaki yerinin çok büyük olduğunu göstermiştir. Ayrıca Facebook'un çevrimiçi etkileşimi ile rollerin öğrenildiği, değerlerin anlaşıldığı ve kimliklerin şekillendiği, kültürel ve informal bir öğrenme ortamı sunduğu ortaya konulmuştur. Facebook'un özellikle öğrencilerin akademik çalışmalarında, öğretmenlerle olan akademik sohbetlerdeki ilişkilerde içine düştükleri rol karmaşasının üstesinden

gelmelerine yardımcı olduğu ileri sürülmüştür. Araştırma konusunun diğer yüksek öğretim kurumlarında da araştırılması önerilmiştir.

Rebecca vd. (2008), öğrencilerle, öğretmenlik uygulaması dersinde Facebook'ta açılan bir grup üzerinde yürütülen süreci incelemişlerdir. 28 dördüncü sınıf İşletme Eğitimi öğrencisine öğretmenlik uygulaması dersi başlamadan önce bir derste, Facebook'ta gruba üye olmaları konusunda yüz yüze açıklama yapılmıştır. Öğretmen tarafından dışarıya kapalı bir grup oluşturulmuş, gruptaki etkinliklerin ve paylaşımların çoğu duvar üzerinden yapılarak Facebook'un duvar özelliği forum yerine kullanılmıştır. Süreç sonunda duvar üzerine yazılan mesajlar yönetici rolündeki öğretmen tarafından sınıflandırılmış ve mesajlar heyecan, problem, espri, çözüm ve diğer olmak üzere 5 ana tema altında toplanmıştır. "Heyecan/Coşku" teması altında genellikle stajın başlangıcı ve sona ermesi sürecinde heyecanlar ifade edilmiş, ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. Bu kategori bireylerin gruba katılım ve bağlılığını ifade etmekle birlikte, öğrenciler arasında topluluklar oluşturulduğunun göstergesi olarak yorumlanmıştır. "Problem" teması altında bireylerin sinirlendikleri olaylar, kaynak yetersizliğinden şikayetler, ilk defa bir konuyu öğretmekle ilgili yaşanan deneyimler, danışman hocayla ve öğrencilerle yaşanan problemler yer almıştır. "Espiri/Mizah" teması altında öğrencilerin süreç ve yaşadıkları olaylara ilişkin esprileri ve mizahi anlatımları yer almış ve bu kategorideki mesajların bireylerin birlikteliğini gösterdiği ifade edilmiştir. "Çözüm" teması altında öğrenciler tarafından yollanan mesajlardaki problemlere yönelik çözüm mesajları yer almıştır. Son olarak "Diğer" teması en fazla mesaj içeren başlık olmakla birlikte, grupta destekleme, teşvik etme, pekiştirme gibi duyuşsal iletişim içerikli mesajlardan oluşmuştur. Bu mesajların genel olarak katılımcılar arasındaki topluluk hissinin güçlü olduğunu gösteren pozitif ve teşvik edici yapıda olduğu ifade edilmiştir. Elde edilen bulgular Facebook'un öğretmenlik uygulaması sırasında bir destek aracı olarak kullanılabilceği şeklinde yorumlanmış ve benzer çalışmaların çok daha büyük öğrenci gruplarıyla karşılaştırmalı olarak incelenmesi önerilmiştir.

Kobak ve Biçer (2008), Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerinden 268 kişi ile yürüttüğü çalışmalarında, Facebook'un tercih edilmesinin cinsiyet ve yaş açısından durumu nedir, kullanıcıların Facebook'a girme sıklıkları ve üye olma nedenleri nedir gibi sorulara cevap aramışlardır. Çalışmada veriler anket tekniğiyle toplanmıştır. Verilerin analizinde betimleyici istatistik kullanılmıştır. Öğrencilerin %65'i Facebook'a üyedir, üye olmayan azınlık grup (%35) nedenlerini, vakit bulamama, gereksiz bulma, vakit kaybı

olarak görme, ilgi ve ihtiyaç duymama şeklinde sıralamışlardır. Öğrencilerin %50'si Facebook'u çevresinden duyduğunu ifade etmiştir. Facebook kullanım amacı %32 ile eski arkadaşlarını bulmaktır. Bunu %20 ile arkadaşlarını bulmak ve vakit geçirmek, %16 ile eğlenmek takip etmektedir. Öğrencilerin %61'i her gün, %23'ü haftada, %14'ü arada bir siteye girdiğini söylemiştir. Öğrencilerin %38'i Facebook'u eğlenceli bir site olarak görmektedir, %30'u sitenin nostalji yarattığını söylerken, %14'ü arkadaşlıkları güçlendirdiğini, %7'si dayanışmayı artırdığını, %7'si eğitici olduğunu, %4'ü ise özgürlük ortamı sağladığını ifade etmiştir. Öğrencilerin %85,5'i Facebook'ta kurulan bir gruba üye iken, %14,5'i herhangi bir gruba üye değildir. Çoğunluğun bir gruba üye olma nedenleri olarak işaret ettikleri noktalar, aynı olaylara tepkili olmaları, kendi düşüncelerine yakın olarak görmeleri ve benzer ilgi alanlarına sahip olmalarıdır. Araştırma sonunda Facebook'un yaşam alanları içindeki sıkıntıları unutmak ya da azaltmak için bir rahatlama olanağı sunduğu yorumu getirilmiş, aynı konunun farklı örneklemeler üzerinde analiz edilerek karşılaştırılması önerilmiştir.

Altun (2008) çalışmasında, BÖTE öğrencilerinin yapılandırmacı öğretim sürecinde, Wiki ortamında işbirlikli öğrenme deneyimlerini araştırmıştır. Çalışmanın katılımcıları BÖTE 4. sınıfta bulunan ve Eğitimde İnternet Uygulamaları dersine kayıtlı olan 56 öğrencidir. Wiki ortamı olarak MediaWiki kullanılmış, öğrencilere 2 ders saati bilgilendirme çalışması yapılmıştır. 12 haftalık bir çalışma sonrası grupların katkıları sunucu üzerinden erişim bilgileri olarak toplanarak, sayısal verilere dönüştürülmüştür. Ayrıca grup içi ve bireysel olarak bu süreç hakkında öğrenci düşünceleri ve deneyimleri de açık uçlu sorular yardımı ile çevrimiçi olarak toplanmıştır. Bazı öğrenciler Wiki kavramını ilk kez bu dersle duymuş, çoğu için Wiki kavramı ne olduğu ve nasıl katkıda bulunulacağı önceden bilinmeyen "zor iş" gibi algılanmıştır. Bu zorluk önceleri teknik bir zorluk olarak algılanmış, ancak kullanım deneyimi arttıkça asıl zorluğun teknik açıdan değil, içeriğin organizasyonunda olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının, özellikle bilginin işbirlikçi şekilde organize edilmesinde ve link oluşturma konusunda daha fazla öğretsel desteğe gereksinim duydukları görülmüştür. Öğrenciler tarafından, internet üzerinden bilgi oluşturmaya, bir başka ifade ile "katkıda bulunmaya" hazır olunmadığı ortaya çıkmıştır. Öğrenciler, Wikilerin ders ve sınıf içi etkileşimi destekleyen sosyal ve etkileşimli sanal bir ortam oluşturduğunu vurgulamıştır. Sonuç olarak Web 2.0'ın, yapılandırmacı öğretim ortamlarına uyarlanabilen ve bilginin birlikte oluşturulmasını sağlayan yapısı ile bilgi paylaşımını desteklediği yorumu getirilmiştir. Çalışmada, işbirlikli öğrenme ortamları için

kullanıcıların sadece okur değil aynı zamanda yazar olarak da katkıda bulunmaları ve işbirlikli bilgi organizasyonu konusunda ne tür stratejilerin kullanıldığının belirlenmesine yönelik daha fazla çalışmaya gereksinim olduğu vurgulanmış nitel verilerle birlikte nicel verilerin de analize alındığı daha fazla çalışmanın yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Çetin (2009), gençlerin Facebook'a üye olma nedenleri ve beklentilerine ilişkin betimsel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Ayrıca, yeni ilişkiler kurma ve mevcut ilişkileri sürdürmede alternatif sosyal mekanlar olma özelliği de incelenmiştir. Bu amaçla Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde lisans öğrencilerinden 180 kişiye anket formu uygulanmıştır. Ayrıca Facebook'u yoğun olarak kullananlar ile görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen verilere göre, öğrencilerin %58.2'si Facebook'a birden fazla nedene bağlı olarak üye olduğunu belirtmişlerdir. Eğlence amacı ağırlıklı olarak ön sıralarda gelmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde, Facebook'un içeriğinde yer alan oyun oynama, video, müzik paylaşımı ve gruplara katılım, paylaşılan etkinlikler, fotoğraflar ve bunlara yapılan yorumlar gibi çeşitli uygulamaların öğrencilere eğlenceli geldiği belirlenmiştir. Eski arkadaşlarını bulabilmek ve merak Facebook'a üye olma nedeni de öğrenciler arasında yaygın olarak görülmüştür. Daha önce yüz yüze görüştükları arkadaşları ile tekrar iletişime geçmede Facebook'un önemli bir araç olarak kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Arkadaşlar arasında Facebook'a üye olanların sayısının giderek artmasının, üye olmayanlar üzerinde merak duygusunu uyandırdığı görülmüştür. Sosyal ağlar, yeni ilişkiler kurma ve sürdürmede alternatif mekanlar olarak düşünülmüştür. Çalışmada erkek öğrencilerin daha fazla sanal ortamda zaman geçirip eğlendiği, kızların ise daha fazla eski arkadaşlarını bulup gerçek yaşamda görüşmeye başladığı ortaya çıkmıştır.

Şenel ve Seferoğlu (2009), çalışmalarında ağ günlüğü kullanım alanlarını ve Bilişim Teknolojileri dersi kapsamında sağlayabileceği yararları incelemişlerdir. Bu doğrultuda Bilişim Teknolojileri dersi 6. sınıf kazanımlarından birkaçı seçilerek ağ günlüğü (weblog) kullanımı ile gerçekleştirilebilecek uygulamalara örnekler verilmiştir. Araştırmacılar ağ günlüklerinin 'yazarken öğrenme' ortamları olarak adlandırabileceğini, bu ortamlarda öğrencilerin bilgilerini notlar halinde yazmakta, yazarken yazdığı konuyla ilgili farkındalığını artırmakta ve yeni ürünler ortaya koyabilmekte olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca ağ günlükleri sayesinde yazarın arkadaşlarının, ailesinin ve öğretmenlerinin onun gelişimini izleyebileceğini ve ilgi alanları hakkında bilgi edinebileceğini belirtmişlerdir. Çalışmada hem okur-yazarlık alanında hem de internet okur-yazarlığı alanında büyük fayda sağlayabilecek olan ağ günlüklerinin, okuma-yazma, yaratma, yorum yapma ve

değerlendirme gibi niteliklerin kazandırılmasını amaçlayan bütün öğretim programlarında kullanılabileceği sonucu çıkmıştır. Fakat günümüz Türkiye'sinde ise ağ günlüklerinin kullanımının oldukça düşük düzeyde kaldığı, ancak yapılacak çeşitli bilinçlendirme çalışmaları, üniversitelerde verilen eğitimlerle ağ günlüğü uygulamalarının gerçekleştirilmesi, çeşitli ders müfredatlarında ağ günlükleriyle ilgili etkinliklerin tasarlanması gibi uygulamalarla eğitim amaçlı ağ günlüğü kullanımının artış gösterebileceği yorumu getirilmiştir. Çalışmada benzer etkinliklerin diğer basamaklardaki uygun kazanımlar için de geliştirilmesi, ayrıca ilköğretim okullarında işlenen çeşitli diğer dersler için de uygun ağ günlüğü etkinlikleri tasarlanması önerilmiştir.

Deperlioğlu ve Köse (2010) çalışmalarında, eğitim faaliyetlerinde söz sahibi olabilecek Web 2.0 teknolojilerini ve bunların bir öğrenme sürecinde nasıl kullanılabileceğini örnek bir öğrenme yaşantısı yardımıyla açıklamışlardır. Ele alınan örnek öğrenme yaşantısı, bir öğrencinin, sınıf ortamında gerçekleştirilen eğitim sürecinin dışında, Web 2.0 etkisindeki öğrenme sürecini gerçekleştirebileceği 1 günlük süreyi kapsamaktadır. Araştırmacılar çalışmalarında anlatılan öğrenme yaşantısının, söz konusu teknolojilerle, kolaylıkla gerçekleştirilebilen bir süreci işaret ettiğini belirtmiş ve Web 2.0 teknolojilerinin, yüksek etkileşimli, çok yönlü eğitim süreçlerinin oluşmasında etkili olduğunu vurgulamışlardır. Çalışmada, Web 2.0 teknolojileri ile oluşturulacak uygun bir çevrimiçi faaliyet sürecinin, yüz yüze eğitim ile birleştirildiğinde, güçlü ve etkili bir harmanlanmış öğrenme modelinin oluşturulmasını sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonunda Web 2.0 teknolojilerinin sahip olduğu çeşitli özellik ve işlevlere göre, daha farklı öğrenme yaşantılarının gerçekleştirilmesi önerilmiştir.

Vural ve Bat (2010) çalışmalarında, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin farklı bölümlerinde lisans 1. 2. 3. ve 4. sınıflarda okumakta olan 319 kişiyi örneklem olarak seçmişlerdir. Araştırma tarama modelindedir. Örneklem uygulanan anketteki sorular genel olarak öğrencilerin internet kullanım alışkanlıklarını, sosyal medya kavramından haberdar olup olmadıklarını, eğer kullanıyorsa sosyal medya alışkanlıklarını incelemeyi amaçlamaktadır. Anket, frekans ve tek yönlü varyans analizi ile değerlendirilmiştir. İnternet kullanım amaçları sıralandığında, öğrencilerin %36,7'si bilgi alışverişini birinci sırada, %26,6'sı sosyal ağları ikinci sırada, %25,4'ü eğlenceyi üçüncü sırada işaretlemişlerdir. Öğrencilerin dörtte üçünden fazlası sosyal ağları kullanmaktadır. Öğrenciler interneti ve sosyal ağları her gün kullanmakta ve ortalama 1-3 saat zaman geçirmektedir. Sosyal ağlar içerisinde en fazla Facebook kullanılmaktadır. Öğrencilerin

dörtte üçünden fazlası video paylaşım sitelerini, ortalama yarısı fotoğraf paylaşım sitelerini takip etmekte, tamamına yakını ise anlık iletişim araçlarından birini kullanmaktadır. Diğer taraftan ortalama yarısının takip ettiği bir Blogu, yaklaşık dörtte üçünün iş ağlarında profili bulunmamaktadır. Sosyal ağlar en fazla zaman geçirmek ve çevrimiçi sohbet etmek amacıyla kullanılmaktadır. Diğer taraftan, sosyal medya bilinirliği ile sosyal ağların kullanımı arasında, internet kullanım sıklığı ile sosyal ağ kullanımı arasında, anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Araştırma sonunda, gençlerin sosyal ağlarda yazdığı yorumların, özellikle markalara ilişkin sosyal medya takipçilerinin çoğunun fikrini etkileyebildiği yorumu getirilmiş ve sosyal ağlara olan bu ilginin, pazarlama, halkla ilişkiler ve reklam sektörü için değerlendirilmesi gereken bir durum olduğu belirtilmiştir.

Balcıkanlı (2010), lisans öğrencilerinin sosyal ağlara yönelik düşüncelerini görüşme yoluyla incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmacı tarafından yürütülen lisans dersinde, sadece derse katılan öğrenciler için “Ning” isimli sosyal ağ ortamında bir sayfa açılmış ve derslerin başladığı ilk hafta “Ning” kullanımına ilişkin 50 dakikalık bir sunu yapılarak, eğitim boyutları detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Öğrencilerden de kendilerine ait bir profil oluşturmaları, ders ile ilgili videoların, resimlerin, linklerin, hazırlamış oldukları ödevlerin her hafta düzenli olarak sosyal ağ ortamında paylaşılması istenerek, bu paylaşılan bilgilerle ilgili tartışma ortamı sağlanmıştır. Öğrenciler bu aracı derslerine paralel olarak bir ders dönemi boyunca kullanmışlardır. Uygulamanın hemen ardından öğrenci görüşlerini almıştır. Sonuç olarak sosyal ağların öğrenci-öğretim elemanı arası iletişimi artırma, ders notlarına zamanında ulaşma, öğrenciler arası ders dışı iletişimi sağlama, öğrencilerin hazırladıkları ödevlerin sınıf arkadaşlarıyla paylaşılabilmesi ve ödevler üzerinde tartışma ortamını sağlama, sınıf ortamı dışında da konular üzerinde çalışmalarına olanak sağlama, anlamadıkları konuları ders dışında da öğretim elemanı ile tartışma ve eksiklikleri giderme, derse karşı olan ilginin ve merakın artması, öğrenilen konuların diğer derslere ve bir anlamda da hayata transferinin sağlanması gibi öğrenci motivasyonunu artırdığına yönelik bulgulara ulaşılmıştır. Öğrencilerden alınan geri bildirimlerde sosyal ağların derslerde kullanımına yönelik herhangi bir olumsuz sonuç bulunmaması, sosyal ağlardan eğitim öğretim sürecinde etkili ve verimli bir şekilde faydalanılabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Son olarak yapılacak benzer çalışmalar için araştırma sürecinde, derse yönelik açılan bir sanal ortama sadece derse kayıtlı öğrencilerin katılması, üzerinde tartışılan konuların dersin içeriğinden bağımsız olmaması, ortamın sürekli güncel tutulması, öğrencilerin sorularına zamanında cevap verilmesi, konu ile ilgisi olmayan video, fotoğraf ya da

linklerin ortamda paylaşılmasının öğretim elemanı tarafından engellenmesi konularına dikkat edilmesi önerilmiştir.

Yiğit vd. (2010), öğretmen adaylarında sosyal ağlara yönelik farkındalık oluşturmayı amaçlayan seçmeli derslere katılan, 108 öğretmen adayı ile yürüttükleri çalışmalarında Fen Bilgisi ve Fizik Öğretmen adaylarının sosyal ağlar hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Söz konusu derste bir yarıyıl boyunca sosyal ağları aktif olarak kullanan öğrencilerden dönem sonunda dersle ilgili kazanımlarının neler olduğu açık uçlu bir soru ile öğrenilmiştir. Elde edilen veriler Facebook ve MSN dışındaki Wiki, Forum, Blog, Twitter, Group, Friend Feed, Moodle gibi araçların bu dersten önce bilinmediğini göstermiştir. Araştırma süresince bu ortamları kullanan öğretmen adayları, simülasyon, resim, video vb. araçların bir arada bulundurulmasıyla bu ortamlardan ders materyalleri olarak faydalanılabileceğini ifade etmişlerdir. Araştırma ile öğretmen adaylarının bu ortamları eğitimde iletişim, işbirliği ve kaynak/materyal paylaşımı şeklinde etkin olarak kullanabildikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmen adayları bu ortamların kalıcı öğrenmeyi sağlamada birçok getirisi olduğu konusunda hemfikirdir. Bununla birlikte, paylaşılan materyaller hakkında dönüt almayı daha etkili hale getireceği için eleştirel düşünme ve işbirlikli çalışmaları da destekleyeceği vurgulanmıştır. Aynı zamanda öğrenciler bu ortamlarda özgürce kendilerini ifade edebildiklerini ve arkadaşları ile iletişim halinde olmanın kendilerine güven verdiğini belirtmişlerdir. Sonuç olarak öğretmen adaylarının bu ortamları iletişim dışında da kullanabildikleri ve bu ortamların öğretmen adaylarında, fen ve fizik öğretiminde öğrencilerin boş geçirdikleri zamanları değerlendirmede etkili olacağına yönelik bir farkındalık oluşturduğu yorumu getirilmiştir. Araştırma sonunda sosyal ağların bir eğitim teknolojisi aracı olarak kullanılabilmesi için, öğrenci ve öğretmenlerin görüşlerini belirleyebilecek çalışmaların yapılması önerilmiştir.

Uçak ve Çakmak (2010) çalışmalarında, Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencilerinin Web 2.0 araçlarını kullanım amaçlarını ve özelliklerini araştırmışlardır. Betimleme yöntemi kullanılan araştırmada veriler 232 öğrenciden anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmada öğrencilerin internet'i ve Web 2.0 araçlarını her gün kullandığı ve 1-3 saat arası zaman geçirdiği tespit edilmiştir. Çalışmada, dördüncü sınıfların diğer sınıflara göre bu araçları daha fazla kullandıkları ve kendilerini bu konuda daha yeterli gördükleri ortaya çıkmıştır. Bu yönde öğrencilerin sosyal ağları kullanım sıklıkları ile kullanım becerileri arasında doğru orantılı bir ilişkinin olduğu yorumu getirilmiştir. Nitekim bu araçları haftada bir kez veya daha az kullanan öğrencilerin

çoğunluğu kendilerini Web 2.0 konusunda yetersiz gören öğrenciler olmuştur. Bir veya daha fazla sosyal ağa üye olduğunu belirten öğrencilerin oranı %92'dir. Öğrencilerin sosyal ağlarla tanışması ve üye olmalarında en önemli faktör arkadaş etkisidir. Öğrenciler sırasıyla en fazla anlık mesajlaşma, Facebook ve Windows Live'ı kullanmaktadır. Araştırmada öğrencilerin Blogları ve Wikileri daha çok yazılanları izlemek amacıyla kullandıkları, yazarak katılımın az olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin %40'ı ilgilenmedikleri bilgilerin ana sayfalarında bulunmasının, %26'sı çok sık arayüz değişikliğinin Web 2.0 kullanımında olumsuzluk yarattığını belirtmiştir. Web 2.0 konusunda eğitime duyulan ihtiyacın tüm sınıflar için yüksek olduğu yorumu getirilmiş, öğrencilerin büyük bir kısmının konuyla ilgili olarak eğitim almak istedikleri anlaşılmıştır. Bu eğitimin nasıl olması gerektiği konusunda farklı görüşleri olan öğrencilerin bir kısmı ders programında Web 2.0 ile ilgili derslere yer verilmesini önerirken, bir grup öğrenci konuyla ilgili konferans, çalıştay ve benzeri uygulamaların yapılmasının gereğini belirtmiştir. Öğrencilerin Web 2.0 araçlarını kullanımlarında en etkili faktör güncel gelişmeleri ve yenilikleri izlemek olurken, görüşlerini diğer insanlarla paylaşmak en az kullanım nedenidir. Öğrencilerin %95'i bu araçların eğitimde kullanılması gereğini belirtmektedir. Sosyal ağları eğitsel açıdan, "Hocalarımla ve dersi alan arkadaşlarımla daha kolay iletişim kurma açısından önemli buluyorum" seçeneği %48 oranı ile ilk sırada, "dersle ilgili bilgilere erişmek açısından önemli buluyorum" seçeneği ise %41 oranıyla ikinci sırada önemli bulunan seçeneklerdir. Bunun yanı sıra öğrencilerin %2,6'sı Web 2.0 uygulamaları ve sosyal ağların eğitim amacıyla kullanılmasını gereksiz bulmaktadır. Sosyal ağların derslerde kullanılması sınıflara göre değerlendirildiğinde, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri bu araçları çoğunlukla hocaları ve arkadaşları ile iletişim açısından öncelikle önemli bulmakta, birinci sınıf öğrencilerinin büyük bir kısmı ise derslerle ilgili bilgilere erişim konusunda bu araçlardan yararlanmaktadır. Araştırma sonunda eğitim programlarının Web 2.0 araçlarının mesleki alanda uygulamalarını kapsamalarının yanında, bu araçların eğitim ortamının bir parçası haline getirilmesinin de yararlı olacağı belirtilmiştir.

Atal (2010), çalışmasında informal öğrenme ve işbirlikli öğrenme yaklaşımlarını temel alarak, ilköğretim öğrencilerinin, Bilgi ve İletişim Teknolojilerini kullanım durumlarını, derslerinde teknoloji kullanımı ile ilgili beklentilerini ortaya koymayı ve Web 2.0 uygulamalarının eğitim ortamında kullanılabilirliği konusundaki görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla, bir ilköğretim okulundaki 169 ilköğretim 8. sınıf

öğrencisine açık uçlu sorulardan oluşan bir anket uygulanmış ayrıca derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Veriler, yüzde, frekans ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Öğrenciler internette en fazla sosyal ağ ortamlarını kullanmaktadırlar. Öğrencilerin günlük hayatlarında en fazla Facebook (% 86,3) ve MSN (% 79,8) uygulamalarını kullandıkları ortaya çıkmıştır. Öğrenciler bu uygulamaları, iletişim kurmak, sosyalleşmek, güzel vakit geçirmek ve paylaşımlar yapmak amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler en az ise Wiki (% 17,1) ve Blog uygulamalarını (% 1,37) kullandıklarını dile getirmişlerdir. Öğrencilerin bu ortamların dinamiklerini tam olarak bilmedikleri, onları işbirliği içinde çalışıp bir şeyler üretmenin aksine, sadece bilgi elde etmek amacıyla kullandıkları belirlenmiştir. Bu durumun öğrencilerin daha öncesinden Wikilerin ve Blogların özelliklerini etkili bir şekilde kullanarak gerçekleştirilen bir uygulamaya dahil olmamalarından kaynaklandığı düşünülmüştür. Öğrenciler derslerinde sadece Google arama motoru (%44,3) ve Office programlarını (%41,1) kullanmaktadır. Bu durumun bir taraftan okulun sahip olduğu altyapı olanakları ile, diğer yandan öğretmenlerle ilgili olabileceği düşünülmüştür. Oysaki öğrencilerin derslerinde, günlük yaşamdaki teknoloji kullanımına paralel olarak Facebook (%58,5), MSN (%36,6) ve Youtube (%20,7) uygulamalarını kullanmak istedikleri görülmüştür. Bunun nedenleri ile ilgili olarak öğrenciler bu uygulamalar ile iletişim, etkileşim ve paylaşımların kolay olduğunu, kendilerini rahat hissettiklerini, bu uygulamaların kullanımı ile derslerinde görsel ve işitsel materyal desteği sağlayabileceklerini dile getirmişlerdir. Araştırmada, öğrencilerin dile getirdikleri bu uygulamaların sahip oldukları işbirlikli, sosyal ve informal öğrenme için imkan sağlayabilme potansiyellerinin öğrencilerin beklentileriyle uyduğu vurgulanmıştır. Sosyal ağları derslerinde kullanmak isteyen öğrenciler bu kullanım ile ilgili bazı sınırlılıklardan bahsetmiş, bu sınırlılıkların ortadan kaldırılması durumunda sosyal ağların derslerde etkili kullanılabileceğini dile getirmişlerdir. Çalışma, öğrencilerin gereksinim duyduklarını belirttikleri çoklu ortam materyalleri ve uygulama desteğinin göz önünde bulundurulması, öğrenci beklentilerinin karşılanmasının yanı sıra öğretmenlerin de bu konuda desteklenmesi gereksinimini ortaya çıkarmıştır. Bu durumun öğretmenler için düzenlenecek hizmetiçi eğitimlerde göz önünde bulundurulması önerilmiştir.

Turan ve Göktaş (2011), üniversite öğrencilerinin Facebook kullanmama nedenlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Nitel bir yaklaşımla durum çalışması yöntemine göre gerçekleştirilen araştırmanın örneklem grubunu Facebook kullanmayan 12 Atatürk Üniversitesi BÖTE öğrencisi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış

görüşme tekniği kullanılmış veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Çalışmada sosyal paylaşım sitelerinden Facebook'un ele alınmasının nedeni, gençler arasında en yaygın sosyal paylaşım sitesi olduğunun düşünülmesi olarak açıklanmış, teknoloji ve bilgi açısından herhangi bir engeli bulunmayan bireylerin bu tür ortamları kullanmamalarının dikkat çekici olduğu belirtilmiştir. Araştırmada, öğrencilerin çoğunun (f=9) Facebook'un uygulama olanakları açısından sosyal ağlar içinde en iyisi olabileceğini düşündüğü fakat bireyleri uzun süre sitede tutan yapısının çok fazla vakit kaybına sebep olması nedeniyle kullanımı konusunda endişeler taşıdıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler [f=7] Twitter'ın uygulamalarının çok fazla olmaması ve insanların görüşlerini birkaç kelime ile sunması dolayısıyla insanları az oyaladığı için daha iyi olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler, vakit kaybı, asosyalleşme ve bireylerin asıl amaçları olan iletişim ve paylaşımdan uzaklaşmaya sebep olduğu için Facebook'u kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, Facebook'un bağımlılık oluşturan ve gereksiz olarak görülen bir site olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer taraftan öğrenciler Facebook'un her yönüyle kötü bir site olmadığını, iyi bir paylaşım ve eğitim ortamı olabileceğini de belirtmişlerdir. Çalışmada, sosyal ağlara ilişkin öğrencilerin olası olumlu ve olumsuz fikirlerinin tespitinin, bu tür siteler aracılığıyla yapılması düşünülen uygulamalarda ve aynı zamanda eğitimsel araçların tasarımına ve geliştirilmesine yönelik kararların alınmasında fayda sağlayabileceği ifade edilmiştir.

Koç ve Karabatak (2011) çalışmalarında, Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Bilgisayar Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin sosyal ağları kullanma seviyelerini ve sosyal ağların öğrencileri ne derecede etkilediğini incelemişlerdir. Bu amaç doğrultusunda bir anket formu hazırlanmış, 3. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Elde edilen verilere veri madenciliği algoritmalarından biri olan birliktelik kuralı uygulanarak kurallar elde edilmiştir. Öğrencilerin % 82.44'ünün 1 ile 2 arasında sosyal ağ üyeliği olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sosyal ağlara üye olma nedenlerinin başında eski ya da yeni arkadaşlarını bulabilmek ve sohbet etmek gelmektedir. Öğrencilerin %12.98'i her zaman, %48.09'u ara sıra, %23.67'si ise nadiren dersleri için sosyal ağları kullandığını belirtirken %15.26'sı dersleri için sosyal ağları tercih etmediğini belirtmiştir. Elde edilen kurallar incelendiğinde, bazılarının çarpıcı sonuçlar verdiği görülmüştür. İnternete bağlandığında ilk olarak ve mutlaka sosyal ağlarını kontrol eden ve sosyal ağların yararlı bir şekilde kullanıldığını düşünen öğrencilerin tamamı sosyal ağları kullanarak arkadaşları ve hocalarıyla daha kolay iletişim kurduğunu belirtmiştir. Bu bulgu, sosyal ağların öğrenciler arasında yepyeni ve sürekli kendisini yenileyen bir iletişim köprüsü olduğu, öğrenciler ile

hocaları arasındaki boşluğu doldurduğu, bu yüzden öğrencilerin internete bağlandığında mutlaka sosyal ağlarına da bağlandıkları şeklinde yorumlanmıştır. Sosyal ağları eski ve yeni arkadaşlarını bulmak için kullanan ve sosyal ağlara düşündüğünden daha fazla zaman harcayan öğrencilerin yine tamamının bir önceki dönemlere ait ders veya dersleri bulunmaktadır. Bu da, zamanını sosyal ağlarda gerektiğinden fazla harcayan öğrencilerin okul başarısında düşüş olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Araştırma sonunda sosyal ağların kullanımının bilinçlendirilmesi ve olumlu olabilecek özelliklerinden faydalanılması önerilmiştir.

Sezgin vd. (2011) araştırmalarında öğrencilerin Facebook kullanım amacı ve Facebook'un eğitsel kullanımı ile ilgili görüşlerini belirlemişler ve çeşitli değişkenler açısından incelemişlerdir. Bu doğrultuda Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi BÖTE bölümünden 146 1., 2., 3., ve 4. sınıf öğrencisi çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Tarama yöntemi kullanılan çalışmada veriler Mazman (2009) tarafından geliştirilmiş olan Facebook Kullanım Amacı ölçeği ve Facebook Eğitsel Kullanım ölçeği ile toplanmıştır. Veriler betimsel istatistikler ve nicel veri analiz yöntemleriyle analiz edilmiştir. Yapılan betimsel analizler sonunda öğrencilerin çoğunun Facebook'u her gün (%65,1) kullandığı ve genellikle yaklaşık yarım saat (%25,3) kaldıkları tespit edilmiştir. Alt boyutlar açısından incelendiğinde öğrencilerin Facebook'u en sık 'günlük kullanım ($\bar{x}=3,64$)' ve 'sosyal ilişkiler ($\bar{x}=3,32$)' için, en az ise 'çalışmalara ilişkin ($\bar{x}=3,06$)' kullandıkları görülmüştür. Öğrencilerin Facebook'u en fazla arkadaşları ile iletişim kurmak ve günlük yaşamla ilgili gelişmeleri takip etmek için kullandıkları, en az ise yeni arkadaş edinmek için, ortak ilgi ve gereksinimlere sahip kişileri bulup gruplara katılmak için ve derslerine destek amaçlı kullandıkları tespit edilmiştir. Öğrenciler en fazla işbirliği boyutundaki maddelere katılmışlardır. Yine iletişim ve kaynak - materyal paylaşımı boyutlarında da öğrencilerin görüşleri olumludur. Bu doğrultuda, öğretmen adaylarının Facebook'un eğitsel kullanımına ilişkin görüşleri ortalama olarak yüksek olmasa da olumlu olduğu yorumu getirilmiştir. Bayan öğrenciler, erkeklere göre Facebook'u çalışmalarında daha sık kullanmakta ve Facebook'un eğitsel bağlamda iletişime katkı sağladığına daha fazla katılmaktadırlar. Öğrencilerin "Çalışmalara İlişkin Kullanım" boyutundaki görüşlerinde sınıflarına göre anlamlı farklılık bulunmuş, farklılığın 2. sınıflar ile 1. sınıflar arasında olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan öğrencilerin Facebook'un eğitsel kullanımına ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre "İletişim" ve "İşbirliği" boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur. Analiz sonucunda anlamlı farkın 3. sınıflar ile birinci sınıflar ve 4. sınıflar ile 1. sınıflar

arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığa öğrencilerin Facebook kullanımı ile ilgili tecrübelerinin yıllara göre artmış olmasının neden olmuş olabileceği düşünülmüştür. Buna göre sınıf düzeylerinin öğrencilerin Facebook'un eğitsel kullanımına ilişkin görüşlerinde farklılaşmaya neden olduğu yorumu getirilmiştir. Son olarak öğrencilere sosyal ağları derslerinde ve çalışmalarında nasıl etkin kullanabilecekleri ile ilgili eğitimler verilerek, örnek uygulamalar yapılarak sosyal ağ uygulamalarının eğitime entegrasyonunun hızlandırılması önerilmiştir.

Belin ve Yıldız (2011) çalışmalarında, orta öğretim öğrencilerinin sanal toplumsal paylaşım ağlarından biri olan Facebook kullanım düzeylerini ve Facebook kullanım amaçlarını kızlar ve erkekler açısından ayrı ayrı ele almışlardır. Eskişehir il merkezinde bulunan 3 farklı orta öğretim kurumunun öğrencilerinden oluşan bir çalışma evreni oluşturulmuştur. Bu çalışma evreninden, basit tesadüfi örneklem yöntemiyle 137 öğrenciden oluşan bir örneklem seçilmiştir. Bu örnekleme 35 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Araştırmada, erkekler için Facebook'un eğlence, boş zaman ve iletişim'i, kızlar için ise eğlence ve boş zaman'ı ifade ettiği ortaya çıkmıştır. Öğrenciler Facebook'u arkadaşlarından duymuşlardır. Facebook'ta hesap açma nedeni erkekler için arkadaş ortamına uyum sağlamak, kızlar için ise arkadaşlarla iletişim kurmaktır. Kızlar ve erkeklerin çoğu Facebook'a fırsat bulduğu her an girmekte ve yaklaşık 1 saat geçirmektedirler. Bu bulgu, Facebook'un orta öğretim öğrencilerinin sosyalleşme oranını azalttığı şeklinde yorumlanmıştır. Kızlar ve erkekler Facebook'ta tanıdığı kişileri arkadaş olarak seçmekte, Facebook'ta arkadaşlık aramaktadırlar. Kızların ve erkeklerin Facebook'ta yaptıkları genel eylem ana sayfa takibidir. Bu durum ise, bir tür gözetim toplumu haline geldiğimiz şeklinde yorumlanmıştır. Araştırmada öğrencilerin boş zamanlarının tümünü Facebook'a ayırmalarının ve arkadaşları ile iletişimlerini bu ortamlar üzerinden sürdürmelerinin gerçek hayattaki arkadaşlık duygusunu körelttiği belirtilmiştir. Öğrencilerin Facebook yerine gerçek hayatta arkadaşlarıyla birlikte olabilecekleri sosyal, kültürel gelişimlerini sağlayacak aktiviteler düzenlemeleri önerilmiştir.

Özmen vd. (2011) çalışmalarında, alan bilgisine dayalı olarak, sosyal ağların birey ve toplum gelişimindeki önemini ortaya koymayı, eğitimde sosyal ağların işlevini irdelemeyi ve mesleki gelişim açısından sosyal ağların etkili kullanımı için öneriler geliştirmeyi amaçlamışlardır. Bu doğrultuda araştırmada literatür incelemesi yapılmıştır. Çalışmada, sosyal ağların birçok alanda olduğu gibi, eğitim için de birçok olanağı içerisinde barındırdığı belirtilmiştir. Sosyal ağların birçok kullanım özelliği ve olanaklarının

olmasının, öğretmenlerin eğitim öğretim süreçlerini aktif, yaratıcı, işbirlikli öğrenme ile desteklemelerine, öğrenci-öğrenci, öğrenci-içerik ve öğretmen-öğrenci etkileşimini artırmada, öğrencilerin araştırma, sorgulama ve problem çözme becerilerini kullanmaları ve geliştirmeleri konusunda destek olduğu ifade edilmiştir. Sosyal ağların eğitime ilişkin bu denli olumlu ve önemli katkılarına rağmen bu alanda yapılmış çalışmaların azlığı ve ülkemizde bu konuda eğitimin her kademesini kapsayan çalışmaların yapılmaması olmasının dikkat çekici olduğu vurgulanmıştır. Araştırmada, eğitimin her kademesinde sosyal ağların etkin kullanımına ilişkin gerekli teknik alt yapılar oluşturularak yöneticiler ve öğretmenlerin daha çok desteklenmesi, uygulamalı ortamlarda bilgi ve becerileri geliştirici yönde eğitim almaları ayrıca sosyal ağların eğitsel alanda daha etkili kullanımına ilişkin kapsamlı araştırmalar yapılması önerilmiştir.

Atıcı ve Özmen (2011), Uzaktan Eğitim, Öğretim Tasarımı ve Özel Öğretim Yöntemleri derslerinde Blog kullanan BÖTE öğrencilerinin sahip oldukları sınıf topluluğu duygusunu hissetme düzeylerini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma tarama modelindedir. Fırat Üniversitesi BÖTE bölümünde 2., 3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören toplam 175 öğrenci ile gerçekleştirilen çalışmada veri toplama aracı olarak, Rovai tarafından geliştirilen, Öztürk tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Sınıf Topluluğu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmada BÖTE öğrencilerinin Blog ortamında sahip oldukları sınıf topluluğu duygularında cinsiyetlerine göre farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan, haftada birkaç kez Blog kullanan öğrencilerin nadiren Blog kullanan öğrencilere göre, Blog kullanımının akademik gelişimine yararlı olduğunu düşünen öğrencilerin, olmadığını düşünen öğrencilere göre daha çok sınıf topluluğu duygusuna sahip oldukları görülmüştür. Bu durum, Blog ortamına bağlı olan ve Blog ortamına güvenen öğrencilerin daha başarılı oldukları şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca çalışmada, Blogların düşüncelerini çekinmeden ifade edebilecekleri ortamlar olduğunu düşünen öğrencilerin, olmadığını düşünen öğrencilere göre daha çok sınıf topluluğu duygusuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuç Blog ortamında kendini rahat hissedene, diğer katılımcılarla çekinmeden iletişim kurabildiğini düşünen ve düşüncelerini çekinmeden ifade edebilen öğrencilerin, Blog ortamında sahip oldukları sınıf topluluğu duygusunun daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Araştırmaya katılanların büyük bir kısmının (f=136) Blogları dersleri dışında sıklıkla kullanmadığı ve az bir kısmının (f=48) Blogları kendi cümleleriyle yazılarını yazmak için kullandığı tespit edilmiştir. Bu bulgu ise öğrencilerin

çoğunluğunun Blog ortamında, düşüncelerini kendi cümleleriyle ifade etmekten ve kişisel bilgilerini paylaşmaktan çekindikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Ata (2011) çalışmasında üniversite öğrencilerinin Web 2.0 teknolojilerini kullanım durumları ile bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu, Dokuz Eylül Üniversitesi'nin, içinde Buca Eğitim Fakültesinin de bulunduğu çeşitli fakültelerinden tesadüfi olarak seçilen 2776 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrencilere uygulanan anket sonucunda elde edilen veriler, t testi ve tek yönlü varyans analiz testi kullanılarak çözümlenmiştir. Çalışmada, Web 2.0 teknolojisinin eğitsel anlamda kullanım sıklıklarının, internet kullanım saatleri arttıkça artma eğiliminde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda, internet kullanımı ile beraber iletişim teknolojilerinin de yükseköğretim derslerinde gereken yere sahip olmasının kaliteli bilgiye erişimin artışına yardımcı olabileceği belirtilmiştir. Çalışmada, her bir Web 2.0 aracının kullanım sıklığı ile bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik algı puanları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Araştırmada, en az kullanılan araç Blog olurken (%44), en çok kullanılan aracın Facebook (%38) olduğu görülmüştür. Öğrenciler Facebook'ta en çok sohbet uygulamasını (%27) kullanmakta, fotoğraf ekleme/album oluşturma, video paylaşma uygulamaları sırasıyla bunu izlemektedir. Uygulama sıklıklarında fakülteler arasında Eğitim Fakültesi 3. sırada gelmekte iken, eğitsel anlamda kullanım sıklıklarında ise 4. sıradadır. Ayrıca Web 2.0 uygulamalarını hiçbir zaman kullanmayan fakülteler arasında en yüksek oran %44,62 ile Eğitim Fakültesidir. Cinsiyet ile Web 2.0 teknolojisi uygulamalarının eğitsel anlamda kullanım sıklıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasına karşın erkek öğrencilerin kullanım sıklıkları ortalama puanının kız öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Blog (%48) beceri düzeyinin çoğunlukla temel düzeyde, Wiki (%42), podcast (%42) ve video paylaşım sitelerinin (%42) beceri düzeyinin çoğunlukla orta düzeyde, MSN (%55) ve Facebook (%55) beceri düzeyinin çoğunlukla ileri düzeyde olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda Web 2.0 araçlarının teknik anlamda kullanım şekillerinin üniversitelerde zorunlu ders olarak verilmesinin gerektiği belirtilmiştir. Verilecek derslerin ardından, bu teknolojilerin ders ortamında kullanılmasının sağlanması ve Web 2.0 teknolojisi kullanımına ilişkin ortaöğretim ve ilköğretim düzeyindeki öğrenciler örneklem olarak alınarak ilköğretimden üniversiteye kadar olan eğitim ve öğretim sürecindeki farklılıkların incelenmesi önerilmiştir.

Yıldırım ve Özmen (2011) çalışmalarında YouTube, DailyMotion gibi popüler video paylaşım sitelerinin eğitsel bağlamda kullanımlarına ilişkin yapılan araştırmalara yer vermişler ve bu sitelerin mevcut özelliklerinin eğitsel açıdan faydalarını incelemişlerdir. Çalışmadan çıkan sonuçlara göre bu siteler içerdikleri çeşitli araçlar sayesinde işbirlikli öğrenmede, kanıta dayalı tartışmada öğrenciye artı sağlamaktadır. Mobil cihazlara da uyumlu olarak geliştirilen bu siteler, her zaman, her yerde öğrenme ve ihtiyaç anında öğrenmeyi gerçekleştirerek, öğrencilere verilen öğretimin kişiselleştirilmesini sağlamaktadır. YouTube'a eklenen video dilini çeviri seçenekleri, yabancı dil konusunda sıkıntı yaşayan öğrencilere farklı dildeki videolardan yararlanma olanağı sunmakta, 3D video özelliği görsel materyali öğrenci açısından daha çekici kılmaktadır. Ayrıca video paylaşım sitelerinin videoyu ekledikten sonra üzerinde kesme, ekleme, metin ekleme gibi işlemler yaparak öğrencinin eğitsel videosunu hazırlaması için araçlar bulundurması da bu sitelerin eğitsel özelliklerinden sayılabilmektedir. Araştırmacılara göre derse yardımcı olarak kullanılan videoların paylaşılmasında ve bunlarla ilgili yorumların, ek bilgilerin verilmesinde ayrıca gruplar oluşturulup ilgili güncel eğitsel videoların takibinde video paylaşım sitelerinden yararlanılması, eğitimin kalitesinin artırılmasına önemli derecede katkı sağlayacaktır.

Durusoy (2011), öğretmenlik uygulaması dersinde Web 2.0 teknolojileri ve dijital video kullanımının öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterliği üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi BÖTE bölümünde, Öğretmenlik Uygulaması dersini alan 10 son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada Öğretmenlik Uygulaması dersi boyunca tüm öğrencilerin ders anlatımları belirli aralıklarla üçer defa video kaydına alınmış ve kaydedilen bu görüntüler Web 2.0 tabanlı bir sosyal paylaşım ağı olan "Facebook" üzerinden paylaşımına açılmıştır. Paylaşılan videolar öğrenciler, uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanı tarafından izlenmiş ve videolara yorumlar yazılmıştır. Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından geliştirilen ve Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçeye uyarlanan Öğretmenlik Öz-Yeterlik Ölçeği ön-test ve son test olarak uygulanmıştır. Ayrıca Facebook platformundaki videolara yapılan yorumlar, öğretmen adaylarının öz-yeterliğindeki gelişimleri incelemek üzere nitel veriler olarak toplanmıştır. Öğretmenlik Uygulaması dersinde Web 2.0 teknolojilerinin ve dijital videoların kullanımının, öğretmenlik öz-yeterliklerini olumlu yönde geliştirici bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Özellikle motivasyon sağlama ve dikkat çekme, disiplini koruyabilme,

örnek, alternatif açıklama sunabilme, farklı öğretim yöntemlerine başvurma, uygun yöntemi seçebilme ve sınıfa hakimiyet konularında öğretmen adaylarının davranışlarında olumlu gelişimler gözlenmiştir. Öğrenme sürecinin sürekli dönütler ve tartışmalar ile yürütülmesi yüksek etkileşimin hakim olduğu bir öğrenme ortamının oluşmasını sağlamıştır. Çalışmada, Web 2.0 teknolojileri ve dijital videoların Öğretmenlik Uygulaması dersinde kullanımı ile işbirlikçi, öz yansıtıcı öğrenme faaliyetlerinin sayısının artırılabilceği yorumu getirilmiştir. Araştırma sonunda, aynı çalışmanın farklı bölümlerdeki öğretmen adayları üzerinde yürütülmesi ya da mesleğe başlamış öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetlerinde uygulanması önerilmiştir.

Odabaşı vd. (2012), Twitter'in eğitim ortamlarında kullanılması ile ilgili bir literatür taraması yapmışlardır. Araştırmacılar Twitter'in durumlu öğrenme, işbirlikli öğrenme, akran öğrenme gibi pek çok öğrenme kuramıyla ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan çalışmaları incelediklerinde Twitter'in öğrenme ve öğretme sürecindeki kullanımlarını, içerik oluşturma ve bilgi paylaşımı, iletişim ve sosyal bağ kurma, işbirlikçi ve katılımcı ortam oluşturma şeklinde sıralamışlardır. Araştırmacılar, öğretmenin sınıfa gelmeden önce işleyeceği konuya ilişkin bir problemi Tweet'lemesinin ve öğrencilerin dikkatini çekmesinin, konunun dersten önce araştırılmasını ya da konu üzerinde düşünülmesini sağlayabildiğini belirtmişlerdir. Araştırmada öğretmenin öğrencilere vereceği projelerin, grup çalışmalarıyla Twitter üzerinden yapılmasının, tartışılmasının, fikir alışverişinde bulunulmasının ve konuya ilişkin düşüncelerin yansıtılmasının sağlanabildiği sonucuna varılmıştır. Araştırmacılar bu sayede hem sürecin kayıt altında tutulabilmekte, hem de öğrencilerin kendilerini değerlendirmesine olanak verilerek işbirlikli öğrenmenin gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir. Çalışmanın sonunda araştırmacılar öğrencilerin teknolojiye olan ilgi ve meraklarını öğretim ortamlarında Twitter vb. araçları kullanarak işe koşmanın bu bağlamda önemli faydalar getirebildiğini vurgulamış ve eğitimcilere, öğrenciler arasında giderek yaygınlaşan Twitter'in, eğitim amaçlı kullanılmasına ilişkin uygulamaları yaygınlaştırılmalarını önermişlerdir.

Alev ve Yiğit (2012) çalışmalarında, Avrupa Birliği tarafından desteklenen 'the intTT: An Integral Teacher Training for developing digital and communicative competences and subject content learning at schools' isimli projeyi tanıtmayı ve projenin Türk uzmanı tarafından tasarlanan master CD'nin değerlendirilmesine ilişkin bulguları sunmayı amaçlamışlardır. Bu projenin amacı, Web 2.0 araçlarını konu alanına entegre ederek, öğretmen adaylarının ve uygulama öğretmenlerinin farklı derslerde (fizik, kimya, biyoloji,

dil ve edebiyat, sanat ve tarih) dijital, iletişim ve konu yeterliliklerini geliştirmek, orta öğretim öğrencilerini destekleyecek stratejileri ve yöntemleri öğrenmelerine yardımcı olmaktır. Proje bütünsel öğretmen eğitimi sağlamak ve öğretmen adaylarının düşüncelerinde bir tutum değişikliği teşvik etmek niyetindedir. Araştırma kapsamında söz konusu CD, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesinden 2 öğretim elemanı ve 22 Fizik Öğretmen adayına ayrıca Trabzonda farklı okullarda çalışan 9 öğretmene incelenmiş ve bir anketle değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen veriler betimleyici istatistik kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma bulgularında katılımcıların çoğunun Web 2.0 araçlarını derslerinde %67,74 ‘bazen’, %25,81 ‘genellikle’ ve %3,23 ‘her zaman’ kullandıkları ortaya çıkmıştır. Sadece %3,23’ü derslerinde asla bu araçları kullanmamaktadır. Katılımcılar bu araçları, ‘sunum araçları’ (%63,64), ‘bilgi kaynakları’ (%27,27), ‘iletişim araçları’ (%9,09) olarak kullanmaktadırlar. Ayrıca yapılan ankette orta öğretim öğrencilerinin Fizik ve Tarih derslerinde, dijital, iletişim ve konu yeterliliklerini geliştirmek için Wiki ve Blog kullanılarak geliştirilen etkinlikler hakkındaki görüşleri tespit edilmiştir. Bu görüşlerin tamamı ‘katılıyorum’ derecesinin üstünde olmakla birlikte, en yüksek olanları; ‘Etkinlikler öğrencileri gösterilen konunun öğretilmesi için motive eder (4,39)’ ve ‘Etkinlikler öğrencileri güdüler (4,39)’ dir. En düşük olanı ise etkinliklerin hem bireysel hem de grup çalışmasına teşvik ettiği (4,03). Araştırmacılar çalışmanın, bu tip projelerle ilgilenenler ve aynı zamanda araştırmacılar ve öğretmenler için değerli bilgiler sağlayacağına, sayısal, iletişim becerilerini ve konu öğrenmelerini entegre edeceğine inanmaktadırlar.

Araştırma kapsamında ayrıca akademisyenlerle (Ajjan ve Harsthone, 2008; Tiryakioğlu ve Erzurum, 2011), öğretmenlerle (Horzum, 2010; Schmucki ve Meel, 2010) ve yüksek lisans öğrencileriyle (Keleş ve Demirel, 2011; Lockyer ve Patterson, 2008) yürütülen çalışmalar da incelenmiştir. Fakat araştırmada ilköğretim ve üniversite öğrencileri örneklem olarak alındığı için bu bölümde diğer örneklerle yürütülen araştırmalara ayrıntılı olarak yer verilmemiştir.

Alanyazında incelenen bazı çalışmaların araştırma açısından önemli bölümleri özetlenip rahat görülebilmeleri için tablolaştırılmıştır. Tablo 1’de konu ile ilgili yapılan çalışmalar verilmiştir.

Tablo 1. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar

Çalışmayı yapanlar ve tarih	Araştırılan konu ve değişkenler	Veri toplama aracı- Örneklem	Bulgular	Sonuçlar (Yorumlar)	Öneriler
Ellison vd. (2007)	Facebook'a üye olanlar ve olmayanların cinsiyet, yaş, kullanım sıklığı bilgilerinin ve Facebook kullanım amaçlarının tespiti	Anket metodu (Betimleyici istatistik)- 286 üniversite öğrencisi	Üye olanlarla olmayanlar arasında demografik olarak bir farklılık çıkmamıştır. Kullanım amaçları, eski arkadaşlarıyla iletişimlerini korumak ve sınıftaki arkadaşları hakkında bilgi sahibi olmaktır.	Üye olanlar ve olmayanlar arasında demografik olarak fark çıkmamasının nedeni Facebook'un geniş bir çekiciliğe sahip olması ve belirli sosyal grupları dışlamamasıdır.	Facebook'un kullanım özellikleri öğrencilere yardım etmenin dışında profesyonel araştırmacılara da çeşitli destekler verebilir.
Selwyn (2007)	Facebook kullanımındaki eğitsel temalar	Facebook - 909 üniversite öğrencisi	Eğitsel temalar 5 başlıkta toplamıştır; 1- üniversite deneyimlerinin yansıtılması ve anlatılması, 2- uygulama bilgilerinin paylaşımı, 3- akademik bilgi paylaşımı, 4- yalvarma ve/veya ilişki kesme göstergeleri, 5- karikatür vb. paylaşımı.	Facebook'un öğrencilerin günlük hayatlarındaki iletişim ve sosyal ağ kurmadaki yeri çok büyüktür. Facebook kültürel ve informal bir öğrenme ortamı sunmaktadır.	Bu konu diğer yüksek öğretim kurumlarında da araştırılmalıdır.
Kobak ve Bıçer (2008)	Öğrencilerin Facebook'u tercih etmesinin cinsiyet ve yaş açısından durumu Facebook'a girme sıklıkları ve üye olma nedenleri	Anket metodu (Betimleyici istatistik) -268 üniversite öğrencisi	Öğrencilerin %65'i Facebook'a üyedir. Öğrenciler her gün siteye girmektedirler. Kullanım amaçları eski arkadaşlarını bulmak, arkadaşlarını bulmak, vakit geçirmek ve eğlenmektir.	Facebook geçmiş deneyimlerdeki insanlarla iletişimi koparmamak amacıyla kullanılmaktadır. Yaşam alanlarımız içindeki sıkıntılarımızı unutmak ya da azaltmak için rahatlama olanağı sunmaktadır.	Aynı konu farklı örneklemeler üzerinde analiz edilerek karşılaştırma yapılabilir.
Altun (2008)	Yapılandırıcı öğretim sürecinde Wiki ortamında işbirlikli öğrenme deneyimleri	MediaWiki ve internet ortamında açık uçlu sorular -56 BÖTE öğretmen adayı	Öğretmen adaylarının çoğu için Wiki kavramı ne olduğu ve nasıl katkıda bulunulacağı önceden bilinmeyen "zor iş" gibi algılanmıştır. Öğrenciler internette bilgi oluşturmaya, "katkıda bulunmaya" hazır değildir. Öğrenciler Wikilerin, ders ve sınıf içi etkileşimi destekleyen sosyal ve etkileşimli sanal bir ortam olduğunu ifade etmişlerdir.	Yalnızca okuyan değil aynı zamanda yazan bireylere olan gereksinim, eğitim ortamlarında çok daha fazla hissedilen bir durumdur. Öğrencilerin "rahatı sevmek" kavramı ile ifade ettikleri "okuma" bakış açısı, Wiki uygulamaları ile birlikte "yazma" eylemine dönüşme potansiyeli olduğunu göstermiştir.	İşbirlikli öğrenme ortamları için kullanıcıların sadece okur değil aynı zamanda yazar olarak da katkıda bulunmaları ve işbirlikli bilgi organizasyonu konusunda ne tür stratejilerin kullanıldığının belirlenmesine yönelik daha fazla çalışmaya gereksinim vardır.
Çetin (2009)	Facebook'a üye olma nedenleri Üye olduktan sonra beklentilerin gerçekleşmesinin cinsiyet açısından incelenmesi	Anket metodu (Betimleyici istatistik) ve görüşme metodu- 180 üniversite öğrencisi	Ağırlıklı olarak eğlence, eski arkadaşlarını bulabilmek ve merak amaçlı üye olunmaktadır. Bu ortamda erkekler daha fazla eğlenmekte kızlar ise daha fazla eski arkadaşlarını aramaktadır.	Daha önce yüz yüze görüşülen arkadaşlar ile tekrar iletişime geçmede Facebook önemli bir araçtır. Sosyal ağlar, bireyler arasındaki, zamana ve mekana bağlı her türlü sınırlılıkları kaldırarak, onların aynı mekanda buluşmasına izin vermektedir.	Sosyal iletişim ağları, yeni ilişkiler kurma ve sürdürmede alternatif mekanlar olarak düşünülebilir.

Tablo 1'in devamı

Çalışmayı yapanlar ve tarih	Araştırılan konu ve değişkenler	Veri toplama aracı-Örneklem	Bulgular	Sonuçlar (Yorumlar)	Öneriler
Vural ve Bat (2010)	İletişim fakültesi öğrencilerinin sosyal medya bilinirliğinin, internet kullanım sıklığı, internette geçirilen zaman, sosyal ağ kullanım sıklığı, sosyal ağlarda geçirilen zaman açısından incelenmesi	Anket metodu (Betimleyici ve Çıkarımlı istatistik) - Toplam 319 üniversite 1. 2. 3. ve 4. sınıf öğrencisi	İnternet kullanım amaçları arasında sosyal ağlar ikinci sıradadır. Öğrencilerin dörtte üçünden fazlası sosyal ağları kullanmaktadır. Öğrenciler interneti ve sosyal ağları her gün kullanmakta ve ortalama 1-3 saat zaman geçirmektedir. En fazla Facebook kullanılmaktadır. Öğrencilerin çoğu anlık iletişim araçları, video ve fotoğtaf paylaşım sitelerini kullanırken, çoğunun takip ettiği Blok ve iş ağlarında profili yoktur. Sosyal ağlar en fazla zaman geçirmek ve çevrim-içi sohbet etmek amacıyla kullanılmaktadır. Sosyal ağların kullanımı ile internet kullanım sıklığı ve sosyal medya bilinirliği arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Gençlerin sosyal ağlarda yazdığı yorumlar, özellikle markalara ilişkin sosyal medya takipçilerinin çoğunun fikrini etkileyebilmektedir.	Sosyal ağlara olan bu ilgi, pazarlama, halkla ilişkiler ve reklam sektörü için değerlendirilmesi gereken bir durumdur.
Yiğit vd. (2010)	Fen bilgisi ve Fizik öğretmen adaylarının sosyal ağlara yönelik düşünceleri	İnternet ortamında açık uçlu bir soru ile kazanımların tespiti- 108 Fen Bilgisi ve Fizik Eğitimi öğretmen adayı	Öğretmen adayları Facebook ve MSN dışındaki sosyal ağları bilmemektedir. Öğretmen adayları sosyal ağları, eğitimde iletişim, işbirliği ve kaynak/materyal paylaşımı şeklinde etkin olarak kullanmaktadır.	Öğretmen adayları bu ortamları iletişim dışında da kullanabilmişlerdir. Sosyal ağlar öğretmen adaylarında, fen ve fizik öğretiminde öğrencilerin boş geçirdikleri zamanları değerlendirmede etkili olacağına yönelik bir farkındalık oluşturmuştur.	Sosyal ağların bir eğitim teknolojisi aracı olarak kullanılabilmesi için, öğrenci ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemek ilerideki araştırmalara konu olabilir.
Atal (2010)	İlköğretim öğrencilerinin Web 2.0 uygulamalarının eğitim ortamında kullanımı konusundaki görüşleri	Anket metodu (Betimleyici istatistik) ve görüşme metodu- 169 ilköğretim 8.sınıf öğrencisi	Öğrenciler günlük hayatlarında en fazla Facebook ve MSN kullanmakta, kullanım amaçları ise iletişim kurmak, sosyalleşmek, güzel vakit geçirmek ve paylaşımlar yapmaktır. En az ise Wiki ve Blog uygulamalarını kullanmaktadırlar. Öğrenciler derslerinde sadece Google arama motoru ve Office programlarını kullanmakta fakat günlük yaşamlarındaki teknoloji kullanımına paralel olarak derslerinde Facebook, MSN ve Youtube uygulamalarını kullanmak istemektedirler.	Öğrencilerin en az Wiki ve Blog uygulamalarını kullanmaları daha öncesinden Wikilerin ve Blogların özelliklerini etkili bir şekilde kullanarak gerçekleştiren bir uygulamaya dahil olmamalarından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin derslerinde kullanmak istedikleri sosyal ağlar, sahip oldukları işbirlikli, sosyal ve informal öğrenme için imkan sağlayabilme potansiyelleri yönünden öğrencilerin beklentileriyle uyusmaktadır.	Öğrencilerin gereksinim duyduklarını belirttikleri çoklu ortam materyalleri ve uygulama desteğinin göz önünde bulundurulması, öğrenci beklentilerinin karşılanmasının yanı sıra öğretmenlerin de bu konuda desteklenmesi gerekmektedir.

Tablo 1'in devamı

Çalışmayı yapanlar ve tarih	Araştırılan konu ve değişkenler	Veri toplama aracı-Örneklem	Bulgular	Sonuçlar (Yorumlar)	Öneriler
Uçak ve Çakmak (2010)	Web 2.0 araçlarını kullanım amaçlarının, internette geçirilen sürenin, sosyal ağlarda geçirilen sürenin ve kullanım yeterliğinin sınıf değişkeni açısından incelenmesi	Anket metodu (Betimleyici istatistik) -232 üniversite öğrencisi	Öğrenciler internet'i ve Web 2.0 araçlarını her gün kullanmakta ve 1-3 saat arası zaman geçirmektedirler. En fazla anlık mesajlaşma ve Facebook kullanılmaktadır. Öğrenciler Blogları ve Wikileri daha çok yazılanları izlemek amacıyla kullanmaktadır. Öğrencilerin %93'ü Web 2.0 konusunda eğitime ihtiyaç duymaktadır. Öğrenciler sosyal ağları en çok güncel gelişmeleri ve yenilikleri izlemek için kullanmaktadır. 4. sınıflar diğer sınıflara göre bu araçları daha fazla kullanmakta ve kendilerini bu konuda daha yeterli görmektedir. 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri bu araçları çoğunlukla hocaları ve arkadaşları ile iletişim açısından öncelikle önemli bulmakta, 1. sınıf öğrencileri ise derslerle ilgili bilgilere erişim konusunda bu araçlardan yararlanmaktadır.	Öğrencilerin sosyal ağları kullanım sıklıkları ile kullanım becerileri arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Web 2.0 konusunda eğitime duyulan ihtiyaç tüm sınıflar için yüksektir. Öğrenciler Web 2.0 araçlarının eğitimde kullanımını çok önemli bulmaktadır. Geleceğin bilgi merkezlerine ve sistemlerine yön verecek gençlerin teknik gelişmelere gösterdikleri uyum bir avantajdır, ancak bunun eğitim ve mesleki alandaki uygulamalarla birleştirilerek yönlendirilmesi gerekmektedir.	Eğitim programlarının Web 2.0 araçlarının mesleki alanda uygulamalarını kapsamalarının yanında, bu araçların eğitim ortamının bir parçası haline getirilmesi de yararlı olacaktır.
Turan ve Göktaş (2011)	Öğretmen adaylarının Facebook'u kullanmama nedenleri	Görüşme metodu-12 BÖTE öğretmen adayı	Öğrenciler vakit kaybı, asosyalleşme, amacından sapma, bağımlılık, gereksiz bulma, güven duymama ve önyargı gibi nedenlerle Facebook kullanmamaktadır. Diğer taraftan öğrenciler Facebook'un her yönüyle kötü bir site olmadığını, iyi bir paylaşım ve eğitim ortamı olabileceğini de belirtmişlerdir.	Teknoloji ve bilgi açısından herhangi bir engeli bulunmayan öğrencilerin bu tür ortamları kullanmamaları dikkat çekicidir.	Sosyal ağlara ilişkin öğrencilerin olumlu ve olumsuz fikirlerinin tespiti, bu tür siteler aracılığıyla yapılması düşünülen uygulamalarda ve aynı zamanda eğitimsel araçların geliştirilmesinde fayda sağlayabilir.
Belin ve Yıldız (2011)	Kız ve erkek orta öğretim öğrencilerinin Facebook kullanım amaçlarının yaş, sınıf, kullanım sıklığı, geçirilen zaman açısından incelenmesi	Anket metodu (Betimleyici istatistik) - 137 ortaöğretim öğrencisi	Kızların ve erkeklerin Facebook'ta yaptıkları genel eylem ana sayfa takibidir. Kızlar ve erkeklerin çoğu Facebook'a fırsat bulduğu her an girmekte ve yaklaşık 1 saat geçirmektedirler. Kızlar ve erkekler Facebook'ta tanıdığı kişileri arkadaş olarak seçmekte, Facebook'ta arkadaşlık aramaktadır.	Öğrencilerin boş zamanlarının tümünü Facebook'a ayırmaları ve arkadaşları ile iletişimlerini bu ortamlar üzerinden sürdürmeleri gerçek hayattaki arkadaşlık duygusunu köreltmektedir.	Öğrenciler Facebook yerine gerçek hayatta arkadaşlarıyla birlikte olabilecekleri sosyal, kültürel gelişmelerini sağlayacak aktiviteler düzenlemelidir.

Tablo 1'in devamı

Çalışmayı yapanlar ve tarih	Araştırılan konu ve değişkenler	Veri toplama aracı-Örneklem	Bulgular	Sonuçlar (Yorumlar)	Öneriler
Koç ve Karabatak (2011)	Sosyal ağların öğrenciler üzerindeki etkisi (okul başarıları, sosyal ağlara üyelik durumları, kullanım sıklıkları, sosyal ağlar hakkındaki düşünceleri, sosyal ağların öğrenciler üzerindeki etkileri)	Anket metodu (Veri madenciliği) -145 3. ve 4. sınıf Bilgisayar öğretmen adayı	Öğretmen adaylarının %90.64'ü sosyal ağlara üyedir ve % 82.44'ünün 1 ile 2 arasında sosyal ağ üyeliği bulunmaktadır. Üye olma nedenlerinin başında eski ya da yeni arkadaşlarını bulabilmek ve sohbet etmek gelmektedir. İnternete bağlandığında ilk olarak ve mutlaka sosyal ağlarını kontrol eden ve sosyal ağların yararlı bir şekilde kullanıldığını düşünen öğrencilerin tamamı sosyal ağları kullanarak arkadaşları ve hocalarıyla daha kolay iletişim kurduğunu belirtmiştir. Sosyal ağları eski ve yeni arkadaşlarını bulmak için kullanan ve sosyal ağlara düşündüğünden daha fazla zaman harcayan öğrencilerin tamamının bir önceki dönemlere ait ders veya dersleri bulunmaktadır.	Sosyal ağlar öğrenciler arasında yepyeni ve sürekli kendisini yenileyen bir iletişim köprüsü olmakta, öğrenciler ile hocaları arasındaki boşluğu doldurmakta, bu yüzden öğrenciler internete bağlandığında mutlaka sosyal ağlarına da bağlanmaktadır. Zamanını sosyal ağlarda gerektiğinden fazla harcayan öğretmen adaylarının okul başarısında düşüş olmaktadır.	Sosyal ağların kullanımının bilinçlendirilmesi ve olumlu olabilecek özelliklerinden faydalanılması gerekmektedir.
Sezgin vd. (2011)	BÖTE öğrencilerinin Facebook kullanım amacı ve Facebook'un eğitsel kullanımı ile ilgili görüşlerinin Facebook'ta kalma süresi, kullanım sıklığı, cinsiyet, sınıf değişkenleri açısından incelenmesi	Anket metodu (Betimleyici ve Çıkarımlı istatistik)-146 BÖTE öğretmen adayı	Öğretmen adayları Facebook'u her gün kullanmakta ve yaklaşık yarım saat kalmaktadırlar. Öğretmen adayları Facebook'u en fazla arkadaşları ile iletişim kurmak ve günlük yaşamla ilgili gelişmeleri takip etmek için, en az ise yeni arkadaş edinmek için ve derslerine destek amaçlı kullanmaktadırlar. Bayan öğrenciler, erkeklere göre Facebook'u çalışmalarında daha sık kullanmakta ve Facebook'un eğitsel bağlamda iletişime katkı sağladığına daha fazla katılmaktadırlar. Öğretmen adaylarının Facebook kullanım amacı ile ilgili görüşlerinin sınıf seviyelerine göre karşılaştırılmasında 2. sınıflar ile 1. sınıflar arasında, eğitsel kullanımda ise 3. sınıflar ile birinci sınıflar ve 4. sınıflar ile 1. sınıflar arasında anlamlı fark tespit edilmiştir.	Öğretmen adaylarının Facebook'un eğitsel kullanımına ilişkin görüşleri ortalama olarak yüksek olmasa da olumludur. Öğretmen adaylarının Facebook kullanımını ile ilgili tecrübeleri yıllara göre artmaktadır. Sınıf düzeyleri öğrencilerin Facebook'un eğitsel kullanımına ilişkin görüşlerinde farklılaşmaya neden olmaktadır.	Öğretmen adaylarına sosyal ağları derslerinde ve çalışmalarında nasıl etkin kullanabilecekleri ile ilgili eğitimler verilerek, örnek uygulamalar yapılarak sosyal ağ uygulamalarının eğitime entegrasyonu hızlandırılabilir.

Tablo 1'in devamı

Çalışmayı yapanlar ve tarih	Araştırılan konu ve değişkenler	Veri toplama aracı-Örneklem	Bulgular	Sonuçlar (Yorumlar)	Öneriler
Atıcı ve Özmen (2011)	Blog kullanım sıklığı, cinsiyet ve akademik ortalamasının sınıf topluluğu duygusuna etkisi	Anket metodu (Betimleyici ve Çıkarımlı istatistik) – 175 2., 3. ve 4. sınıf BÖTE öğretmen adayı	Öğrencilerin büyük bir kısmı Blogları dersleri dışında sıklıkla kullanmamakta ve az bir kısmı Blogları kendi cümleleriyle yazılarını yazmak için kullanmaktadır. Haftada birkaç kez Blog kullanan öğretmen adayları nadiren Blog kullananlara göre, Blog kullanımının akademik gelişimine yararlı olduğunu düşünenler olmadığını düşünenlere göre, Blogların düşüncelerini çekinmeden ifade edebilecekleri ortamlar olduğunu düşünenler olmadığını düşünenlere göre daha çok sınıf topluluğu duygusuna sahiptir. Cinsiyet açısından ise aralarında anlamlı fark yoktur.	Öğretmen adaylarının çoğu, Blog ortamında düşüncelerini kendi cümleleriyle ifade etmekten ve kişisel bilgilerini paylaşmaktan çekinmektedir. Blog ortamına bağlı olan ve Blog ortamına güvenen öğrenciler derslerinde daha başarılıdır. Blog ortamında kendini rahat hissedene, diğer katılımcılarla çekinmeden iletişim kurabildiğini düşünen ve düşüncelerini çekinmeden ifade edebilen öğretmen adaylarının Blog ortamında sahip oldukları sınıf topluluğu duygusu daha yüksektir.	Yapılan araştırmalarda Blog kullanımının sınıf topluluğu duygusuna etkisinin incelendiği çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir.
Ata (2011)	Web 2.0 teknolojilerini kullanım durumları ile bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkinin internet kullanım sıklığı, Web 2.0 teknolojisi uygulama sıklıkları, Web 2.0 teknolojisi beceri düzeyi, cinsiyet ve fakülte değişkenlerine göre incelenmesi	Anket metodu (Betimleyici ve Çıkarımlı istatistik) - 2776 üniversite öğrencisi	İnternet kullanım saatleri arttıkça, Web 2.0 teknolojisinin eğitsel anlamda kullanım sıklıkları da artmaktadır. En az kullanılan araç Blog iken en çok kullanılan araç Facebook'tur. Öğrenciler en fazla sohbet uygulamalarını kullanmakta bunu sırayla fotoğraf ekleme/album oluşturma, video paylaşımı izlemektedir. Cinsiyet ile Web 2.0 teknolojilerinin eğitsel anlamda kullanım sıklıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasına karşın erkek öğrencilerin kullanım sıklıkları kız öğrencilerden yüksektir. Öğrencilerin Blog beceri düzeyi çoğunlukla temel düzeyde, Wiki, podcast ve video paylaşım siteleri çoğunlukla orta düzeyde, MSN ve Facebook çoğunlukla ileri düzeydedir. Web 2.0 teknolojilerini kullanım sıklığında fakülteler arasında 3. sırada Eğitim Fakültesi gelirken, bu araçları eğitsel kullanım sıklıkları sıralandığında ise Eğitim Fakültesi 4. sırada gelmektedir.	İnternet kullanımı ile beraber iletişim teknolojilerinin de yükseköğretim derslerinde gereken yere sahip olması kaliteli bilgiye erişimin artmasına yardımcı olabilir. Elde edilen bulgular Web 2.0 teknolojisinin eğitsel anlamda hangi fakültelerde daha sık kullanıldığı konusunda literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır. Web 2.0 araçlarının teknik anlamda kullanım şekillerinin üniversitelerin tüm fakültelerinde ders olarak verilmesi gerekmektedir.	Üniversitelerde yer alacak Web 2.0 kullanımına ilişkin derslerin ardından, bu teknolojilerin ders ortamında kullanılmasının sağlanması gerekmektedir. Web 2.0 teknolojisi kullanımına ilişkin ortaöğretim ve ilköğretim düzeyindeki öğrenciler örneklem olarak alınarak ilköğretimden üniversiteye kadar olan eğitim ve öğretim sürecindeki farklılıklar incelenebilir.

Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde sosyal ağların eğitimciler ve öğrenciler arasında yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Çalışmalarda öğrencilerin hayatlarında oldukça önemli bir rol oynayan ve vakitlerinin büyük bir bölümünü geçirdikleri sosyal ağ uygulamalarının öğrenme ve öğretim bağlamına oturtulmasının büyük önem taşıdığı belirtilmektedir (Ata, 2011; Balcıkanlı, 2010; Sezgin vd., 2011; Tiryakioğlu ve Erzurum, 2011; Uçak ve Çakmak, 2010; Yıldırım ve Özmen 2011). Sosyal ağların, eleştirel düşünme ve işbirlikli çalışmaları destekleme, öğrenci-öğretim elemanı arası iletişimi artırma, ders notlarına zamanında ulaşma, öğrenciler arası ders dışı iletişimi sağlama, öğrencilerin hazırladıkları ödevlerin sınıf arkadaşlarıyla paylaşılabilmesi ve ödevler üzerinde tartışma ortamını sağlama, sınıf ortamı dışında da konular üzerinde çalışmalarına olanak sağlama, anlamadıkları konuları ders dışında da öğretim elemanı ile tartışma ve eksiklikleri giderme, derse karşı olan ilginin ve merakın artması konularında öğrencilere yardımcı olduğu çoğu çalışmada belirtilmiştir (Ajjan ve Harsthone, 2008; Altun, 2008; Balcıkanlı, 2010; Deperlioğlu ve Köse, 2010; Durusoy, 2011; Keleş ve Demirel, 2011; Kobak ve Biçer, 2008; Koç ve Karabatak, 2011; Lockyer ve Patterson, 2008; Odabaşı vd., 2012; Özmen vd., 2011; Schmucki ve Meel, 2010; Sezgin vd., 2011; Şenel ve Seferoğlu, 2009; Tiryakioğlu ve Erzurum, 2011; Yıldırım ve Özmen, 2011; Yiğit vd., 2010). Aynı zamanda öğrenciler bu ortamlarda kendilerini rahat hissettiklerini ve özgürce ifade edebildiklerini, arkadaşları ile iletişim halinde olmanın kendilerine güven verdiklerini belirtmişlerdir (Ata, 2010; Yiğit vd.,2010). Fakat bazı çalışmalarda üniversite eğitimcilerin büyük bir kısmının bu araçları öğretimleri sırasında kullanmadıkları ve kullanmayı da planlamadıkları tespit edilmiştir (Ajjan ve Harsthone, 2008; Tiryakioğlu ve Erzurum, 2011) Aynı şekilde, öğretmen ve öğretmen adaylarının Web 2.0 araçlarına yönelik farkındalıklarının yüksek olmamakla birlikte eğitsel kullanımlarının da yaygın olmadığı görülmüştür (Horzum, 2010; Koç ve Karabatak, 2011; Şenel ve Seferoğlu, 2009). Web 2.0 araçlarının sınıf içi ve dışı eğitsel etkinliklerinin artırılması için öncelikle öğretmen ve öğretmen adaylarının bu araçlardan haberdar olması ve kullanım sıklıkları artırılarak öğrencilere bu konuda model olmalarının gerektiği belirtilmiştir (Horzum, 2010). Öğretmenlerin öğretmen yetiştiren kurumlarda bu araçların okuryazarı olarak mezun olmalarının önemi göze çarpmaktadır. Bu doğrultuda, öğretmen adaylarına sosyal ağları derslerinde ve çalışmalarında nasıl etkin kullanabilecekleri ile ilgili eğitimler verilmesi, örnek uygulamalar yapılarak sosyal ağ uygulamalarının eğitime entegrasyonunun hızlandırılması (Ata, 2011; Özmen vd., 2011; Schmucki ve Meel, 2010; Sezgin vd., 2011;

Şenel ve Seferoğlu, 2009), öğretmenlerin interneti ve Web 2.0 araçlarını öğretim sürecinde kullanabilmelerine destek verecek, onları yönlendirecek öğretim teknolojü öğretmenleri ya da uzmanlarının okullarda bulunması, düzenlenecek hizmetiçi eğitimlerle öğretmenlere bu araçlar ve eğitsel kullanımı ile ilgili bilgiler sunulması önerilmiştir (Atal, 2010; Horzum, 2010). Diğer taraftan yapılan çalışmaların bazılarında öğrenciler sosyal ağların sınırlılıklarından ve olumsuz özelliklerinden bahsetmişlerdir. İlköğretim öğrencileri, sosyal ağların kendilerine ait özelliklerinden kaynaklı sınırlılıklardan, donanımsal ve erişimsel sınırlılıklardan, aile ve öğretmenlerin derslerde teknoloji kullanımı konusunda sahip oldukları önyargılardan kaynaklı sınırlılıklardan ve kendilerini internet bağımlısı olarak görmelerinden kaynaklı sınırlılıklardan söz etmiş, bu sınırlılıkların ortadan kaldırılması durumunda bu uygulamaların derslerde etkili kullanılabileceğini dile getirmişlerdir (Atal, 2010). Öğretmen adaylarının vakit kaybı, asosyalleşme, amacından sapma, bağımlılık, gereksiz bulma, güven duymama ve önyargı gibi nedenlerle Facebook'u kullanmadıkları ortaya çıkmıştır. Fakat öğretmen adayları Facebook'un her yönüyle kötü bir site olmadığını, iyi bir paylaşım ve eğitim ortamı olabileceğini de belirtmişlerdir (Turan ve Göktaş, 2011).

Bazı çalışmalarda sosyal ağların öğrenciler arasında daha çok eğlence amaçlı kullanıldığı görülmektedir (Atal, 2010; Çetin, 2009; Kobak ve Biçer, 2008; Sezgin vd., 2011; Vural ve Bat, 2010). Öğrencilerinin boş zamanlarının tümünü Facebook'a ayırmaları ve arkadaşları ile iletişimlerini bu ortamlar üzerinden sürdürmeleri gerçek hayattaki arkadaşlık duygusunu köreltebilmektedir. Bu yönde, öğrencilerin Facebook yerine gerçek hayatta arkadaşlarıyla birlikte olabilecekleri sosyal, kültürel gelişimlerini sağlayacak aktiviteler düzenlemelerini önerilmiştir (Belin ve yıldız, 2011). Ayrıca zamanını sosyal ağlarda gerektiğinden fazla harcayan öğrencilerin okul başarısında düşüş gözlenmektedir. Bu yönde, sosyal ağların kullanımının bilinçlendirilmesi ve olumlu olabilecek özelliklerinden faydalanılması gerektiği vurgulanmıştır (Koç ve Karabatak, 2011).

Yapılan çalışmalar, eğitimcilerin ve öğrencilerin Facebook, MSN ve video paylaşım siteleri dışındaki araçlara yönelik farkındalıklarının düşük olduğunu göstermektedir (Altun, 2008; Ata, 2011; Atal, 2010; Uçak ve Çakmak, 2010; Vural ve Bat, 2010; Yiğit vd., 2010). Öğretmenlerin Facebook, MSN ve video paylaşım sitelerine yönelik farkındalıkları yüksek kullanım amaçları ise iletişim ve eğlencedir. Wiki, Podcast ve Web günlüklerine yönelik farkındalıkları düşük kullanım amaçları ise bilgi edinmektir (Horzum, 2010). Bazı öğretmen adayları Wiki kavramını ilk kez duymaktadır. Öğretmen adaylarının bu araçların

kullanımını “zor iş” olarak gördükleri, bu ortamlarda yazarak katkıda bulunmaya hazır olmadıkları ortaya çıkmıştır (Altun, 2008). Üniversite öğrencilerinin Blog beceri düzeyi çoğunlukla temel düzeyde, Wiki, podcast ve video paylaşım sitelerinin beceri düzeyi çoğunlukla orta düzeyde, MSN ve Facebook beceri düzeyi çoğunlukla ileri düzeydedir. Bu yönde üniversitelerde Web 2.0 kullanımına ilişkin derslerin yer alması önerilmiştir (Ata, 2011). İlköğretim öğrencileri günlük hayatlarında en fazla Facebook, MSN kullanmaktadır, kullanım amaçları ise iletişim kurmak, sosyalleşmek, güzel vakit geçirmek ve paylaşımlar yapmaktır. İlköğretim öğrencilerinin en az Wiki ve Blog uygulamalarını kullandıkları görülmektedir. Bunun nedeni, öğrencilerin daha öncesinden Wikilerin ve Blogların özelliklerini etkili bir şekilde kullanarak gerçekleştirilen bir uygulamaya dahil olmamalarından kaynaklanmaktadır (Atal, 2010).

Yapılan çalışmaların çoğu üniversite öğrencileri ve öğretmen adaylarıyla yürütülmüştür. Eğitim Fakültesi diğer fakülteler arasında Web 2.0 teknolojilerini kullanma sıklığında 3. sırada, eğitsel kullanım sıklığında ise 4. sırada gelmektedir ve Web 2.0 uygulamalarını hiçbir zaman kullanmayanların çoğu Eğitim Fakültesi öğrencileridir (Ata, 2011). Oysaki ileride bu araçları öğretimleri sırasında kullanacak öğretmen adaylarının eğitsel kullanımlarının diğer üniversite öğrencilerine göre fazla olması beklenmektedir. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının eğitsel kullanımlarını araştıran daha çok çalışmaya ihtiyaç olduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarıyla ilgili çalışmaların neredeyse hepsi BÖTE bölümünde yapılmıştır. Sosyal ağlar diğer alan eğitimi öğretmen adayları açısından da araştırılmalıdır. Ortaöğretim öğrencileri ve ilköğretim öğrencileri ile yapılan çalışmalara da rastlamak mümkündür. Sosyal ağların eğitime ilişkin bu denli olumlu ve önemli katkılarına rağmen bu alanda yapılmış çalışmaların azlığının ve ülkemizde bu konuda eğitimin her kademesini kapsayan çalışmaların yapılmamış olmasının dikkat çekici olduğu belirtilmiş, Web 2.0 teknolojisi kullanımına ilişkin ortaöğretim ve ilköğretim düzeyindeki öğrenciler örneklem olarak alınarak ilköğretimden üniversiteye kadar olan eğitim ve öğretim sürecindeki farklılıkların incelenmesi önerilmiştir (Ata, 2011; Özmen vd., 2011).

Konu ile ilgili araştırmalar genellikle tarama modeliyle yapılmış, veri toplama aracı olarak çoğunlukla araştırmacılar tarafından geliştirilen likert tipi ölçek kullanılmıştır. Diğer taraftan sosyal ağlarla ilgili çoğu çalışmada, betimsel ve çıkarımlı olarak bir takım değişkenlerin incelendiği dikkati çekmektedir. Sosyal ağları çeşitli değişkenler açısından ele alan bu araştırmalar genellikle cinsiyet, sınıf, sosyal ağları kullanım sıklığı, sosyal ağlarda geçirilen zaman gibi değişkenlerini incelemiştir. Ayrıca bazı çalışmalarda internet

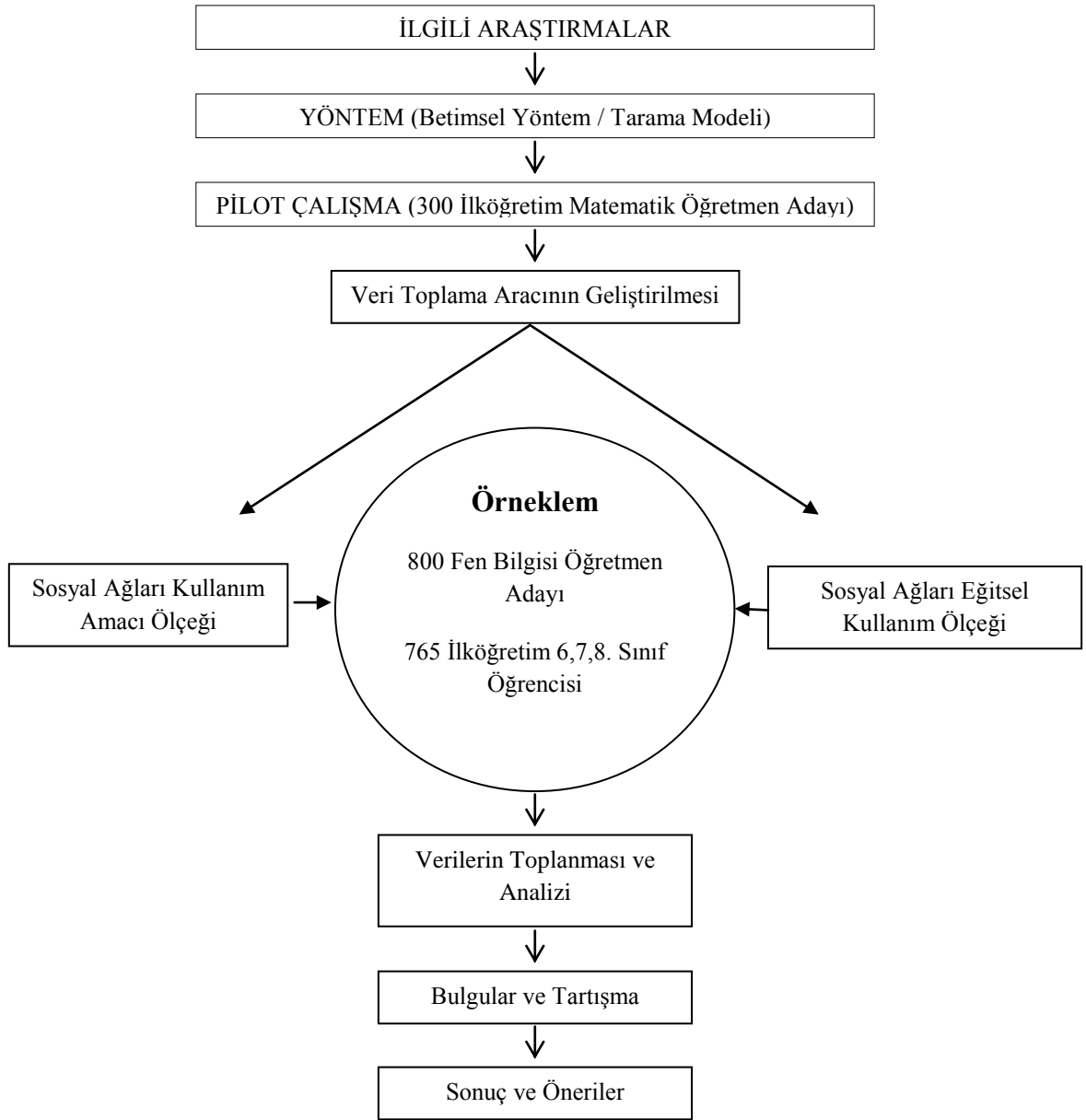
kullanım amacı, internet kullanım sıklığı, internette geçirilen zaman, en fazla zaman geçirilen sosyal ağlar, sosyal ağlarda en çok ilgi çeken uygulamalar da araştırılmıştır. Sosyal ağ kullanımlarının bu değişkenler açısından incelenmesinden elde edilen bazı önemli bulgular aşağıda özetlenmiştir.

Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, sosyal ağları eğitsel anlamda daha sık kullandıkları (Ata, 2011), sosyal ağların (Facebook) eğitsel bağlamda iletişime katkı sağladığına daha fazla katıldıkları (Sezgin vd., 2011), bu ortamları daha çok eski arkadaşlarını bulup gerçek yaşamda görüşmek için tercih ettikleri (Çetin 2009) görülmektedir. Erkek öğrenciler ise bu ortamları zaman geçirip eğlenmek için tercih etmektedirler (Çetin 2009). Diğer taraftan Bayan öğretmenler sosyal ağları ağırlıklı olarak iletişim ve eğlence amaçlı, erkek öğretmenler ise bilgi edinme amaçlı kullanmaktadırlar (Horzum, 2010). İnternet kullanım sıklığı arttıkça, sosyal ağ kullanımı ve bilinirliği (Vural ve Bat, 2010), aynı zamanda eğitsel anlamda kullanım sıklıkları da artmaktadır (Ata,2011). Sosyal ağları (Blog) sık kullanan öğrenciler nadiren kullananlara göre daha çok sınıf topluluğu duygusuna sahiptir (Atıcı ve Özmen, 2011). Sosyal ağlara düşündüğünden daha fazla zaman harcayan öğrencilerin bir önceki dönemlere ait ders veya dersleri bulunmaktadır yani okul başarıları düşüktür (Koç ve Karabatak, 2011). Sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin sosyal ağları (Facebook) eğitsel kullanımları artmaktadır (Sezgin vd., 2011). Üniversite öğrencilerinden 4. sınıflar, diğer sınıflara göre sosyal ağları daha fazla kullanmakta ve kendilerini bu konuda daha yeterli görmektedirler. 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri sosyal ağları çoğunlukla hocaları ve arkadaşları ile iletişim açısından öncelikle önemli bulmakta, 1. sınıf öğrencileri ise daha çok derslerle ilgili bilgilere erişim konusunda bu araçlardan yararlanmaktadır (Uçak ve Çakmak, 2010).

Bu araştırmada, Fen Bilgisi öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçları ve eğitsel bağlamda kullanımlarını belirleyerek, sosyal ağların fen öğretimine uyarlanması ile ilgili çalışmalara ışık tutmak amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklemin oluşturulması, veri toplama aracının geliştirilmesi, veri toplama aracının uygulanması ve verilerin analizine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Araştırmanın şematik görünümü Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Araştırmanın şematik görünümü

Araştırmanın şematik görünümünden de anlaşıldığı üzere ilk olarak araştırma ile ilgili alanyazın incelenmiştir. İncelenen çalışmalar ışığında araştırmanın yöntemi tespit edilmiştir. Bir sonraki aşamada araştırmanın hangi örneklem grubuyla yürütüleceğine karar verilip, veri toplama aracı geliştirilmiş ve pilot çalışması yapılmıştır. Güvenirliliği ve geçerliği sağlanan veri toplama aracına son hali verilmiş ve örneklem grubuna uygulanmıştır. Veri analizlerinden elde edilen bulgular yorumlanmış ve sonuçlar elde edilmiştir. Son olarak araştırmanın sonuçlarına göre bazı önerilerde bulunulmuştur.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, betimsel yöntemlerden tarama modelinde yapılmıştır. Tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Tarama modelleri var olan bir durumu olduğu gibi ortaya çıkarmayı ve açıklamayı amaçlar. Bu kapsamdaki bir araştırmada önemli olan araştırılan olay, birey ya da nesneyi değiştirmeden var olduğu şekliyle tanımlayabilmektir (Karasar, 2007). Bu çalışmada da Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerin sosyal ağları kullanım amaçları ve bu araçları eğitsel bağlamda kullanımları var olan şekliyle tespit edilmek istenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Fen Bilgisi öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada olasılıklı örneklemelerden, amaçlı örneklem seçimi yapılmıştır. Bu tür seçimde araştırılan gruplar benzer özelliklere sahip olması koşulu ile homojen olarak gruplara bölünür (Çepni 2007). Bu araştırmada, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında, doğuda ve batıda olmak üzere iki devlet üniversitesinde Fen Bilgisi Öğretmenliği 1. 2. 3. ve 4. sınıflarda öğrenim görmekte olan 800 öğrenci ve Trabzon merkez ilköğretim okullarında, 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim görmekte olan 765 ilköğretim ikinci kademe (ortaokul) öğrencisi olmak üzere toplam 1565 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir.

Örneklem grubunun sınıf ve cinsiyet bilgileri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Örneklem grubuna ilişkin demografik veriler

Sınıf		Cinsiyet				Toplam	
		Kız		Erkek			
		f	%	f	%	f	%
Öğretmen adayları	1. Sınıf	100	25	100	25	200	25
	2. Sınıf	100	25	100	25	200	25
	3. Sınıf	100	25	100	25	200	25
	4. Sınıf	100	25	100	25	200	25
	Toplam	400	100	400	100	800	100
İlköğretim öğrencileri	6. Sınıf	127	32,8	125	33,1	252	32,9
	7. Sınıf	126	32,6	131	34,7	257	33,6
	8. Sınıf	134	34,6	122	32,3	256	33,5
	Toplam	387	100	378	100	765	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi örnekleme 100’ü kız, 100’ü erkek olmak üzere her sınıf seviyesinde 200 öğretmen adayı bulunmaktadır. Ayrıca her sınıf seviyesinde birbirine yakın sayıda kız ve erkek ilköğretim öğrencisi bulunmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler araştırmacı tarafından tasarlanan ve 3 bölümden oluşan anket (EK.1) yardımıyla elde edilmiştir. Anketin bölümleri;

1. Kişisel Bilgi Formu
2. Sosyal Ağları Kullanım Amacı Ölçeği (SAKA)
3. Sosyal Ağları Eğitsel Kullanım Ölçeği (SAEK)’dir.

2.3.1. Veri Toplama Aracının Tasarlanması

Anket tasarlanırken konu ile ilgili yapılan çalışmaların veri toplama araçları incelenmiş ve araştırmada kullanılacak anketin 3 bölümden oluşmasına karar verilmiştir. Anketin ilk bölümü katılımcıların kişisel bilgilerini elde etmeye yönelik olup, diğer iki bölümde öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amacı

ve eğitsel kullanımları ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla tarama modelli araştırmaların doğasına uygun olarak ölçek kullanılmıştır.

2.3.1.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu hazırlanırken alanyazında sosyal ağları çeşitli değişkenler açısından ele alan çalışmalar incelenmiştir (Ata, 2011; Atıcı ve Özmen, 2011; Belin ve Yıldız, 2011; Çetin, 2009; Ellison vd., 2007; Horzum, 2010; Kobak ve Biçer, 2008; Koç ve Karabatak, 2011; Mazman, 2009; Sezgin vd., 2011; Uçak ve Çakmak, 2010; Vural ve Bat, 2010). Bu bölümde sosyal ağ kullanımı üzerinde etkisi olabileceği düşünülen cinsiyet, sınıf, internet kullanım sıklığı, internette geçirilen zaman, internet kullanım amacı, sosyal ağların kullanımı, en fazla zaman geçirilen sosyal ağlar, sosyal ağların kullanım sıklığı, sosyal ağlarda geçirilen zaman ve sosyal ağlarda en çok ilgi çeken uygulamaları belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir.

2.3.1.2. SAKA ve SAEK Ölçeklerinin Geliştirilme Süreci

Bu başlık altında ölçeklerin geliştirilmesinde takip edilen adımlar açıklanmış daha sonra sırayla SAKA ve SAEK ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarına yer verilmiştir.

Ölçeklerin maddeleri oluşturulurken, konuyla ilgili alanyazındaki sosyal ağların kullanım özellikleri ve eğitsel kullanımlarının neler olabileceği araştırılmış, çalışmalarda kullanılan ölçekler irdelenmiştir. Sosyal ağların kullanım amaçlarını tespit etmek için sosyal etkileşim, eğlence ve okul çalışmaları kapsamında, eğitsel kullanımları tespit etmek için ise materyal paylaşımı ve iletişim kapsamında maddeler yazılmış ve öğrenci görüşleri bu boyutlar açısından araştırılmıştır. Oluşturulan taslak maddeler öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin incelemesine sunulurken varsa eklenebilecek kullanımların ne olabileceği öğrenilmiştir. Öğrenci görüşleri de dikkate alınarak SAKA ölçeği için 19 madde, SAEK ölçeği için 13 madde yazılmıştır.

Ölçeklere ilişkin maddeler hazırlandıktan sonra ölçek sosyal ağları kullanan 3 Fen Bilgisi öğretmeni adayına ve ilköğretim öğrencisine incelenmiş, maddelerin anlaşılabilirliği,

ifadelerin karmaşıklığı ve nasıl anlaşıldığı ile ilgili alınan dönütler ve öneriler doğrultusunda ölçek maddeleri yeniden gözden geçirilerek düzenlenmiştir.

Sosyal ağları kullanım amaçları ve eğitsel kullanımları, yapılan benzer çalışmalar da dikkate alınarak likert ölçeğiyle puanlanmıştır (Ajjan ve Harsthone, 2008; Ata, 2011; Ellison vd., 2007; Mazman, 2009; Sezgin vd., 2011; Tiryakioğlu ve Erzurum, 2011). Likert ölçeği, bireylere ölçülen yapı ile ilgili çeşitli maddelerin yöneltildiği ve bireylerin bu maddelere verdikleri cevapların puanla değerlendirildiği bir ölçek türüdür (Balcı, 2005). Ölçülen yapı ile ilgili bireylerin görüşleri tek tek maddelerle ölçülür ve maddeler ayrı ayrı değerlendirilir. Oluşturulan maddelerin açık olması, ilgili kişilerce kolay anlaşılabilmesi ve birden fazla yorumunun olmaması oldukça önemlidir (Karasar, 2007). SAKA Ölçeğindeki görüşlerin puanları “Hiçbir zaman”, “Nadiren”, “Bazen”, “Çoğunlukla” ve “Her zaman” şeklinde, SAEK ölçeğindeki görüşlerin puanları ise “Kötü”, “Düşük Nitelikte”, “Yeterli”, “İyi” ve “Mükemmel” şeklinde değerlendirilmiştir.

Ölçeklerin kapsam geçerliği, öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme alanında uzman görüşüyle sağlandıktan sonra ölçeklere son şekli verilmiştir. Hazırlanan ölçekler, İlköğretim Matematik Öğretmenliği programından 300 öğrenciye uygulanarak pilot çalışmaları yapılmıştır.

Elde edilen veriler SPSS 13 bilgisayar paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçeklerin yapı geçerliği için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir (Büyüköztürk, 2007). Verilerin faktör analizi için örnekleme uygunluğunu gösteren Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değerine ve faktör analizinde evrendeki dağılımın normal olup olmadığını anlamak için Bartlett katsayısına bakılmıştır.

SAKA ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik analizlerinde ölçeğin KMO değeri 0,788, Bartlett katsayısı ise 0,000 olarak tespit edilmiştir. Faktör analizi sonucunda maddelerin yük değerleri incelenmiş ve farklı iki faktörde yakın değerlerle dağılan ve yük değeri düşük olan 5., 6., 12., 16., 18. maddeler ölçekten atılmıştır. Geriye kalan 14 madde üzerinde tekrar faktör analizi yapılmıştır. Yine farklı iki faktörde yakın değerlerle dağılan 15. madde ve faktör yükünün tek bir faktör altında yer alması gereğiyle 1. madde ölçekten çıkarılmıştır. Analiz sonucunda faktörler altındaki yük değerleri incelenmiş, ortaya çıkan faktörlerin yüklerine göre öz değeri 1’den büyük olan 3 faktör altında

toplandığı görülmüştür (3.500; 2.115; 1.432). Üç faktörün birlikte ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans ise %58.721'dir.

Tablo 3'de SAKA ölçeğinin faktör analizi, güvenilirlik analizi sonucu ve madde toplam korelasyonu verilmiştir.

Tablo 3. SAKA ölçeğinin faktör analizi, güvenilirlik analizi sonucu ve madde toplam korelasyonu

Faktör	Madde	Faktör Yükleri			Cronbach α	Madde Toplam Korelasyon
		1	2	3		
1	A7	,817			,758	,565
	A8	,779				,519
	A9	,684				,568
	A11	,617				,643
2	A13		,790		,701	,499
	A19		,789			,492
	A17		,670			,498
	A4		,594			,461
3	A10			,792	,761	,534
	A3			,778		,408
	A14			,712		,586
	A20			,704		,575
Varyans	%	17,621	11,931	29,168		
Toplam	%	58,721				

Faktör döndürme sonrasında, 1. faktör altında 4 madde yer almakta ve faktörlerin yük değerleri .617 ile .817 arasında değişmektedir. Bu faktör değişkenliğin %17,621'ini açıklamaktadır.

İkinci faktör altında 4 madde yer almakta ve faktörlerin yük değerleri .594 ile .790 arasında değişmektedir. Bu faktör değişkenliğin %11,931'ini açıklamaktadır.

Üçüncü faktör altında ise 4 madde yer almakta ve faktörlerin yük değerleri .704 ile .792 arasında değişmektedir. Bu faktör değişkenliğin %29,168'ini açıklamaktadır.

Ölçeğin güvenilirliğinin hesaplanmasında Cronbach Alfa (α) güvenilirlik katsayısı ve maddelerin ayırt edicilik gücü için madde toplam korelasyon kullanılmıştır.

Ölçekteki 12 maddeden hangilerinin çalıştığını belirlemek amacıyla her bir maddenin ayırt ediciliğine (madde-toplam test korelasyonu) bakılmıştır. Madde-toplam korelasyonu ölçek maddelerinden alınan puanlar ile ölçeğin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır (Büyüköztürk, 2007). Tablo 3 incelendiğinde 1. faktör altındaki 4 maddenin madde toplam korelasyonlarının 0,519 ile 0,643 arasında, 2. faktör altındaki 4 maddenin 0,461 ile 0,499 arasında, 3. faktör altındaki 4 maddenin ise 0,408 ile 0,586 arasında değiştiği görülmektedir. Madde-toplam puan korelasyonunu yordamada bazı sınır değerlerin ölçüt olarak alındığı bilinmektedir. Genel olarak, madde-toplam puan korelasyonu 0,30 ($r \geq 0,30$) ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede test ettiği, 0,20-0,30 arasında ($0,20 \leq r \leq 0,29$) kalan maddelerin zorunlu görülmesi durumunda ölçeğe alınabileceği ve 0,20'den ($r < 0,30$) düşük maddelerin ise ölçeğe alınmaması gerektiği söylenebilir (Büyüköztürk, 2007). SAKA ölçeğinde yer alan tüm maddeler için madde-toplam korelasyonların ise 0.408-0.643 arasında değiştiği görülmüştür. Bu değerlere göre, her bir maddenin, katılımcıların, sosyal ağların kullanım amaçlarını iyi ayırt ettiği söylenebilir. Bu da ölçekteki maddelerin güvenilirliklerinin yüksek oldukları şeklinde yorumlanmaktadır.

Cronbach alfa değerinin “0,6–0,8” arasında olmasının aracın güvenilir olduğuna işaret ettiği ifade edilmektedir (Balcı, 2005). Güvenirlik analizi sonuçlarına göre ölçekteki 12 maddenin Cronbach Alfa ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı .767 olarak hesaplanmıştır. Her bir faktör için hesaplanan güvenilirlik katsayıları ise .701 ve .761 arasında değişmektedir. Bu sonuçlar ölçeğin ve ölçekteki faktörlerin güvenilir değer aralığında olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin faktörleri arasındaki ilişki korelasyon katsayısı ile incelenmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. SAKA ölçeğinin faktörleri arasındaki korelasyon katsayıları

	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
Faktör 1	1	0,534*	0,163*
Faktör 2		1	0,100*
Faktör 3			1

* $p < .01$

Tablo 4 incelendiğinde, 1. faktör ile 2. faktörün arasında yüksek düzeyde, 1. faktör ve 2. faktörün, 3. faktörle arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($p < .01$) olduğu görülmektedir. Faktörler arasındaki korelasyonun düşük olması, faktörlerin birbirinden bağımsız olduğunu ve faktör yapısını desteklediğini, korelasyonun yüksek olması ise bu yapıların birbiri ile ilişkili olabileceğini göstermektedir (Yıldız ve Fer, 2008).

Tablo 5’de SAKA ölçeğinin alt faktörleri altında toplanan maddeler verilmiştir.

Tablo 5. SAKA ölçeğinin alt faktörleri altında toplanan maddeler

Alt Faktörler	Maddeler	
Sosyal Etkileşim	7. Madde	Sosyal ağları arkadaşlarımla iletişim kurmak için kullanıyorum.
	8. Madde	Sosyal ağları video izlemek, müzik dinlemek için kullanıyorum.
	9. Madde	Sosyal ağları günlük yaşamla ilgili gelişmelerden haberdar olmak için kullanıyorum.
	11. Madde	Sosyal ağları eski arkadaşlarımla bağlantılarımın kopmaması için kullanıyorum.
Eğlence	13. Madde	Sosyal ağları yeni arkadaşlar edinmek için kullanıyorum.
	19. Madde	Sosyal ağları benimle aynı ilgi veya gereksinimleri olan kişileri bulmak ve bu kişilerin oluşturduğu gruplara katılmak için kullanıyorum.
	17. Madde	Sosyal ağları arkadaşlarımla ne yaptığımı kontrol etmek için kullanıyorum.
	4. Madde	Sosyal ağları sohbet ortamına katılmak için kullanıyorum.
Okul Çalışmaları	10. Madde	Sosyal ağları ödevlerimle ilgili yardım almak için kullanıyorum.
	3. Madde	Sosyal ağları derslerime destek olması için kullanıyorum.
	14. Madde	Sosyal ağları sınıf arkadaşlarımla ödev ya da proje ile ilgili çalışmalarımı paylaşmak için kullanıyorum.
	20. Madde	Sosyal ağları okulum veya sınıfım ile ilgili gelişmeleri takip etmek için kullanıyorum.

Tablo 5’den incelenebileceği üzere her bir faktöre içerdikleri maddelerin içerikleri dikkate alınarak isim verilmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin arkadaşları ile iletişim kurmak, onlarla video, müzik vb. paylaşmak, güncel bilgilerden haberdar olmak gibi nedenler için kullanımları göz önünde bulundurularak ilk faktörün “Sosyal Etkileşim” şeklinde adlandırılması uygun görülmüştür. Öğrencilerin yeni arkadaşlar edinip gruplar oluşturması, onlarla sohbet etmesi ve onların ne yaptığından haberdar olabilmeleri gibi nedenler için kullanımları göz önünde bulundurularak ikinci faktörün “Eğlence” şeklinde adlandırılmasına karar verilmiştir. Öğrencilerin sosyal ağları ödevlerine yardımcı olması,

derslerine destek olması, birbirleri ile ödev, proje vb. paylaşımları ve okulları ile ilgili gelişmelerden haberdar olmaları için kullanımları göz önünde bulundurularak üçüncü faktörün “Okul Çalışmaları” şeklinde adlandırılması uygun görülmüştür.

SAEK ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik analizinde ölçeğin KMO değeri 0,913, Bartlett katsayısı ise 0,000 olarak tespit edilmiştir. Faktör analizi sonucunda maddelerin yük değerleri incelenmiş ve farklı iki faktörde yakın değerlerle dağılan ve yük değeri düşük olan 4. madde ölçekten atılmıştır. Geriye kalan 12 madde üzerinde tekrar faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda faktörler altındaki yük değerleri incelenmiş, ortaya çıkan faktörlerin yüklerine göre öz değeri 1’den büyük olan 2 faktör altında toplandığı görülmüştür (5.827; 1.158). İki faktörün birlikte ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans %58.208’dir.

Tablo 6’da SAEK ölçeğinin faktör analizi, güvenilirlik analizi sonuçları ve madde toplam korelasyonları verilmiştir.

Tablo 6. SAEK ölçeğinin faktör analizi, güvenilirlik analizi sonuçları ve madde toplam korelasyonları

Faktör	Madde	Faktör Yükleri		Cronbach α	Madde Toplam Korelasyon
		1	2		
1	E3	,809		,881	,693
	E10	,702			,778
	E9	,700			,686
	E12	,668			,771
	E5	,665			,628
	E1	,651			,681
	E2	,633			,683
	E11	,606			,743
2	E7		,808	,799	,715
	E8		,805		,649
	E6		,732		,614
	E13		,579		,695
Varyans	%	48,560	9,649		
Toplam	%	58,208			

Faktör döndürme sonrasında, 1. faktör altında 8 madde yer almakta ve faktörlerin yük değerleri .606 ile .809 arasında değişmektedir. Bu faktör değişkenliğinin %48,560'ını açıklamaktadır.

İkinci faktör altında 4 madde yer almakta ve faktörlerin yük değerleri .579 ile .808 arasında değişmektedir. Bu faktör değişkenliğinin %9,649'unu açıklamaktadır.

Ölçeğin güvenirliğinin hesaplanmasında Cronbach Alfa (α) güvenirlik katsayısı ve maddelerin ayırt edicilik gücü için madde toplam korelasyon kullanılmıştır.

Tablo 6 incelendiğinde 1. faktör altındaki 8 maddenin madde toplam korelasyonlarının 0,628 ile 0,778 arasında, 2. faktör altındaki 4 maddenin ise 0,614 ile 0,715 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değerlere göre, her bir maddenin, katılımcıların, sosyal ağların eğitsel kullanımına ilişkin görüşlerini iyi ayırt ettiği söylenebilir. Bu da ölçekteki maddelerin güvenirliklerinin yüksek oldukları şeklinde yorumlanmaktadır.

Güvenirlik analizi sonuçlarına göre ölçekteki 12 maddenin Cronbach Alfa ile hesaplanan güvenirlik katsayısı .902 olarak hesaplanmıştır. Her bir faktör için hesaplanan güvenirlik katsayıları ise .799 ve .881'dir. Bu sonuçlar ölçeğin ve ölçekteki faktörlerin güvenilir değer aralığında olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin faktörleri arasındaki ilişki korelasyon katsayısı ile incelenmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. SAEK ölçeğinin faktörleri arasındaki korelasyon katsayıları

	Faktör 1	Faktör 2
Faktör 1	1	0,620*
Faktör 2		1

*p<.01

Tablo 7 incelendiğinde, 1. faktör ve 2. faktör arasında yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($p<.01$) olduğu görülmektedir. Faktörler arasındaki korelasyonun yüksek olması bu yapıların birbiri ile ilişkili olabileceğini göstermektedir.

Tablo 8'de SAEK ölçeğinin alt faktörleri altında toplanan maddeler verilmiştir.

Tablo 8. SAEK ölçeğinin alt faktörleri altında toplanan maddeler

Alt Faktörler	Maddeler	
Materyal Paylaşımı	3. Madde	Öğrenmeye yardımcı çeşitli kaynak ve materyale erişimi sağlar.
	10. Madde	Ders ile ilgili materyallerin paylaşılmasına yardımcı olur.
	9. Madde	Ders ile ilgili İhtiyaç duyulan bilgilere kolay erişimi sağlar.
	12. Madde	Derslerle ya da diğer eğitsel çalışmalarla ilgili bilgi paylaşımında bulunulmasını sağlar.
	5. Madde	Video, animasyon, fotoğraf, ses vb. bir arada kullanımı olanaklarıyla öğrenme ortamını zenginleştirir.
	1. Madde	Grup halinde çalışmayı destekler.
	2. Madde	Okul, sınıf ya da derslerle ilgili duyuruların paylaşılmasına ortam hazırlar.
	11. Madde	Ödev verilmesine ya da ders ile ilgili görevlendirme yapılmasına ortam hazırlar.
İletişim	7. Madde	Paylaşılan çalışmalar hakkında, sınıf arkadaşlarının ve öğretmenin yorumlarının alınmasını sağlar.
	8. Madde	Öğretmen-öğrenci arasında iletişim kurulmasına katkı sağlar.
	6. Madde	Sınıf veya okul arkadaşları arasında iletişim kurulmasına yardımcı olur.
	13. Madde	Aynı ilgi ve gereksinimler doğrultusunda okul veya sınıf ile ilgili gruplar (topluluklar) oluşturulmasını sağlar.

Tablo 8'den incelenebileceği üzere her bir faktöre içerdikleri maddelerin içerikleri dikkate alınarak isim verilmiştir. Bu doğrultuda sosyal ağların bilgi, kaynak, materyal ve duyurulara erişim ve paylaşımı sağlaması, çeşitli materyallerle öğrenme ortamını zenginleştirip grup halinde çalışmayı desteklemesi olanakları göz önünde bulundurularak ilk faktörün “Materyal Paylaşımı” şeklinde adlandırılması uygun görülmüştür. Sosyal ağların öğretmen ve sınıf arkadaşlarıyla iletişim kurmayı, yapılan çalışmalar hakkında onların fikir ve yorumlarını almayı sağlaması ve okul veya sınıfla ilgili gruplar oluşturmayı desteklemesi göz önünde bulundurularak ikinci faktörün “İletişim” şeklinde adlandırılmasına karar verilmiştir.

2.3.2. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı örnekleme belirtilen öğretmen adaylarına üniversitelerde sınıf ortamında uygulanmış, yaklaşık 10 dakika sürmüştür. Trabzon İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izin (Ek 3) alındıktan sonra ilköğretim okul müdürleri ile görüşülmüş ve öğrencilerin motivasyonlarının bozulmaması için sınav olmayan günlere

randevu alınmıştır. Anket her okulun 6., 7. ve 8. öğrencilerine dersten önceki ilk 15 dakika da uygulanmıştır. Uygulamalar araştırmacı kontrolünde gerçekleşmiştir. Uygulamaya başlamadan önce öğrencilere yapılacak olan çalışmanın amacı anlatılmış, anketin nasıl yanıtlanacağı açıklanmıştır. Yapılan bu çalışmanın bir araştırma ile ilgili olduğu, sonuçlarının başka bir yerde kullanılmayacağı, onlardan sadece doğru ve net bir biçimde deneyim ve görüşlerini yansıtılmalarının beklendiği belirtilmiştir.

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Anketin ilk bölümünde örneklem grubunun kişisel bilgilerine, internet ve sosyal ağ kullanımlarına ilişkin on kapalı uçlu soru yer almaktadır. Bunlardan beş sorunun son maddesinde bulunan “Diğer” seçeneğiyle, yanıtlayan kişinin ayrıntılı yazabileceği açık uç bırakılmıştır. Altıncı soru, sosyal ağların herhangi birini kullanıp kullanmadıklarına yöneliktir. Bu soruya hayır yanıtını veren katılımcılardan anketin diğer 4 sorusuna ve ölçek maddelerine, sosyal ağ kullanımı ile ilgili olması dolayısıyla cevap vermemesi istenmiştir. Elde edilen bilgilerin analizinde betimleyici istatistik kullanılmıştır. SPSS paket programında frekansları belirlenip yüzdeleri hesaplanmış ve tablolar halinde sergilenmiştir. Tablolara rahat görülebilmeleri için grafik eklenmiştir. Sıralama sorularının frekans ve yüzdeleri ise ayrıca hesaplanmış ve tablolştırılmıştır.

Anketin ikinci bölümü sosyal ağların kullanım amaçlarını, üçüncü bölümü ise sosyal ağların eğitsel kullanımını tespit etmeye yönelik 5’li likert tipi ölçekten oluşmaktadır. Bu bölümleri cevaplayan öğrencilerin görüşleri beş kategoride derecelendirilmiştir. İkinci bölümde “Hiçbir zaman, nadiren, bazen, çoğunlukla, her zaman” üçüncü bölümde ise “Kötü, düşük nitelikte, yeterli, iyi, mükemmel” olmak üzere görüşler 1-2-3-4-5 şeklinde puanlanmıştır. Maddelere verilen cevapların analizinde betimleyici istatistik kullanılmış, frekansları ve yüzdeleri tespit edilmiştir. Sosyal ağların kullanım amaçları, sosyal etkileşim, eğlence ve okul çalışmaları, sosyal ağların eğitsel kullanımını ise, materyal paylaşımı ve iletişim boyutları açısından irdelenmiş, bu alt faktörlerin aritmetik ortalamaları alınarak karşılaştırılmıştır.

Cinsiyet, sınıf, sosyal ağları kullanım sıklığı, sosyal ağlarda geçirilen zaman değişkenlerinin sosyal ağların kullanım amaçları ve eğitsel kullanımları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Verilerin analizinde çıkarımlı istatistikten yararlanılmış, t-testi, varyans analizi (One way ANOVA) ve karşılaştırma testlerinden LSD (Least Significant Different)

testi kullanılmıştır. Kategori sayısı iki olduğu durumlarda ortalamalar arasındaki fark bağımsız t-testi, değişken sayısının ikiden fazla olduğu durumlarda ise varyans analizi ile test edilmiştir. Varyans analizi sonuçlarına göre ortalamalar arasında anlamlı fark çıkması durumunda anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için LSD testinden faydalanılmıştır. Bağımsız t-testi için yapılan yorumlarda aritmetik ortalamalardan yararlanılmış ve istatistiksel hesaplamalarda anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

İnterneti ve sosyal ağları kullanım sıklığı değişkenlerinin kategorileştirilmeleri alanyazın açısından incelenmiştir. Vural ve Bat (2010) araştırmalarında internetin ve sosyal ağların kullanım sıklığını, her gün, haftada 3-4 gün, ayda 1-2 gün ve 3-4 ayda bir olarak kategorileştirmişlerdir. Horzum (2010) çalışmasında sosyal ağların kullanım sıklığının kategorilerini, hiç kullanmayan, ayda bir veya birkaç gün, haftada bir veya birkaç gün ve her gün olarak belirlemiştir. Mazman (2009) araştırmasında Facebook'a girme sıklığını, günde birkaç defa, günde bir defa, haftada birkaç defa, ayda birkaç defa ve yılda birkaç defa olarak kategorileştirmiştir. Belin ve Yıldız (2011) araştırmalarında Facebook'a girme sıklığının kategorilerini, günde 1 kere, günde 1 kereden fazla, haftada bir kere, haftada 1 kereden fazla, ayda 1-2 kez, arada sırada ve fırsat bulunan her an olarak belirlemişlerdir. Sezgin vd. (2011) çalışmalarında Facebook kullanma sıklığını, her gün, haftada birkaç defa, yılda birkaç defa olarak kategorileştirmişlerdir.

Bu araştırmada ise interneti ve sosyal ağları kullanım sıklığı kategorileri her gün, haftada 1-2 gün, haftada 3-4 gün ve ayda 1-2 gün olarak belirlenmiştir. Fakat interneti ve sosyal ağları kullanım sıklığındaki haftada 1-2 gün kategorisi çok az öğrenci tarafından işaretlenmiştir. Bu kategoriyi diğerlerine göre yok denecek kadar az öğrencinin işaretlemesi çıkarımlı istatistik açısından fark yaratacağından bu kategori kendine en yakın kategoriyle birleştirme yoluna gidilmiştir. Haftada 1-2 gün kategorisi, haftada 3-4 gün ile birleştirilmiştir.

İnternette ve sosyal ağlarda geçirilen zaman değişkenlerinin kategorileştirilmeleri alanyazın açısından incelenmiştir. Vural ve Bat (2010) araştırmalarında internette ve sosyal ağlarda geçirilen zamanı, 1 saatten az, 1-3 saat, 3-5 saat, 5-7 saat ve 7 saat ve üzeri olarak kategorileştirmişlerdir. Horzum (2010) çalışmasında sosyal ağlarda geçirilen zamanın kategorilerini, hiç kullanmıyorum, ayda bir veya birkaç gün, haftada bir veya birkaç gün ve her gün olarak belirlemiştir. Mazman (2009) ve Sezgin vd. (2011) araştırmalarında Facebook'ta kalma süresini, 15 dk'dan az, yaklaşık yarım saat, yaklaşık 1 saat, 1-3 saat ve 3 saatten fazla olarak kategorileştirmişlerdir. Belin ve Yıldız (2011) çalışmalarında

Facebook'ta geçirilen zamanın kategorilerini, yarım saat belki daha az, yaklaşık 1 saat, 2-4 saat, 5 saat ve üzeri ve tüm gün olarak belirlemişlerdir.

Bu araştırmada ise internette ve sosyal ağlarda geçirilen zaman kategorileri 0-1 saat, 1-3 saat, 3-5 saat, 5-7 saat, 7 saat ve üzeri olarak belirlenmiştir. İnternette ve sosyal ağlarda geçirilen zamandaki 5-7 saat ve 7 saat ve üzeri kategorileri çok az sayıda öğrenci tarafından işaretlenmiş ve 3-5 saat kategorisiyle birleştirilerek 3 saat ve üzeri şeklinde adlandırılmıştır.

Son olarak araştırma kapsamında, iki örneklem grubu, sosyal ağları kullanım amaçlarının, sosyal etkileşim, eğlence ve okul çalışmaları boyutları, sosyal ağları eğitsel kullanımları ise, materyal paylaşımı ve iletişim boyutları açısından karşılaştırıp kullanım farklarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu da eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçlarının ve eğitsel kullanımlarının değişip değişmediğini gösterecektir. Bu karşılaştırma için ilköğretim ve lisans öğrencilerinin ölçeklerin alt faktörlerinden aldıkları puanlara bağımsız-t testi uygulanmıştır. Yapılan yorumlarda aritmetik ortalamalardan yararlanılmıştır.

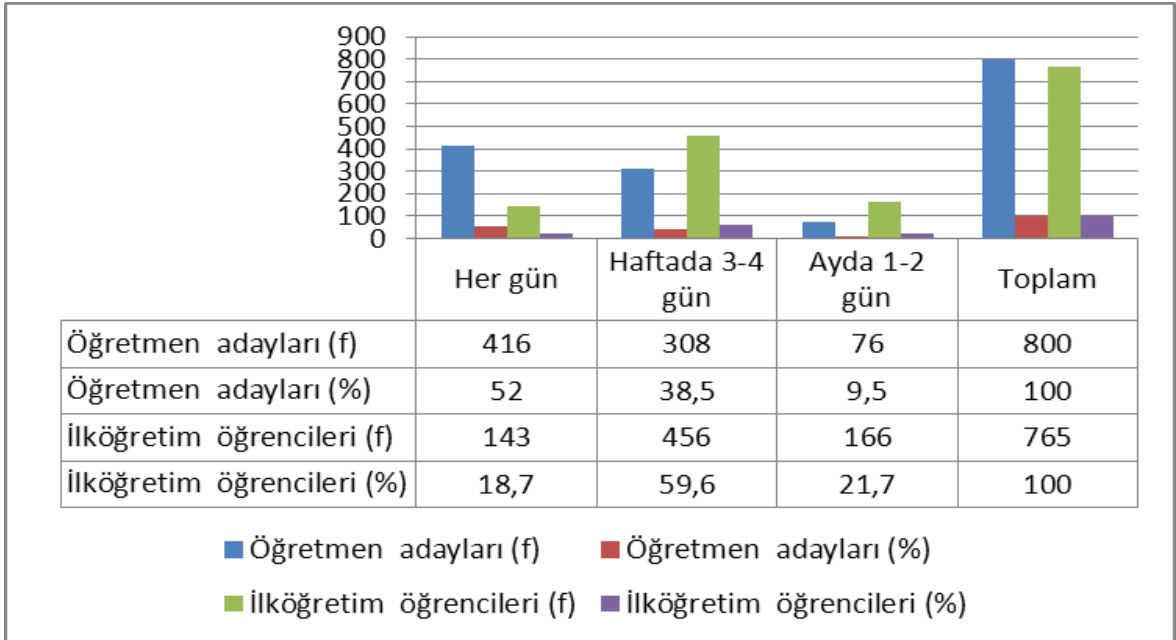
3. BULGULAR

Bu bölümde Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçları ve eğitsel kullanımlarının araştırılmasından elde edilen bulgular sunulmuştur. Her bir alt probleme ait bulgular ayrı başlıklar altında verilmiştir. Son olarak araştırmadan elde edilen bulgular birarada görülebilmeleri için tablolaştırılmış ve tablo altında özetlenmiştir.

3.1. Kişisel Bilgi Formuna Ait Bulgular

Örneklem grubunun internet ve sosyal ağ kullanımlarına ait yanıtlarının frekansı ve yüzdesi hesaplanmış tablo ve grafik halinde sergilenmiştir. Tablo 9 örneklemdaki öğrencilerin internet kullanım sıklıkları ile yüzdelerini göstermektedir.

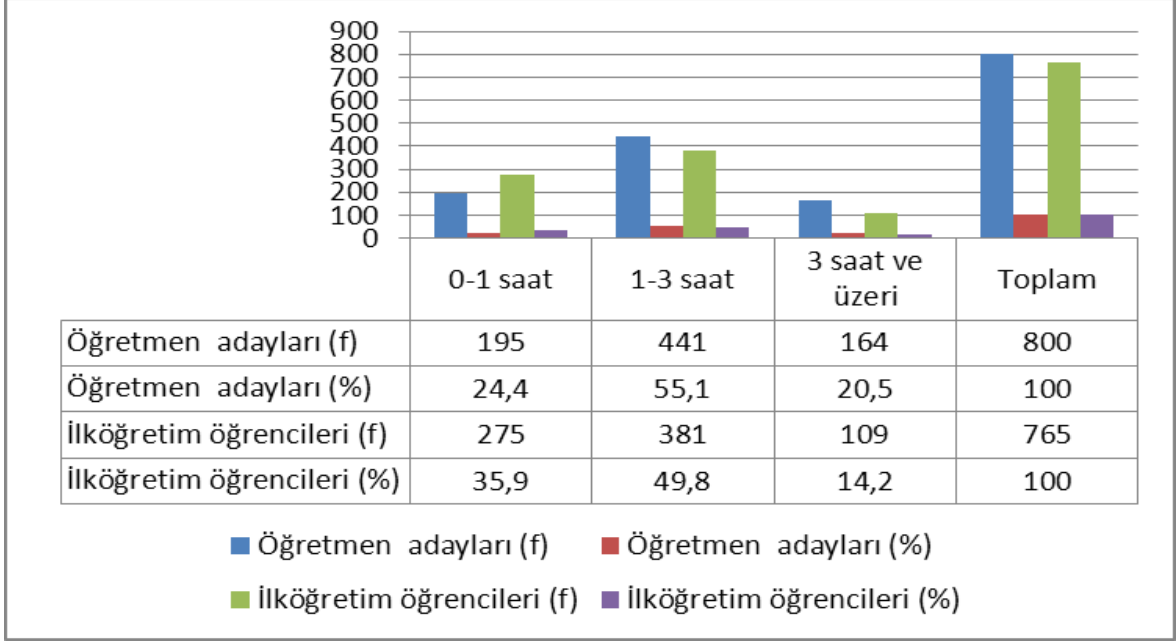
Tablo 9. İnternet kullanım sıklığı

Fen Bilgisi öğretmen adaylarının %52'si her gün, ilköğretim öğrencilerinin ise %59,6'sı haftada 3-4 gün internet kullanmaktadır.

Tablo 10 örneklemdaki öğrencilerin internete bağlandıklarında geçirdikleri zaman ile yüzdelerini göstermektedir.

Tablo 10. İnternette geçirilen zaman

Fen Bilgisi öğretmen adaylarının yarısından fazlası, ilköğretim öğrencilerinin ise neredeyse yarısı internete bağlandığında 1-3 saat arası zaman geçirmektedir. Öğrencilerin diğerlerine göre az bir kısmı internette 3 saat ve üzeri zaman geçirmektedir.

Tablo 11 örneklemdaki öğrencilerin interneti hangi amaçla kullandıklarını ve yüzdelerini göstermektedir.

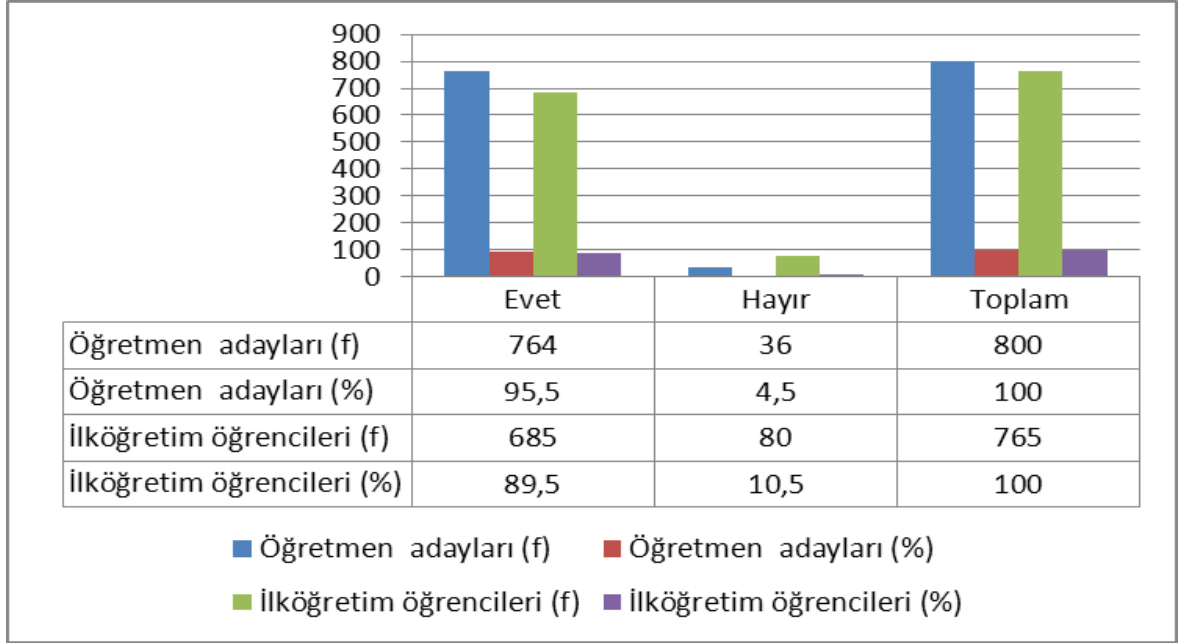
Tablo 11. İnternet kullanım amacı

	Öğretmen adayları			İlköğretim öğrencileri		
	Sıralama	f	%	Sıralama	f	%
Bilgi alışverişi	1	236	29,5	1	407	53,1
Sosyal ağlar	2	285	35,6	3	157	20,4
Eğlence	3	226	28,3	2	235	30,7
Video izlemek	4	253	31,6	4	298	38,9
İndirme yapmak	5	228	28,5	6	148	19,4
Resmi hizmetler	6	257	32,1	5	141	18,4
Banka işlemleri	7	359	44,9	7	366	47,8
Diğer	8	374	46,8	8	455	59,5

İnternetin hangi amaçlarla kullanıldığının saptanmaya çalışıldığı ve yanıtların en çok işaretlenen şıklara göre sıralandığı bu soruda, öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri ‘bilgi alışverişi’ni 1. sırada işaretlemişlerdir. Öğretmen adayları için ‘sosyal ağları kullanmak’, ilköğretim öğrencileri için ise ‘eğlence’ 2. sırada internet kullanma amacıdır. ‘Sosyal ağlar’ ilköğretim öğrencileri için 3. sırada interneti kullanma amacıdır.

Tablo 12 örneklemdaki öğrencilerin sosyal ağları kullanıp kullanmadıkları ile yüzdeleri göstermektedir.

Tablo 12. Sosyal ağları kullanma/kullanmama durumu

Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin tamamına yakını sosyal ağların (Facebook, Twitter, Myspace, Blogger, anlık mesajlaşma (MSN, Google Talk, Yahoo Messenger, Skype ve GroupsIM), Windows Live, Wikipedia, Friendfeed, Yonja, Netlog, Orkut vb.) herhangi birini kullanmaktadır.

Tablo 13 örneklemdaki öğrencilerin en fazla zaman geçirdikleri sosyal ağlar ile yüzdelerini göstermektedir.

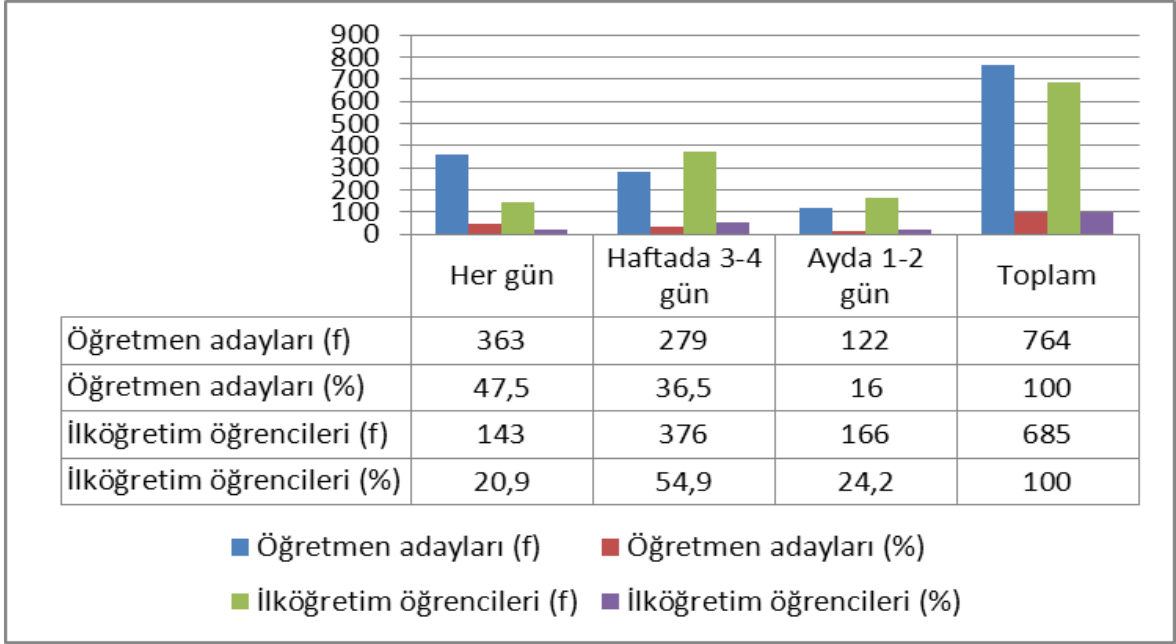
Tablo 13. En fazla zaman geçirilen sosyal ağlar

	Öğretmen adayları			İlköğretim öğrencileri		
	Sıralama	f	%	Sıralama	f	%
Facebook	1	691	90,5	1	666	97,2
MSN	2	474	62	2	525	76,6
Twitter	3	319	41,7	3	206	30

En fazla zaman geçirilen üç sosyal ağın sıralanmasının istenildiği bu soruda öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri Facebook'u birinci sırada MSN'i ikinci sırada, Twitter'ı ise üçüncü sırada işaretlemişlerdir. Öğretmen adaylarının MSN'i ilköğretim öğrencilerine göre daha az, Twitter'ı ise daha fazla kullanmaları dikkat çekicidir.

Tablo 14 örneklemdaki öğrencilerin sosyal ağları kullanım sıklıkları ile yüzdelerini göstermektedir.

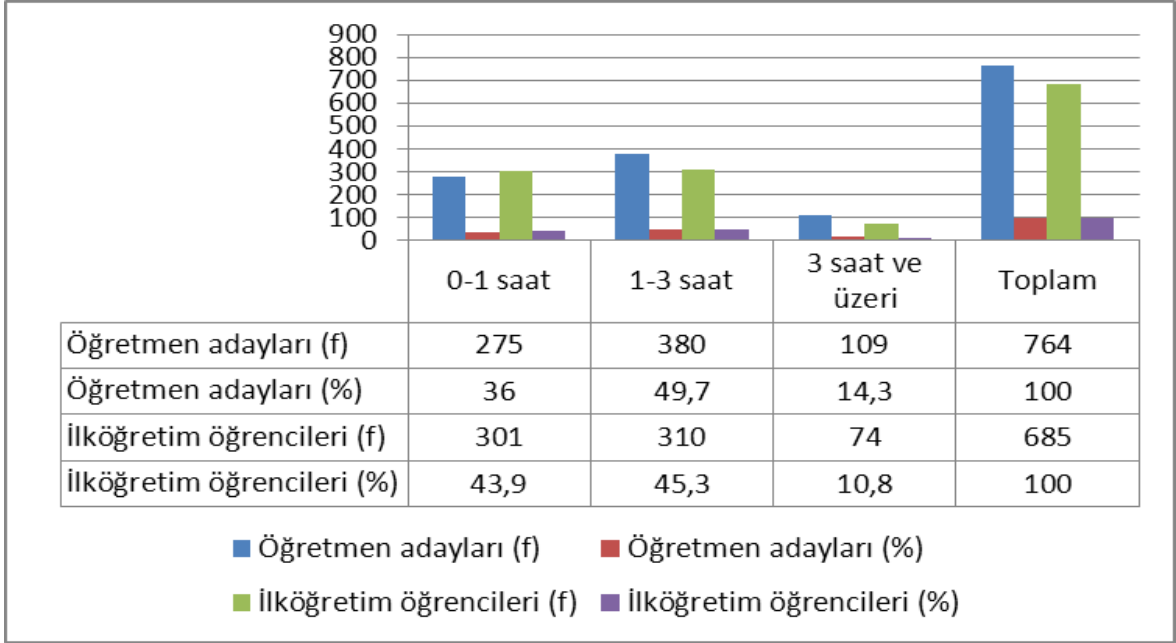
Tablo 14. Sosyal ağların kullanım sıklığı

Sosyal ağları, Fen Bilgisi öğretmen adaylarının yarısına yakını her gün kullanırken ilköğretim öğrencilerinin yarısından fazlası haftada 3-4 gün kullanmaktadır.

Tablo 15 örneklemdaki öğrencilerin sosyal ağlara girdiklerinde geçirdikleri zaman ile yüzdelerini göstermektedir.

Tablo 15. Sosyal ağlarda geçirilen zaman

Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin yarısına yakını sosyal ağlara girdiklerinde 1-3 saat arası zaman geçirmektedir. Öğrencilerin diğerlerine göre çok az bir kısmı internette 3 saat ve üzeri zaman geçirmektedir.

Tablo 16 örneklemdaki öğrencilerin sosyal ağlarda en çok ilgilerini çeken uygulamalar ile yüzdelerini göstermektedir.

Tablo 16. Sosyal ağlarda en çok ilgi çeken uygulamalar

	Öğretmen adayları				İlköğretim öğrencileri		
	Sıralama	f	%		Sıralama	f	%
Haberler	1	600	78,6	Kişilerin profil sayfası	1	379	55,4
Videolar	2	231	30,2	Fotoğraflar	2	442	64,5
Bildirimler	3	157	20,5	Oyunlar	3	125	18,3

Sosyal ağlarda en çok ilgi çeken ilk üç uygulamanın saptanmaya çalışıldığı ve yanıtların en çok işaretlenen sıklara göre sıralandığı bu soruda öğretmen adayları haberleri birinci sırada, videoları ikinci sırada, bildirimleri üçüncü sırada işaretlemiştir. Diğer yandan ilköğretim öğrencileri kişilerin profil sayfalarını birinci sırada, fotoğrafları ikinci sırada, oyunları üçüncü sırada işaretlemiştir.

3.2. Sosyal Ağların Kullanım Amaçları ve Eğitsel Kullanımları ile İlgili Bulgular

Öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçları ve eğitsel kullanımlarına yönelik görüşlerinin frekansı ve yüzdesi hesaplanmış tablo halinde sergilenmiştir.

3.2.1. Sosyal Ağların Kullanım Amaçları ile İlgili Bulgular

Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin, sosyal ağları kullanım amaçlarının sosyal etkileşim, eğlence ve okul çalışmaları boyutları bakımından istatistik değerleri Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçları

Sosyal ağları kullanma amacını;		SAKA Ölçeği																				Öğretmen adayları		İlköğretim öğrencileri	
		Hiçbir Zaman				Nadiren				Bazen				Çoğunlukla				Her Zaman							
		Öğretmen adayları	İlköğretim öğrencileri	Öğretmen adayları	İlköğretim öğrencileri	Öğretmen adayları	İlköğretim öğrencileri	Öğretmen adayları	İlköğretim öğrencileri	Öğretmen adayları	İlköğretim öğrencileri	Öğretmen adayları	İlköğretim öğrencileri	Öğretmen adayları	İlköğretim öğrencileri	Öğretmen adayları	İlköğretim öğrencileri	Öğretmen adayları	İlköğretim öğrencileri						
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$					
Sosyal Etkileşim	Arkadaşlarımla iletişim kurmak	28	3,7	44	6,4	44	5,8	61	8,9	151	19,8	124	18,1	365	47,8	199	29,1	176	23	257	37,5	3,68	3,48		
	Video izlemek, müzik dinlemek	32	4,2	131	19,1	93	12,2	116	16,9	220	28,8	124	18,1	312	40,8	162	23,6	107	14	152	22,2				
	Güncel bilgilerden haberdar olmak	25	3,3	87	12,7	56	7,3	163	23,8	176	23	163	23,8	353	46,2	141	20,6	154	20,2	131	19,1				
	Eski arkadaşlarımla bağlantılarımın kopmaması	24	3,1	60	8,8	49	6,4	89	13	176	23	153	22,3	362	47,4	180	26,3	153	20	203	29,6				
Eğlence	Sohbet ortamına katılmak	128	16,8	122	17,8	137	17,9	139	20,3	279	36,5	169	24,7	185	24,2	154	22,5	35	4,6	101	14,7	2,38	2,58		
	Yeni arkadaşlar edinmek	288	37,7	244	35,6	238	31,2	105	15,3	151	19,8	125	18,2	66	8,6	104	15,2	21	2,7	107	15,6				
	Arkadaşlarımla ne yaptığımı kontrol etmek	151	19,8	233	34	208	27,2	145	21,2	253	33,1	152	22,2	116	15,2	85	12,4	36	4,7	70	10,2				
	Benimle aynı ilgi veya gereksinimleri olan kişileri bulmak ve bu kişilerin oluşturduğu gruplara katılmak	261	34,2	259	37,8	225	29,5	163	23,8	187	24,5	130	19	79	10,3	71	10,4	12	1,6	62	9,1				
Okul Çalışmaları	Derslerime destek olması	74	9,7	58	8,5	97	12,7	57	8,3	276	36,1	167	24,4	249	32,6	220	32,1	68	8,9	183	26,7	3,16	3,27		
	Ödevlerimle ilgili yardım almak	46	6	54	7,9	96	12,6	72	10,5	199	26	129	18,8	294	38,5	182	26,6	129	16,9	248	36,2				
	Sınıf arkadaşlarımla ödev ya da proje ile ilgili çalışmalarımı paylaşmak	73	9,6	118	17,2	168	22	146	21,3	263	34,4	150	21,9	200	26,2	128	18,7	60	7,9	143	20,9				
	Okulum veya sınıfım ile ilgili gelişmeleri takip etmek	64	8,4	166	24,2	161	21,1	165	24,1	303	39,7	153	22,3	190	24,9	91	13,3	46	6	110	16,1				

Tablo 17'ye göre, öğrencilerin sosyal ağları kullanım amaçları alt boyutlar açısından incelendiğinde, sosyal ağları en çok sosyal etkileşim ($\bar{x}=3,68$, $\bar{x}=3,48$) daha sonra okul çalışmaları ($\bar{x}=3,16$, $\bar{x}=3,27$), en az ise eğlence için ($\bar{x}=2,38$, $\bar{x}=2,58$) kullandıkları görülmektedir.

Öğrencilerin sosyal ağları kullanım amaçları sosyal etkileşim boyutu açısından incelendiğinde; “Arkadaşlarımla iletişim kurmak” maddesi öğretmen adayları tarafından %47,8 oranında çoğunlukla şeklinde cevaplanmıştır. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %37,5 oranında her zaman cevabını vermiştir. “Video izlemek, müzik dinlemek” maddesi öğretmen adayları tarafından %40,8 oranında, ilköğretim öğrencileri tarafından %23,6 oranında çoğunlukla şeklinde cevaplanmıştır. “Güncel bilgilerden haberdar olmak” maddesi öğretmen adayları tarafından %46,2 oranında çoğunlukla şeklinde cevaplanmıştır. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %23,8 oranında bazen ve yine aynı oranda nadiren cevabını vermiştir. “Eski arkadaşlarımla bağlantılarımla kopmaması” maddesi öğretmen adayları tarafından %47,4 oranında çoğunlukla şeklinde cevaplanmıştır. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %29,6 oranında her zaman cevabını vermiştir.

Öğrencilerin sosyal ağları kullanım amaçları eğlence boyutu açısından incelendiğinde; “Sohbet ortamına katılmak” maddesi öğretmen adayları tarafından %36,5 oranında, ilköğretim öğrencileri tarafından %24,7 oranında bazen şeklinde cevaplanmıştır. “Yeni arkadaşlar edinmek” maddesi öğretmen adayları tarafından %37,7 oranında, ilköğretim öğrencileri tarafından %35,6 oranında hiçbir zaman şeklinde cevaplanmıştır. “Arkadaşlarının ne yaptığını kontrol etmek” maddesi öğretmen adayları tarafından %33,1 oranında bazen şeklinde cevaplanmıştır. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %34 oranında hiçbir zaman cevabını vermiştir. “Benimle aynı ilgi veya gereksinimlere sahip kişileri bulmak ve bu kişilerin oluşturduğu gruplara katılmak” maddesi öğretmen adayları tarafından %34,2 oranında, ilköğretim öğrencileri tarafından %37,8 oranında hiçbir zaman şeklinde cevaplanmıştır.

Öğrencilerin sosyal ağları kullanım amaçları okul çalışmaları boyutu açısından incelendiğinde; “Derslerime destek olması” maddesi öğretmen adayları tarafından %36,1 oranında bazen şeklinde cevaplanmıştır. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %32,1 oranında çoğunlukla cevabını vermiştir. “Ödevlerimle ilgili yardım almak” maddesi öğretmen adayları tarafından %38,5 oranında çoğunlukla şeklinde cevaplanmıştır. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %36,2 oranında her zaman cevabını vermiştir. “Sınıf arkadaşlarımla ödev ya da proje ile ilgili çalışmalarımı paylaşmak” maddesi

öğretmen adayları tarafından %34,4 oranında, ilköğretim öğrencileri tarafından %21,9 oranında bazen şeklinde cevaplanmıştır. “Okulum veya sınıfım ile ilgili gelişmeleri takip etmek” maddesi öğretmen adayları tarafından %39,7 oranında bazen şeklinde cevaplanmıştır. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %24,2 oranında hiçbir zaman cevabını vermiştir.

3.2.2. Sosyal Ağların Eğitsel Kullanımı ile İlgili Bulgular

Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin, sosyal ağları eğitsel bağlamda kullanımlarının materyal paylaşımı ve iletişim boyutları bakımından istatistik değerleri Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları eğitsel kullanımları

	Sosyal ağların eğitsel bağlamda kullanılması;	SAEK Ölçeği																				Öğretmen adayları	İlköğretim öğrencileri
		Kötü				Düşük Nitelikte				Yeterli				İyi				Mükemmel					
		Öğretmen adayları		İlköğretim öğrencileri		Öğretmen adayları		İlköğretim öğrencileri		Öğretmen adayları		İlköğretim öğrencileri		Öğretmen adayları		İlköğretim öğrencileri		Öğretmen adayları		İlköğretim öğrencileri			
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	$\bar{X}$			
Materyal Paylaşımı	Grup halinde çalışmayı destekler.	55	7,2	120	17,5	136	17,8	105	15,3	283	37	178	26	197	25,8	119	17,4	93	12,2	163	23,8	3,49	3,36
	Okul, sınıf ya da derslerle ilgili duyuruların paylaşılmasına ortam hazırlar.	32	4,2	102	14,9	72	9,4	108	15,8	207	27,1	154	22,5	298	39	134	19,6	155	20,3	187	27,3		
	Öğrenmeye yardımcı çeşitli kaynak ve materyale erişimi sağlar.	56	7,3	94	13,7	98	12,8	104	15,2	228	29,8	157	22,9	216	28,3	126	18,4	166	21,7	204	29,8		
	Video, animasyon, fotoğraf, ses vb. bir arada kullanımı olanaklarıyla öğrenme ortamını zenginleştirir.	34	4,5	83	12,1	56	7,3	84	12,3	193	25,3	104	15,2	273	35,7	150	21,9	208	27,2	264	38,5		
	Derslerle ilgili ihtiyaç duyulan bilgilere kolay erişimi sağlar.	37	4,8	62	9,1	80	10,5	80	11,7	178	23,3	115	16,8	269	35,2	134	19,6	200	26,2	294	42,9		
	Ders ile ilgili materyallerin paylaşılmasına yardımcı olur.	43	5,6	128	18,7	78	10,2	118	17,2	216	28,3	119	17,4	277	36,3	147	21,5	150	19,6	173	25,3		
	Ödev verilmesine ya da ders ile ilgili görevlendirme yapılmasına ortam hazırlar.	46	6	99	14,5	117	15,3	124	18,1	263	34,4	140	20,4	218	28,5	119	17,4	120	15,7	203	29,6		
	Derslerle ya da diğer eğitsel çalışmalarla ilgili bilgi paylaşımında bulunulmasını sağlar.	36	4,7	112	16,4	92	12	112	16,4	252	33	144	21	261	34,2	138	20,1	123	16,1	179	26,1		
İletişim	Sınıf veya okul arkadaşları arasında iletişim kurulmasına yardımcı olur.	21	2,7	73	10,7	86	11,3	71	10,4	204	26,7	124	18,1	281	36,8	140	20,4	172	22,5	277	40,4	3,41	3,33
	Paylaşılan çalışmalar hakkında, sınıf arkadaşlarının ve öğretmenin yorumlarının alınmasını sağlar.	37	4,8	112	16,4	117	15,3	103	15	238	31,2	164	23,9	232	30,4	138	20,1	140	18,3	168	24,5		
	Öğretmen-öğrenci-veli arasında iletişim kurulmasına katkı sağlar.	76	9,9	135	19,7	160	20,9	109	15,9	224	29,3	151	22	208	27,2	140	17,5	96	12,6	170	24,8		
	Aynı ilgi ve gereksinimler doğrultusunda okul veya sınıf ile ilgili gruplar oluşturulmasını sağlar.	48	6,3	113	16,5	71	9,3	122	17,8	234	30,6	145	21,2	249	32,6	138	15,6	162	10,5	198	28,9		

Tablo 18'e göre, öğrencilerin sosyal ağları eğitsel kullanımları alt boyutlar açısından incelendiğinde, sosyal ağların eğitsel anlamda en çok materyal paylaşımını ($\bar{x}=3,49$, $\bar{x}=3,36$), daha sonra iletişimi ($\bar{x}=3,41$, $\bar{x}=3,33$) desteklediğini düşündükleri görülmektedir.

Öğrencilerin sosyal ağları eğitsel bağlamda kullanımları materyal paylaşımı boyutu açısından incelendiğinde; “Grup halinde çalışmayı destekler” maddesi öğretmen adayları tarafından %37 oranında, ilköğretim öğrencileri tarafından %26 oranında ‘yeterli’ şeklinde derecelendirilmiştir. “Okul, sınıf ya da derslerle ilgili duyuruların paylaşılmasına ortam hazırlar” maddesi öğretmen adayları tarafından %39 oranında iyi şekilde derecelendirilmiştir. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %27,3 oranında ‘mükemmel’ cevabını vermiştir. “Öğrenmeye yardımcı çeşitli kaynak ve materyale erişimi sağlar” maddesi öğretmen adayları tarafından %29,8 oranında yeterli şekilde derecelendirilmiştir. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %29,8 oranında ‘mükemmel’ cevabını vermiştir. “Video, animasyon, fotoğraf, ses vb. bir arada kullanımı olanaklarıyla öğrenme ortamını zenginleştirir” maddesi öğretmen adayları tarafından %35,7 oranında iyi şekilde derecelendirilmiştir. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %38,5 oranında ‘mükemmel’ cevabını vermiştir. “Derslerle ilgili ihtiyaç duyulan bilgilere kolay erişimi sağlar” maddesi öğretmen adayları tarafından %35,2 oranında iyi şekilde derecelendirilmiştir. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %42,9 oranında ‘mükemmel’ cevabını vermiştir. “Ders ile ilgili materyallerin paylaşılmasına yardımcı olur” maddesi öğretmen adayları tarafından %36,3 oranında iyi şekilde derecelendirilmiştir. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %25,3 oranında ‘mükemmel’ cevabını vermiştir. “Ödev verilmesine ya da ders ile ilgili görevlendirme yapılmasına ortam hazırlar” maddesi öğretmen adayları tarafından %34,4 oranında yeterli şekilde derecelendirilmiştir. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %29,6 oranında ‘mükemmel’ cevabını vermiştir. “Derslerle ya da diğer eğitsel çalışmalarla ilgili bilgi paylaşımında bulunulmasını sağlar” maddesi öğretmen adayları tarafından %34,2 oranında iyi şekilde derecelendirilmiştir. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %26,1 oranında ‘mükemmel’ cevabını vermiştir.

Öğrencilerin sosyal ağları eğitsel bağlamda kullanımları iletişim boyutu açısından incelendiğinde; “Sınıf veya okul arkadaşları arasında iletişim kurulmasına yardımcı olur” maddesi öğretmen adayları tarafından %36,8 oranında iyi şekilde derecelendirilmiştir. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %40,4 oranında ‘mükemmel’ cevabını vermiştir. “Paylaşılan çalışmalar hakkında, sınıf arkadaşlarının ve öğretmenin yorumlarının alınmasını sağlar” maddesi öğretmen adayları tarafından %31,2 oranında yeterli şekilde

derecelendirilmiştir. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %24,5 oranında ‘mükemmel’ cevabını vermiştir. “Öğretmen-öğrenci-veli arasında iletişim kurulmasına katkı sağlar” maddesi öğretmen adayları tarafından %29,3 oranında yeterli şeklinde derecelendirilmiştir. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %24,8 oranında ‘mükemmel’ cevabını vermiştir. “Aynı ilgi ve gereksinimler doğrultusunda okul veya sınıf ile ilgili gruplar oluşturulmasını sağlar” maddesi öğretmen adayları tarafından %32,6 oranında iyi şeklinde derecelendirilmiştir. İlköğretim öğrencileri ise bu maddeye %28,9 oranında ‘mükemmel’ cevabını vermiştir.

3.3. Sosyal Ağların Kullanım Amaçları ve Eğitsel Kullanımları Üzerinde Etkisi Araştırılan Değişkenlere Ait Bulgular

Bağımsız değişkenlerle, sosyal ağların kullanım amacı ve eğitsel bağlamda kullanımı arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı tespit edilmiş, tablolar halinde sergilenmiştir.

İlk bağımsız değişken olan ‘cinsiyet’e ilişkin bağımsız t-testi sonuçları Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin cinsiyetlerine göre SAKA ve SAEK'e uygulanan bağımsız t-testi sonuçları

Örnekleme grubu	Ölçek	Alt Faktörler	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	Sd	t	p	Anlamlı Fark
Öğretmen Adayları	SAKA	Sosyal etkileşim	Kız	384	15,14	762	2,294	0,022	Kız*-Erkek
			Erkek	380	14,68				
		Eğlence	Kız	384	9,16	762	4,559	0,000	Kız-Erkek*
			Erkek	380	10,17				
		Okul çalışmaları	Kız	384	13,32	762	5,379	0,000	Kız*-Erkek
			Erkek	380	12,12				
	SAEK	Materyal Paylaşımı	Kız	384	28,76	762	2,907	0,004	Kız*-Erkek
			Erkek	380	27,43				
		İletişim	Kız	384	14,06	762	2,104	0,036	
			Erkek	380	13,54				
İlköğretim Öğrencileri	SAKA	Sosyal etkileşim	Kız	338	13,73	683	1,917	0,056	YOK
			Erkek	347	14,21				
		Eğlence	Kız	338	9,79	683	5,552	0,000	Kız-Erkek*
			Erkek	347	11,41				
		Okul çalışmaları	Kız	338	13,14	683	0,868	0,386	YOK
			Erkek	347	12,87				
	SAEK	Materyal Paylaşımı	Kız	338	27,30	683	1,053	0,293	YOK
			Erkek	347	26,68				
		İletişim	Kız	338	13,49	683	0,331	0,741	
			Erkek	347	13,39				

*: Anlamlı farkın lehine olduğu değişkeni belirtir.

Öğretmen adaylarının SAKA ölçeğinin sosyal etkileşim ($t_{(762)}=2,294$; $p<0,05$), eğlence ($t_{(762)}=4,559$; $p<0,05$) ve okul çalışmaları ($t_{(762)}=5,379$; $p<0,05$) alt faktörlerinden aldıkları puanlar cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır. Anlamlı fark sosyal etkileşim ($\bar{x}=15,14$) ve okul çalışmaları ($\bar{x}=13,32$) alt faktörlerinde kızlar lehine iken, eğlence ($\bar{x}=10,17$) alt faktöründe erkekler lehinedir. Ayrıca, öğretmen adaylarının SAEK ölçeğinin materyal paylaşımı ($t_{(762)}=2,907$; $p<0,05$) ve iletişim ($t_{(762)}=2,104$; $p<0,05$) alt faktörlerinden aldıkları puanlar cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır. Anlamlı fark materyal paylaşımı ($\bar{x}=28,76$) ve iletişim ($\bar{x}=14,06$) alt faktörlerinde kızlar lehinedir.

İlköğretim öğrencilerinin SAKA ölçeğinin eğlence ($t_{(683)}=5,552$; $p<0,05$) alt faktöründen aldıkları puanlar cinsiyetlerine göre farklılaşırken, sosyal etkileşim ($t_{(683)}=1,917$; $p>0,05$) ve okul çalışmaları ($t_{(683)}=0,868$; $p>0,05$) alt faktörlerinde anlamlı fark yoktur. Anlamlı farklılaşma eğlence alt faktöründe erkekler ($\bar{x}=11,41$) lehinedir.

Ayrıca, ilköğretim öğrencilerinin SAEK ölçeğinin alt faktörlerinden aldıkları puanlar ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

İkinci bağımsız değişken olan ‘sınıf’a ilişkin varyans analizleri Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sınıflarına göre SAKA ve SAEK’e uygulanan varyans analizi sonuçları

Örneklem Grubu	Ölçek	Alt Faktörler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark		
Öğretmen Adayları	SAKA	Sosyal etkileşim	Gruplar Arası	85,079	3	28,360	3,683	0,012	2.sınıf* - 4.sınıf 3.sınıf* - 4.sınıf		
			Gruplariçi	5851,560	760	7,699					
			Toplam	5936,639	763						
		Eğlence	Gruplar Arası	137,983	3	45,994	4,938	0,002			
			Gruplariçi	7079,572	760	9,315					
			Toplam	7217,555	763						
		Okul çalışmaları	Gruplar Arası	91,872	3	22,968	15,688	1,464		0,211	YOK
			Gruplariçi	10668,075	760						
			Toplam	10759,947	763						
	SAEK	Materyal Paylaşımı	Gruplar Arası	49,891	3	16,630	40,382	0,412	0,745	YOK	
			Gruplariçi	30690,549	760						
			Toplam	30740,440	763						
		İletişim	Gruplar Arası	67,514	3	22,505	11,572	1,945	0,121		
			Gruplariçi	8794,427	760						
			Toplam	8861,941	763						
İlköğretim Öğrencileri	SAKA	Sosyal etkileşim	Gruplar Arası	191,211	2	95,605	10,647	8,980	0,000	6.sınıf* - 8.sınıf 7.sınıf* - 8.sınıf	
			Gruplariçi	7261,262	682						
			Toplam	7452,473	684						
		Eğlence	Gruplar Arası	106,056	2	53,028	15,033	3,528	0,030		
			Gruplariçi	10252,198	682						
			Toplam	10358,254	684						
		Okul çalışmaları	Gruplar Arası	68,868	2	34,434	15,364	2,241	0,107		YOK
			Gruplariçi	10478,218	682						
			Toplam	10547,086	684						
	SAEK	Materyal Paylaşımı	Gruplar Arası	129,366	2	32,342	15,320	2,111	0,078	YOK	
			Gruplariçi	10417,720	682						
			Toplam	10547,086	684						
		İletişim	Gruplar Arası	79,276	2	39,638	15,349	2,583	0,076		
			Gruplariçi	10467,810	682						
			Toplam	10547,086	684						

*: Anlamlı farkın lehine olduğu değişkeni belirtir.

Öğretmen adaylarının SAKA ölçeğinin sosyal etkileşim ($F_{(3-760)} = 3,683$; $p < 0,05$) ve eğlence ($F_{(3-760)} = 4,938$; $p < 0,05$) alt faktörlerinden aldıkları puanlar sınıflarına göre farklılaşırken, okul çalışmaları ($F_{(3-760)} = 1,464$; $p > 0,05$) alt faktöründe anlamlı fark bulunamamıştır. Anlamlı fark sosyal etkileşim, eğlence alt faktörlerinde 2.sınıflar ile 4.sınıflar arasında 2.sınıflar lehine, 3.sınıflar ile 4.sınıflar arasında ise 3.sınıflar lehinedir. Ayrıca, öğretmen adaylarının SAEK ölçeğinin alt faktörlerinden aldıkları puanlarla sınıfları arasında anlamlı bir fark yoktur.

İlköğretim öğrencilerinin SAKA ölçeğinin sosyal etkileşim ($F_{(2-682)} = 8,980$; $p < 0,05$) ve eğlence ($F_{(2-682)} = 3,528$; $p < 0,05$) alt faktörlerinden aldıkları puanlar sınıflarına göre farklılaşırken, okul çalışmaları ($F_{(2-682)} = 2,241$; $p > 0,05$) alt faktöründe anlamlı fark bulunamamıştır. Anlamlı fark sosyal etkileşim, eğlence alt faktörlerinde 6.sınıflar ile 8.sınıflar arasında 6.sınıflar lehine, 7.sınıflar ile 8.sınıflar arasında ise 7.sınıflar lehinedir. Ayrıca, ilköğretim öğrencilerinin SAEK ölçeğinin alt faktörlerinden aldıkları puanlarla sınıfları arasında anlamlı bir fark yoktur.

Üçüncü bağımsız değişken olan ‘sosyal ağları kullanım sıklığı’na ilişkin varyans analizleri Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım sıklığına göre SAKA ve SAEK'e uygulanan varyans analizi sonuçları

Örneklem Grubu	Ölçek	Alt Faktörler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark	
Öğretmen Adayları	SAKA	Sosyal etkileşim	Gruplar Arası	346,194	2	173,097	23,563	0,000	Her gün* - Haftada 3-4 gün Her gün* - Ayda 1-2 gün Haftada 3-4 gün* - Ayda 1-2 gün	
			Gruplariçi	5590,444	761	7,346				
			Toplam	5936,639	763					
		Eğlence	Gruplar Arası	165,725	2	82,863	9,267	8,942		0,000
			Gruplariçi	7051,830	761					
			Toplam	7217,555	763					
		Okul çalışmaları	Gruplar Arası	102,015	2	51,007	10,169	5,016		0,007
			Gruplariçi	7738,481	761					
			Toplam	7840,496	763					
	SAEK	Materyal Paylaşımı	Gruplar Arası	595,234	2	297,617	39,613	7,513		0,001
			Gruplariçi	30145,205	761					
			Toplam	30740,440	763					
İletişim		Gruplar Arası	308,315	2	154,157	11,240	13,715	0,000		
		Gruplariçi	8553,626	761						
		Toplam	8861,941	763						
İlköğretim Öğrencileri	SAKA	Sosyal etkileşim	Gruplar Arası	438,706	2	219,353	10,284	21,329	0,000	
			Gruplariçi	7013,767	682					
			Toplam	7452,473	684					
		Eğlence	Gruplar Arası	766,610	2	383,305	14,064	27,254	0,000	
			Gruplariçi	9591,644	682					
			Toplam	10358,254	684					
		Okul çalışmaları	Gruplar Arası	97,618	2	48,809	15,634	3,122	0,045	
			Gruplariçi	10662,329	682					
			Toplam	10759,947	684					
	SAEK	Materyal Paylaşımı	Gruplar Arası	415,408	2	207,704	58,713	3,538	0,030	
			Gruplariçi	40042,539	682					
			Toplam	40457,947	684					
İletişim		Gruplar Arası	151,665	2	75,832	15,243	4,975	0,007		
		Gruplariçi	10395,421	682						
		Toplam	10547,086	684						

*: Anlamlı farkın lehine olduğu değişkeni belirtir.

Öğretmen adaylarının SAKA ölçeğinin sosyal etkileşim ($F_{(2-761)} = 23,563$; $p < 0,05$), eğlence ($F_{(2-761)} = 8,942$; $p < 0,05$) ve okul çalışmaları ($F_{(2-761)} = 5,016$; $p < 0,05$) alt faktörlerinden aldıkları puanlar sosyal ağları kullanım sıklığına göre farklılaşmaktadır. Anlamlı fark sosyal etkileşim, eğlence ve okul çalışmaları alt faktörlerinde her gün ile haftada 3-4 gün arasında, her gün ile ayda 1-2 gün arasında her gün'ün lehine, haftada 3-4 gün ile ayda 1-2 gün arasında haftada 3-4 günün lehinedir. Ayrıca, öğretmen adaylarının SAEK ölçeğinin materyal paylaşımı ($F_{(2-761)} = 7,513$; $p < 0,05$) ve iletişim ($F_{(2-761)} = 13,715$; $p < 0,05$) alt faktörlerinden aldıkları puanlar sosyal ağları kullanım sıklığına göre farklılaşmaktadır. Anlamlı fark materyal paylaşımı ve iletişim alt faktörlerinde her gün ile haftada 3-4 gün arasında, her gün ile ayda 1-2 gün arasında her gün'ün lehine, haftada 3-4 gün ile ayda 1-2 gün arasında ise haftada 3-4 günün lehinedir

İlköğretim öğrencilerinin SAKA ölçeğinin sosyal etkileşim ($F_{(2-682)} = 21,329$; $p < 0,05$), eğlence ($F_{(2-682)} = 27,254$; $p < 0,05$) ve okul çalışmaları ($F_{(2-682)} = 3,122$; $p < 0,05$) alt faktörlerinden aldıkları puanlar sosyal ağları kullanım sıklığına göre farklılaşmaktadır. Anlamlı fark sosyal etkileşim, eğlence ve okul çalışmaları alt faktörlerinde her gün ile haftada 3-4 gün arasında, her gün ile ayda 1-2 gün arasında her gün'ün lehine, haftada 3-4 gün ile ayda 1-2 gün arasında ise haftada 3-4 günün lehinedir. Ayrıca, ilköğretim öğrencilerinin SAEK ölçeğinin materyal paylaşımı ($F_{(2-682)} = 3,538$; $p < 0,05$) ve iletişim ($F_{(2-682)} = 4,975$; $p < 0,05$) alt faktörlerinden aldıkları puanlar sosyal ağları kullanım sıklığına göre farklılaşmaktadır. Anlamlı fark materyal paylaşımı ve iletişim alt faktörlerinde her gün ile haftada 3-4 gün arasında, her gün ile ayda 1-2 gün arasında her gün'ün lehine, haftada 3-4 gün ile ayda 1-2 gün arasında ise haftada 3-4 günün lehinedir.

Dördüncü bağımsız değişken olan 'sosyal ağlarda geçirilen zaman'a ilişkin varyans analizleri Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22. Öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağlarda geçirilen zamana göre SAKA ve SAEK'e uygulanan varyans analizi sonuçları

Örnekleme Grubu	Ölçek	Alt Faktörler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark	
Öğretmen Adayları	SAKA	Sosyal etkileşim	Gruplar Arası	77,903	2	38,951	5,059	0,007	0-1 saat -1-3 saat* 0-1 saat - 3 saat ve üzeri* 1-3 saat- 3 saat ve üzeri*	
			Gruplarıçi	5858,736	761	7,699				
			Toplam	5936,639	763					
		Eğlence	Gruplar Arası	458,975	2	229,487	25,840	0,000		
			Gruplarıçi	6758,580	761	8,881				
			Toplam	7217,555	763					
		Okul çalışmaları	Gruplar Arası	23,146	2	11,573	1,127	0,325		YOK
			Gruplarıçi	7817,351	761	10,272				
			Toplam	7840,496	763					
	SAEK	Materyal Paylaşımı	Gruplar Arası	34,617	2	17,308	0,429	0,651	YOK	
			Gruplarıçi	30705,823	761	40,349				
			Toplam	30740,440	763					
		İletişim	Gruplar Arası	0,252	2	0,126	0,011	0,989		
			Gruplarıçi	8861,689	761	11,645				
			Toplam	8861,941	763					
İlköğretim Öğrencileri	SAKA	Sosyal etkileşim	Gruplar Arası	392,398	2	196,199	18,953	0,000	0-1 saat- 1-3 saat* 0-1 saat- 3 saat ve üzeri* 1-3 saat- 3 saat ve üzeri*	
			Gruplarıçi	7060,074	682	10,352				
			Toplam	7452,473	684					
		Eğlence	Gruplar Arası	959,020	2	479,510	34,793	0,000		
			Gruplarıçi	9399,234	682	13,782				
			Toplam	10358,254	684					
		Okul çalışmaları	Gruplar Arası	92,939	2	46,469	2,971	0,052		YOK
			Gruplarıçi	10667,009	682	15,641				
			Toplam	10759,947	684					
	SAEK	Materyal Paylaşımı	Gruplar Arası	351,651	2	175,826	2,990	0,051	YOK	
			Gruplarıçi	40106,296	682	58,807				
			Toplam	40457,947	684					
		İletişim	Gruplar Arası	87,215	2	43,608	0,737	0,479		
			Gruplarıçi	40370,732	682	59,195				
			Toplam	40457,947	684					

*: Anlamlı farkın lehine olduğu değişkeni belirtir.

Öğretmen adaylarının SAKA ölçeğinin sosyal etkileşim ($F_{(2-761)} = 5,059$; $p < 0,05$) ve eğlence ($F_{(2-761)} = 25,840$; $p < 0,05$) alt faktörlerinden aldıkları puanlar sosyal ağlarda geçirdikleri zamana göre farklılaşırken, okul çalışmaları ($F_{(2-761)} = 1,127$; $p > 0,05$) alt faktörü açısından anlamlı fark bulunamamıştır. Anlamlı fark sosyal etkileşim ve eğlence alt faktörlerinde 0-1 saat ile 1-3 saat arasında 1-3 saat'in lehine, 0-1 saat ile 3 saat ve üzeri arasında 3 saat ve üzeri'nin lehine, 1-3 saat ve 3 saat ve üzeri arasında 3 saat ve üzeri'nin lehinedir. Ayrıca, öğretmen adaylarının SAEK ölçeğinin alt faktörlerinden aldıkları puanlar ile sosyal ağlarda geçirdikleri zaman arasında anlamlı fark yoktur.

İlköğretim öğrencilerinin SAKA ölçeğinin sosyal etkileşim ($F_{(2-682)} = 18,953$; $p < 0,05$), eğlence ($F_{(2-682)} = 34,793$; $p < 0,05$) alt faktörlerinden aldıkları puanlar sosyal ağlarda geçirdikleri zamana göre farklılaşmaktadır, fakat okul çalışmaları ($F_{(2-682)} = 2,971$; $p > 0,05$) alt faktörü açısından anlamlı fark yoktur. Anlamlı fark sosyal etkileşim ve eğlence alt faktörlerinde 0-1 saat ile 1-3 saat arasında 1-3 saat'in lehine, 0-1 saat ile 3 saat ve üzeri arasında 3 saat ve üzeri'nin lehine, 1-3 saat ve 3 saat ve üzeri arasında 3 saat ve üzeri'nin lehinedir. Ayrıca, ilköğretim öğrencilerinin SAEK ölçeğinin alt faktörlerinden aldıkları puanlar ile sosyal ağlarda geçirdikleri zaman arasında anlamlı fark yoktur.

3.4. Fen Bilgisi Öğretmen Adayları ile İlköğretim Öğrencilerinin, Sosyal Etkileşim, Eğlence, Okul Çalışmaları, Materyal Paylaşımı ve İletişim Boyutları Açısından Karşılaştırılmasına Ait Bulgular

Fen Bilgisi öğretmen adayları ile ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçları, sosyal etkileşim, eğlence ve okul çalışmaları boyutları açısından, sosyal ağları eğitsel kullanımları ise, materyal paylaşımı ve iletişim boyutları açısından Tablo 23'de karşılaştırılmıştır.

Tablo 23. Örneklem grubuna göre SAKA ve SAEK'e uygulanan bağımsız t-testi sonuçları

Ölçek	Alt Faktörler	Örneklem	n	$\bar{X}$	Sd	t	p	Anlamlı Fark
SAKA	Sosyal Etkileşim	İlköğretim Öğrencileri	685	13,68	1447	5,772	0,000	İlköğretim Öğrencileri - Öğretmen adayları*
		Öğretmen Adayları	764	14,67				
	Eğlence	İlköğretim Öğrencileri	685	10,44	1447	5,004	0,000	İlköğretim Öğrencileri*- Öğretmen adayları
		Öğretmen Adayları	764	9,49				
	Okul Çalışmaları	İlköğretim Öğrencileri	685	12,63	1447	2,164	0,031	İlköğretim Öğrencileri - Öğretmen adayları*
		Öğretmen Adayları	764	13,03				
SAEK	Materyal Paylaşımı	İlköğretim Öğrencileri	685	26,95	1447	2,598	0,009	İlköğretim Öğrencileri - Öğretmen adayları*
		Öğretmen Adayları	764	27,91				
	İletişim	İlköğretim Öğrencileri	685	13,23	1447	2,069	0,039	İlköğretim Öğrencileri - Öğretmen adayları*
		Öğretmen Adayları	764	14,14				

*: Anlamlı farkın lehine olduğu değişkeni belirtir.

SAKA ölçeğinin sosyal etkileşim alt faktöründen alınan puanlar örneklem grubuna göre farklılaşmaktadır ($t_{(1447)} = 5,772$; $p < 0,05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında bu farkın öğretmen adayları ($\bar{X} = 14,67$) lehine olduğu anlaşılmaktadır.

SAKA ölçeğinin eğlence alt faktöründen alınan puanlar örneklem grubuna göre farklılaşmaktadır ($t_{(1447)} = 5,004$; $p < 0,05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında bu farkın ilköğretim öğrencileri ($\bar{X} = 10,44$) lehine olduğu anlaşılmaktadır.

SAKA ölçeğinin okul çalışmaları alt faktöründen alınan puanlar örneklem grubuna göre farklılaşmaktadır ($t_{(1447)} = 2,164$; $p < 0,05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında bu farkın öğretmen adayları ($\bar{X} = 13,03$) lehine olduğu anlaşılmaktadır.

SAEK ölçeğinin materyal paylaşımı alt faktöründen alınan puanlar örneklem grubuna göre farklılaşmaktadır ($t_{(1447)} = 2,598$; $p < 0,05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında bu farkın öğretmen adayları ($\bar{X} = 27,91$) lehine olduğu anlaşılmaktadır.

SAEK ölçeğinin iletişim alt faktöründen alınan puanlar örneklem grubuna göre farklılaşmaktadır ($t_{(1447)} = 2,069$; $p < 0,05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında bu farkın öğretmen adayları ($\bar{X} = 14,14$) lehine olduğu anlaşılmaktadır.

Alt problemlere yönelik elde edilen önemli bulgular özetlenip, rahat görülebilmeleri için tablolaştırılmıştır.

Tablo 24’de ikinci, Tablo 25’de ise birinci, üçüncü ve dördüncü alt probleme yönelik elde edilen bulgular verilmiştir.

Tablo 25. Birinci, üçüncü ve dördüncü alt probleme yönelik elde edilen bulgular

Ölçek		SAKA			SAEK	
Alt Faktörler		Sosyal Etkileşim	Eğlence	Okul çalışmaları	Materyal Paylaşımı	İletişim
Cinsiyet	Öğretmen Adayları	Kız*-Erkek	Kız-Erkek*	Kız*-Erkek	Kız*-Erkek	
	İlköğretim Öğrencileri	YOK	Kız-Erkek*	YOK	YOK	
Sınıf	Öğretmen Adayları	2.sınıf* - 4.sınıf 3.sınıf*- 4.sınıf		YOK	YOK	
	İlköğretim Öğrencileri	6.sınıf*-8.sınıf 7.sınıf*- 8.sınıf		YOK	YOK	
Sosyal Ağları Kullanım Sıklığı	Her Gün	Her gün* – Haftada 3-4 gün Her gün* – Ayda 1-2 gün Haftada 3-4 gün*- Ayda 1-2 gün			Her gün* - Haftada 3-4 gün Her gün* – Ayda 1-2 gün Haftada 3-4 gün*- Ayda 1-2 gün	
	Haftada 3-4 Gün					
Sosyal Ağlarda Geçirilen Zaman	1-3 Saat	0-1 saat -1-3 saat* 0-1 saat - 3 saat ve üzeri* 1-3 saat- 3 saat ve üzeri*		YOK	YOK	
	Öğretmen Adayları					
Örneklem Grubu		İlköğretim Öğrencileri -Öğretmen adayları*	İlköğretim Öğrencileri*- Öğretmen adayları	İlköğretim Öğrencileri - Öğretmen adayları*	İlköğretim Öğrencileri -Öğretmen adayları*	

*: Anlamli farkın lehine olduğu değişkeni belirtir.

Birinci alt probleme yönelik Tablo 24’de yer verilmeyen önemli bulgular şu şekildedir; öğretmen adayları her gün, ilköğretim öğrencileri ise haftada 3-4 gün interneti kullanmaktadırlar ve internete girdiklerinde 1-3 saat arası zamanlarını internette geçirmektedirler. Diğer yandan tabloda görüldüğü gibi öğretmen adayları her gün, ilköğretim öğrencileri ise haftada 3-4 sosyal ağlara girmekte ve 1-3 saat arası zaman geçirmektedirler. Öğretmen adayları interneti öncelikle bilgi alışverişi için, ikinci olarak sosyal ağları kullanmak için, üçüncü olarak ise eğlence için kullanmaktadırlar. İlköğretim öğrencileri ise interneti öncelikle bilgi alışverişi için, ikinci olarak eğlence için, üçüncü olarak ise sosyal ağları kullanmak için kullanmaktadırlar. Öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin tamamına yakını sosyal ağların herhangi birini kullanmaktadırlar. Öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencilerinin en çok zaman geçirdiği sosyal ağlar öncelikle Facebook, daha sonra MSN ve Twitter’dır. Öğretmen adayları MSN’i ilköğretim öğrencilerine göre daha az, Twitter’ı ise daha fazla kullanmaktadırlar. Öğretmen adayları sosyal ağlarda en çok ilgilerini çeken uygulama olarak haberleri birinci sırada, videoları ikinci sırada, bildirimleri üçüncü sırada işaretlemişlerdir. Diğer yandan ilköğretim öğrencileri kişilerin profil sayfalarını birinci sırada, fotoğrafları ikinci sırada, oyunları üçüncü sırada işaretlemişlerdir.

İkinci alt problemle ilgili alt faktörlerin ortalamaları Tablo 24’de verilmiştir. Buna göre öğrenciler sosyal ağları en çok sosyal etkileşim, daha sonra okul çalışmaları, en az ise eğlence için kullanmaktadır. Diğer taraftan sosyal ağların eğitsel anlamda en çok materyal paylaşımını, daha sonra iletişimi desteklediğini düşünmektedirler. Bunlardan her bir alt faktöre yönelik en fazla yüzdeye sahip cevaplar şu şekildedir; öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri sosyal ağları sosyal etkileşim açısından en fazla arkadaşlarıyla iletişim kurmak ve eski arkadaşlarıyla bağlantılarının kopmaması için kullanmaktadırlar. Eğlence açısından bazen sohbet ortamına katılmak için kullanmakta fakat yeni arkadaşlar edinmek için ve aynı ilgi veya gereksinimleri olan kişileri bulmak ve bu kişilerin oluşturduğu gruplara katılmak için hiçbir zaman kullanmamaktadırlar. Okul çalışmaları açısından ise öğretmen adayları bazen okul veya sınıfla ilgili gelişmeleri takip etmek için kullanmaktadırlar. Ayrıca ilköğretim öğrencileri her zaman, öğretmen adayları çoğunlukla ödevleriyle ilgili yardım almak için kullanmaktadırlar. Öğretmen adayları sosyal ağların eğitsel bağlamda kullanılmasının materyal paylaşımı açısından iyi derecede okul, sınıf ya da derslerle ilgili duyuruların paylaşılmasına ortam hazırladığını düşünüyor iken, ilköğretim öğrencileri ise mükemmel derecede derslerle ilgili ihtiyaç duyulan bilgilere

kolay erişimi sağladığını düşünmektedirler. İletişim açısından öğretmen adayları iyi derecede, ilköğretim öğrencileri ise mükemmel derecede sınıf veya okul arkadaşlarıyla iletişim kurmalarına yardımcı olduğunu düşünmektedirler.

Üçüncü alt problemde sosyal ağların kullanım amaçları ve eğitsel kullanımları cinsiyet, sınıf, sosyal ağların kullanım sıklığı, sosyal ağlarda geçirilen zaman değişkenleri açısından karşılaştırılmış, aralarında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Anlamlı farkların hangi alt faktörlerde, hangi gruplar lehine olduğu Tablo 24’de verilmiştir. 4. alt problemde ise sosyal ağların kullanım amaçları ve eğitsel kullanımları örneklem grubu açısından karşılaştırılmış, her bir alt faktörde anlamlı farka rastlanmıştır. Anlamlı farkların hangi öğrenciler lehine olduğu Tablo 24’de verilmiştir.

4. TARTIŞMA

Bu bölümde alt problemlere yönelik elde edilen bulgular alanyazın ile karşılaştırılıp nedenleri tartışılmıştır.

1. Alt Problem: Fen Bilgisi öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencilerinin İnterneti ve sosyal ağları günlük yaşamlarında kullanım durumları nelerdir?

Öğretmen adayları her gün, ilköğretim öğrencileri ise haftada 3-4 gün interneti ve sosyal ağları kullanmakta, internete ve sosyal ağlara girdiklerinde 1-3 saat arası zaman geçirmektedirler (Tablo 9, syf. 54; Tablo 10, syf. 55; Tablo 14, syf. 58; Tablo 15, syf. 59). Vural ve Bat (2010), Uçak ve Çakmak (2010), öğrencilerin interneti, aynı zamanda sosyal ağları her gün kullandıklarını, bu ortamlarda ortalama 1–3 saat arasında zaman geçirdiklerini tespit etmişlerdir. Ayrıca Vural ve Bat (2010), internet kullanım sıklığı ile sosyal ağ kullanımı ve bilinirliği arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. Sezgin vd. (2011), Kobak ve Biçer (2008) öğrencilerin sosyal ağlara her gün girdiklerini, Sezgin vd. (2011) yaklaşık yarım saat kaldıklarını tespit etmişlerdir. Mazman (2009) sosyal ağlara günde birkaç defa girildiğini ve yaklaşık yarım saat kaldığını ortaya koymuştur. Belin ve Yıldız (2011), öğrencilerin sosyal ağlara fırsat bulduğu her an girmekte, yaklaşık 1 saat geçirmekte olduğunu tespit etmişler ve bunu da sosyal ağların öğrencilerin sosyalleşme oranını azalttığı şeklinde yorumlamışlardır. Koç ve Karabatak (2011), internete bağlandığında ilk olarak ve mutlaka sosyal ağlarını kontrol eden öğrencilerin, sosyal ağları kullanarak arkadaşları ve öğretim elemanları ile daha kolay iletişim kurduğunu tespit etmişlerdir. Bu yönde, sosyal ağların öğrenciler ile öğretim elemanları arasındaki boşluğu doldurduğu bu yüzden her internete bağlandıklarında sosyal ağlara da girdikleri yorumunu getirmişlerdir. Ata (2011), Web 2.0 teknolojisinin eğitsel anlamda kullanım sıklıklarının, internet kullanım saatleri arttıkça artma eğiliminde olduğunu ortaya koymuş, bu doğrultuda, internet kullanımı ile beraber iletişim teknolojilerinin de yükseköğretim derslerinde gereken yere sahip olmasının kaliteli bilgiye erişimin artışına yardımcı olabileceğini ifade etmiştir. Öğretmen adayları her gün, ilköğretim öğrencileri ise haftada 3-4 gün interneti ve sosyal ağları kullanmakta, yaklaşık 1-3 saat zaman geçirmektedirler. İnternet kullanım sıklığı ve geçirilen sürenin sosyal ağlarla paralel olması, öğrencilerin her internete girdiklerinde sosyal ağları kullanmakta,

neredeysse zamanlarının tamamını sosyal ağlarda geçirdiklerini düşündürmektedir. İnternet ortamında sosyal ağlara olan bu ilginin nedeni, sosyal ağların oyun, video ve müzik paylaşımı, arkadaşlarıyla iletişim kurma, eski arkadaşlarıyla bağlantıya geçme gibi özelliklerinin öğrencilere eğlenceli gelmesi olabilir. Ayrıca bunun nedeni, sosyal ağların öğrencilere gündemi takip etme, dersleri ile ilgili materyal paylaşımı, sınıf arkadaşları ve öğretmenleri ile iletişim halinde olma gibi olanakları sunması olarak düşünülebilir. Vural ve Bat'ın (2010) ve Ata'nın (2011) bulguları göz önüne alındığında, interneti dolayısıyla sosyal ağları kullanım sıklıkları arttıkça, bilgiye erişme becerilerinin ve eğitsel kullanımların artabileceği akla gelmektedir. İnternete girme sıklığı arttıkça öğrencilerin sosyal ağlara olan farkındalığının da arttığı söylenebilir.

Öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri interneti öncelikle bilgi alışverişi için kullanmaktadırlar. Öğretmen adaylarının internet kullanma amacı ikinci olarak sosyal ağları kullanmak, üçüncü olarak eğlence iken ilköğretim öğrencilerinin ise ikinci olarak eğlence, üçüncü olarak ise sosyal ağları kullanmaktır (Tablo 11, syf. 56). Vural ve Bat (2010), internetin üniversite öğrencileri tarafından özellikle bilgi alışverişi, sosyal ağlarda zaman geçirme ve eğlence amaçlı kullanıldığını tespit etmişlerdir. Öğretmen adaylarından elde edilen bulgular Vural ve Bat'ın (2010) bulgularıyla örtüşmektedir. Sonuç olarak, öğrenciler arasında interneti kullanım amacı olarak sosyal ağların ilk sıralarda yer aldığı söylenebilir.

Öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin tamamına yakını sosyal ağların herhangi birini kullanmaktadır (Tablo 12, syf. 57). Bu bulgu sosyal ağların kullanımının öğrenciler arasında çok yaygın olduğunu vurgulayan araştırmalarla örtüşmektedir (Atal, 2010; Çetin, 2009; Kobak ve Biçer, 2008; Koç ve Karabatak, 2011; Mazman, 2009; Uçak ve Çakmak 2010; Vural ve Bat, 2010). Mazman (2009) araştırmasında, kullanıcıların çoğunluğunun üniversite öğrencilerinden oluştuğunu tespit etmiş, Kobak ve Biçer (2008) ise katılımın üniversite son sınıflarda arttığını ortaya koymuştur. Diğer taraftan Atal (2010) çalışmasında sosyal ağların, ilköğretim öğrencilerinin günlük hayatlarında kullandıkları internet uygulamalarının merkezinde yer aldığını ifade etmiştir. Yapılan araştırmalarda, öğrencilerin sosyal ağları arkadaşlarından duydukları (Belin ve Yıldız, 2011; Kobak ve Biçer, 2008) arkadaşlarının önerileriyle (Uçak ve Çakmak, 2010) bu ortamlara üye oldukları ortaya çıkmıştır. Arkadaşlar arasında sosyal ağlara üye olanların sayısının giderek artmasının, üye olmayanlar üzerinde merak uyandırdığı görülmüştür (Çetin, 2009). Öğrenciler bu ortamlarda stresini atıp rahatladığını, yalnızlıklarını paylaştıklarını, sanal

ortamda olmanın rahatlattığını ve yaratıcılıklarını artırdığını belirtmişlerdir (Kobak ve Biçer, 2008). Kobak ve Biçer (2008) sosyal paylaşım sitelerine bu denli katılım olmasını, öğrencilerin günlük yaşamlarında kuramadıkları ilişkileri bu ortamlarda daha kolay kurmaları, ulaşılması kolay araçlar olmaları ve içinde bulunulan stresi on an için azaltmaları şeklinde yorumlamıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle, sosyal ağ kullanımının üniversite öğrencileri ve ilköğretim öğrencileri arasında yaygın olarak kullanıldığı söylenebilir. Sosyal ağların öğrenciler arasında yayılmasının nedeni merak ve arkadaş önerisi olarak düşünülenebilir. Diğer taraftan, öğrencilerin sosyal ağlarda arkadaşlarıyla ilişkilerini günlük yaşamda yüz yüze olduğundan daha kolay yürütmeleri bunun nedeni olabilir. Ayrıca bunun nedeni, öğrencilerin birbirlerini görmedikleri için yüz yüze iken yapamadıklarını bu ortamlarda yapabilmeleri ve kendilerine daha fazla güvenmeleri ile de açıklanabilir. Bu şekilde gerçek hayatta yapmak isteyip yapamadıkları birçok şeyi sanal alemde yapabilecekleri düşüncesi öğrencilerin bu tür sosyal ağlara daha meraklı ve ilgili olmalarına neden olabilir.

Öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencilerinin en çok zaman geçirdiği sosyal ağ Facebook'tur, bunu MSN ve Twitter izlemektedir. Öğretmen adayları MSN'i ilköğretim öğrencilerine göre daha az, Twitter'ı ise daha fazla kullanmaktadırlar. Kullanımları düşük olan ortamlardan bazıları da Wikiler ve Bloglardır (Tablo 13, syf. 57). Alanyazında, konu ile ilgili yapılan çalışmalar da en fazla Facebook kullanıldığı bulgusunu desteklemektedir (Atal, 2010; Schmucki ve Meel, 2010; Turan ve Göktaş, 2011; Uçak ve Çakmak, 2010, Vural ve Bat, 2010; Yiğit vd., 2010). Yapılan çalışmalarda, öğrencilerin Facebook'u daha çok eğlence amacıyla tercih ettikleri ortaya çıkmıştır (Çetin, 2009; Kobak ve Biçer, 2008). Facebook'un içeriğinde yer alan oyun oynama, video, müzik paylaşımı, gruplara katılım, paylaşılan etkinlikler, fotoğraflar ve bunlara yapılan yorumlar gibi çeşitli uygulamaların öğrencilere eğlenceli geldiği belirlenmiştir (Çetin, 2009). Ayrıca Facebook'un eski arkadaşlarını bulabilmek amaçlı tercih edilmesinin yaygın olduğu görülmektedir (Ellison, 2007; Çetin, 2009; Kobak ve Biçer, 2008; Koç ve Karabatak, 2011). Öğrencilerin daha önce yüz yüze görüştikleri geçmiş deneyimlerdeki arkadaşları ile tekrar iletişime geçmede Facebook'un önemli bir araç olarak kullanıldığı ortaya çıkmıştır (Kobak ve Biçer 2008). Eski arkadaşların bulunmasının Facebook'un kuruluş amacına uygun bir durum olduğu düşünülmüş, Facebook'un sosyal ağların kurulması ve devamının sağlanmasında etkili bir ortam olduğu belirtilmiştir. Diğer taraftan, Facebook'un özelliklerini öğrenmenin ve kullanmanın yorucu veya zor olmadığı, kullanıcı dostu bir yazılım olduğu tespit edilmiştir

(Tiryakioğlu ve Erzurum, 2011). Facebook’u diğer sosyal ağlardan ayıran en önemli özelliği kullanıcıların profillerine ücretsiz olarak ekleyebildikleri uygulamalardır. Facebook üzerinde gerek sitenin kendisinin, gerekse kullanıcıların oluşturduğu 7000’den fazla uygulama bulunmaktadır. Böylece kullanıcılar, kendilerine uygun olanları seçerek geliştirebilmekte ve başkalarıyla paylaşabilmektedirler (URL-3, 2012). Öğrenciler bu uygulama olanakları açısından Facebook’un sosyal ağlar içerisinde en iyisi olduğunu düşünürken bu uygulamaların bireyleri uzun süre sitede tutan yapısının çok fazla vakit kaybına sebep olması nedeniyle kullanımı konusunda endişeler taşıyan öğrenciler de bulunmaktadır. Bu öğrenciler, Twitter’ın uygulamalarının çok fazla olmaması ve görüşlerin sunulmasını birkaç kelime ile sınırlandırması dolayısıyla daha az oyalayıcı olduğunu belirtmişlerdir (Turan ve Göktaş, 2011). Öğrencilerin en fazla Facebook, anlık mesajlaşma ve video paylaşım sitelerini kullandıkları, Wiki, Blog gibi ortamların kullanımlarının ise düşük olduğu görülmektedir (Ata, 2011; Atal, 2010; Uçak ve Çakmak, 2010; Vural ve Bat, 2010; Yiğit vd., 2010). Daha çok iletişim, video, fotoğraf paylaşımı amaçlı kullanılan sosyal ağlardan haberdarlığın yüksek olması, Web 1.0 ve Web 2.0 araçlarının nitelikleri, yapıları birbirlerinden farklı olmasına rağmen hala alışılan araçlara benzer nitelikte olanların kullanması şeklinde açıklanmıştır (Horzum, 2010). Atal (2010) ise bu durumun öğrencilerin daha öncesinden Wikilerin ve Blogların özelliklerini etkili bir şekilde kullanarak gerçekleştirilen bir uygulamaya dahil olmamalarından kaynaklandığını ileri sürmüştür. Öğrencilerin Blogları ve Wikileri daha çok yazılanları okumak amacıyla kullandıkları ve yazarak katılımın az olduğu ortaya çıkmıştır (Altun, 2008; Atal, 2010; Atıcı ve Özmen, 2011; Uçak ve Çakmak, 2010). Atıcı ve Özmen (2011) bunun nedenini, öğrencilerin çoğunun bu ortamlarda düşüncelerini kendi cümleleriyle ifade etmekten çekinmeleriyle açıklamışlardır. Altun (2008), öğrencilerin sosyal ağlar üzerinden bilgi oluşturmaya, bir başka ifade ile “katkıda bulunmaya” hazır olmadığını ortaya koymuştur. Araştırmacı bu doğrultuda, okuryazarlık kavramında yalnızca okuyan değil aynı zamanda yazan bireylere olan gereksinimin, özellikle eğitim ortamlarında çok daha fazla hissedilen bir durum olduğu belirtmiştir. Uçak ve Çakmak (2010) çalışmalarında öğrencilerin tamamına yakınının sosyal ağlar konusunda eğitime ihtiyaç duyduğunu tespit etmişlerdir. Bu eğitimin nasıl olması gerektiği konusunda farklı görüşleri olan öğrencilerin bir kısmı ders programında sosyal ağlarla ilgili derslere yer verilmesini önerirken, bir grup öğrenci konuyla ilgili konferans, çalıştay ve benzeri uygulamaların yapılmasının gereğini belirtmiştir. Facebook’un öğrenciler tarafından tercih edilmesinde, içeriğindeki

oyun, video, müzik paylaşımı gibi etkinliklerin öğrencilere eğlenceli gelmesinin etkisi olabilir. Ayrıca öğrencilerin eski arkadaşlarını bulma isteği Facebook'u tercih etme nedeni olarak düşünülebilir. Diğer taraftan Facebook, barındırdığı birçok uygulama eklentisiyle öğrencilerin dikkatini çekiyor ve onlara kullanım kolaylığı sağlıyor olabilir. Facebook dışındaki birçok sosyal ağın kullanımlarının İngilizce olması öğrencilere kullanım zorluğu çıkarabilir. MSN ve Twitter'ın da kullanımının öğrenciler arasında yaygın olduğu görülmektedir. MSN'in kullanılma nedeni öğrencilerin daha çok iletişim amaçlı araçları tercih etmeleri olabilir. Twitter'ın ise başkalarının hayatlarını takip etme özelliğinin öğrencilerin ilgisini çektiği düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının MSN'i ilköğretim öğrencilerine göre daha az, Twitter'ı ise daha fazla kullanmaları MSN'in zamanla öğrenciler arasındaki popülerliğini katbettiğini, Twitter'ın ise giderek yaygınlaştığını akla getirmektedir. Diğer yandan Wiki, Blog gibi ortamların kullanımı daha çok yazarak katkıyı gerektirdiği için öğrencilerin bu anlamda zorlandıkları düşünülebilir.

Öğretmen adayları sosyal ağlarda en çok ilgilerini çeken uygulama olarak haberleri birinci sırada, videoları ikinci sırada, bildirimleri üçüncü sırada işaretlemişlerdir. İlköğretim öğrencileri ise kişilerin profil sayfalarını birinci sırada, fotoğrafları ikinci sırada, oyunları üçüncü sırada işaretlemişlerdir (Tablo 16, syf. 59). Uçak ve Çakmak (2010), üniversite öğrencilerinin sosyal ağ kullanımlarında, güncel gelişmeleri ve yenilikleri izlemek amacının ilk sırada geldiğini tespit etmişlerdir. Belin ve Yıldız (2011) ortaöğretim öğrencilerinin sosyal ağlarda en çok dikkatlerini çeken uygulamanın ana sayfa takibi olduğunu ortaya koymuşlardır. Bunu video paylaşma, yorum okumak ve fotoğraf paylaşmak izlemektedir. İlköğretim öğrencilerinin kişilerin sayfalarını takip etmeleri ve videolardan çok yayınlanan fotoğrafların dikkatlerini çekmesi tanıdıkları kişilerin ne yaptıklarını merak etmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Diğer taraftan öğrenciler tanımadıkları insanların kişisel bilgilerine ve fotoğraflarına bakarak onları tanımaya da çalışıyor olabilirler. Öğretmen adaylarının sosyal ağlar üzerinden haberleri takip etmeleri daha ciddi konularla ilgilenmek istemelerinden kaynaklanabilir. Bu şekilde dünyadaki gelişmelerden anında haberdar olmak istedikleri düşünülmektedir.

2. Alt Problem: Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin, sosyal ağları kullanım amaçları, sosyal etkileşim, eğlence ve okul çalışmaları, sosyal ağları eğitsel kullanımları ise, materyal paylaşımı ve iletişim boyutları açısından nelerdir?

Öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri sosyal ağları ilk olarak sosyal etkileşim, ikinci olarak okul çalışmaları, daha sonra eğlence için kullanmaktadırlar. Öğrenciler sosyal

ağları sosyal etkileşim açısından en fazla arkadaşlarıyla iletişim kurmak ve eski arkadaşlarla bağlantılarının kopmaması için kullanılmaktadırlar. Okul çalışmaları açısından ise öğretmen adayları bazen okul veya sınıfla ilgili gelişmeleri takip etmek için kullanılmaktadırlar. Ayrıca ilköğretim öğrencileri her zaman, öğretmen adayları çoğunlukla ödevleriyle ilgili yardım almak için kullanılmaktadırlar. Eğlence açısından öğrenciler bazen sohbet ortamına katılmak için kullanmakta fakat yeni arkadaşlar edinmek için ve aynı ilgi veya gereksinimleri olan kişileri bulmak, bu kişilerin oluşturduğu gruplara katılmak için hiçbir zaman kullanılmamaktadırlar (Tablo 17, syf. 61). Yapılan araştırmalarda sosyal ağların öğrenciler tarafından daha çok sohbet edip iletişim kurmak amaçlı kullanıldığı tespit edilmiştir (Ata, 2011; Atal, 2010; Koç ve Karabatak, 2011; Sezgin vd., 2011; Vural ve Bat, 2010). Eski arkadaşlarını bulma amaçlı kullanımların da yaygın olduğu görülmektedir (Ellison, 2007; Koç ve Karabatak, 2011; Kobak ve Biçer, 2008). Fakat yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğrenciler arasında eğitsel kullanımların yaygın olmadığı dikkat çekmektedir. Koç ve Karabatak'ın (2011) çalışmalarında öğrencilerin neredeyse yarısı ara sıra, dörtte biri ise nadiren dersleri için sosyal ağları kullandığını belirtmişlerdir. Sezgin vd. (2011), öğrencilerin Facebook kullanımlarını okul çalışmaları boyutunda incelediğinde, arkadaşlarıyla ödev ve proje paylaşımı için kullanımlarının daha fazla iken, dersleri ile ilgili çalışmalara destek olması için kullanımlarının daha az olduğunu ortaya koymuşlardır. Horzum (2010), ağırlıklı olarak Facebook, MSN ve video paylaşım sitelerinin iletişim ve eğlence, Wiki, Podcast ve Web günlüklerinin ise bilgi edinmek amaçlı kullanıldığını tespit etmiş, bunu farkındalıkların yüksek olduğu çok kullanılan araçların iletişim ve eğlence amaçlı kullanıldığı şeklinde yorumlamıştır. Atıcı ve Özmen (2011), öğrencilerin büyük bir bölümünün Blogları eğitsel amaçlı kullandığını tespit etmiş, bu araçları dersleri dışında sıklıkla kullanmadıklarını ortaya koymuştur. Yapılan çalışmaların genelinde sosyal ağların yeni arkadaşlar edinmek amaçlı kullanılmadığı görülmektedir (Belin ve Yıldız, 2011; Kobak ve Biçer, 2008; Sezgin vd., 2011). Araştırma sonuçları, sosyal ağlarda tanışılan kişilerle dışarda yüzyüze görüşülmediği, sosyal ağların yeni arkadaşlar edinme değil, eski arkadaşlarla iletişim kurma ortamı olarak değerlendirildiği yönündedir (Çetin, 2009; Kobak ve Biçer, 2008). Çalışmaların bazılarında öğrencilerin büyük bir bölümünün sosyal ağlarda yer alan çeşitli gruplardan en az birine üye olduğu ortaya çıkmıştır (Kobak ve Biçer, 2008; Mazman 2009). Çoğunluğun bir gruba üye olma nedenleri olarak işaret ettikleri noktalar, aynı olaylara tepkili olmaları, kendi düşüncelerine yakın olarak görmeleri ve benzer ilgi

alanlarına sahip olmalarıdır (Kobak ve Biçer, 2008). Araştırmaların bazılarında ise, çoğunluğun sosyal ağları, ortak ilgi ve gereksinimlere sahip kişileri bulup bu gruplara katılmak için kullanmadığı tespit edilmiştir (Sezgin vd., 2011; Tiryakioğlu ve Erzurum, 2011). Tiryakioğlu ve Erzurum (2011) bu durumu, tanımadıkları, bilmedikleri kişilerin kurduğu gruplara karşı bir tavır olarak açıklamıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle öğrencilerin sosyal ağları, arkadaşları ile sohbet edip iletişim kurmanın yanında eski arkadaşlarıyla da bağlantıda kalmanın bir yolu olarak kullandıkları söylenebilir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla iletişim kurmak ve sohbet etmek amacı ile sosyal ağlar'ı kullanma nedenleri, sosyal ağların duyguların ifadesini ve duygusal mesajların iletilmesini kolaylaştırması, böylelikle aile ve arkadaşlık bağlarına benzer ilişki sistemi oluşturarak, kullanıcılar arasındaki önemli sosyal bağları geliştirip kuvvetlendirmesi olabilir. Öğrencilerin sosyal ağlar üzerinden eski arkadaşlarını bulma nedeninin, okul, ev adresi, telefon numarası değişikliği gibi nedenlerle zaman içinde ilişkilerinin kopabilmesi olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan öğrenciler sosyal ağları yeni arkadaşlar edinmek, ortak ilgi veya gereksinimleri olan kişileri bulup grup oluşturmak için hiçbir zaman kullanmamaktadırlar. Bu bulgu öğrencilerin sosyal ağlarda tanıştıkları kişilere güvenmediklerini düşündürmektedir. Diğer taraftan öğrenciler sosyal ağları okul veya sınıfla ilgili gelişmeleri takip edip, ödevleriyle ilgili yardım almak için de kullanılmaktadırlar. Fakat eğitsel kullanımların ikinci planda kaldığı görülmektedir. Bunun nedeni öğrencilerin sosyal ağlardan en fazla Facebook'ta zaman geçirmelerinden, Facebook'ta yer alan uygulamaların çoğunun eğlence amaçlı ve sohbete yönelik olmasından kaynaklanıyor olabilir. Eğlence ve sohbete yönelik uygulamaların daha çok dikkat çektiği söylenebilir.

Öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri sosyal ağların eğitsel anlamda en çok materyal paylaşımını, daha sonra iletişimi desteklediğini düşünmektedirler. Öğretmen adayları sosyal ağların eğitsel bağlamda kullanılmasının materyal paylaşımı açısından okul, sınıf ya da derslerle ilgili duyuruların paylaşılmasına 'iyi' ortam hazırladığını düşünüyor iken, ilköğretim öğrencileri ise derslerle ilgili ihtiyaç duyulan bilgilere kolay erişimi 'mükemmel' sağladığını düşünmektedir. İletişim açısından ise öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri sosyal ağların en fazla sınıf veya okul arkadaşlarıyla iletişim kurmalarına yardımcı olduğunu düşünmektedirler (Tablo 18, syf. 64). Alanyazında konu ile ilgili yapılan çalışmalarda elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Yiğit vd.'nin (2010) araştırmalarında, öğrencilerin sosyal ağları öğretimde iletişim, işbirliği ve

kaynak/materyal paylaşımı şeklinde etkili bir şekilde kullanabildikleri tespit edilmiştir. Koç ve Karabatak'ın (2011) çalışmalarında, öğrencilerin sosyal ağlarda, arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle daha kolay iletişimde bulunduğu ortaya çıkmıştır. Sezgin vd. (2011), öğrencilerin sosyal ağların en fazla işbirliği sağladığını düşündüğünü tespit etmişlerdir. Aynı zamanda çalışmalarında iletişim ve kaynak - materyal paylaşımı boyutlarında da öğrencilerin görüşlerinin olumlu olduğu görülmüştür. Selwyn (2007), öğrencilerin eğitsel kullanımlarını, deneyimlerin yansıtılması ve anlatılması, uygulama ve akademik bilgilerinin paylaşımı şeklinde sıralamıştır. Uçak ve Çakmak (2010), öğrencilerin sosyal ağları, eğitsel açıdan en çok öğretim elemanları ve dersi alan arkadaşlarıyla daha kolay iletişim kurmak ve dersle ilgili bilgilere erişmek açısından önemli bulduklarını ortaya koymuşlardır. Balcıkanlı (2010) sosyal ağların, öğrenci-öğretim elemanı arası iletişimi artırma, ders notlarına zamanında ulaşma, öğrenciler arası ders dışı iletişimi sağlama, öğrencilerin hazırladıkları ödevlerin sınıf arkadaşlarıyla paylaşılabilmesi gibi öğrenci motivasyonunu artırdığına yönelik bulgulara ulaşmıştır. Çalışmasında, öğrencilerden alınan geri bildirimlerde sosyal ağların derslerde kullanımına yönelik herhangi bir olumsuz sonuç bulunmamasını, sosyal ağlardan eğitim öğretim sürecinde etkili ve verimli bir şekilde faydalanılabileceği şeklinde yorumlamıştır. Keleş ve Demirel'in (2011) çalışmalarında, sosyal ağlarla desteklenen Fizik dersi, paylaşımı ve yardımlaşmayı artırma, arkadaşları ile olan iletişimi artırma, kaynak ve bilgi paylaşımı gibi yönlerden birçok öğrenciye kolaylık sağlamıştır. Çalışma ile bazı öğrencilerin arkadaşları ile olan iletişimi artmıştır. Bunda sosyal ağların akran geri bildirimine olanak sağlama özelliğinin etkili olduğu ifade edilmiştir. Tüm bunlar hakkında, olumsuz düşünen önemli sayıda öğrencinin de var olduğu görülmüş, söz konusu görüş ayrılıklarında, adaylar arası bireysel farklılıkların, özellikle Fizik dersine karşı olumsuz tutumlarının etkili olabileceği düşünülmüştür. Schmucki ve Meel'in (2010) çalışmalarında öğretmenlerin sosyal ağları en çok eğitimcilerle bilgi ve kaynak paylaşımında bulunmak ve meslektaşlarıyla iletişim kurmak için kullandıkları tespit edilmiştir. Bu bulgular araştırmalarında, sosyal ağların, daha sosyal/işbirlikçi öğrenmelere teşvik ederek, öğrenci motivasyonunu artırarak, onları gerçek yaşam öğrenmelerine bağlayarak öğrencilerin eğitim deneyimlerinde etkili bir olumlu değişim yapmakta olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Elde edilen bulgularda, öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları eğitsel açıdan, arkadaşlarıyla iletişim kurarak okuldaki veya sınıftaki gelişmeleri takip etmek için kullandıkları görülmektedir. Diğer taraftan ilköğretim öğrencileri dersleriyle ilgili ihtiyaç duydukları bilgilere kolaylıkla

sosyal ağlar üzerinden ulaşmaktadır. Bu bulgular özellikle eğitimde etkileşim için önemle vurgulanan etkili bir iletişim ortamının sağlanması, farklı görüş ve fikirlerle ortak ürünler çıkarılması esasına dayanan işbirlikli öğrenimin gerçekleşmesi, çeşitli öğrencilerin ortaya koyduğu kaynaklara erişim ile birlikte materyallerin kolaylıkla paylaşılabilmesi açısından sosyal ağların eğitsel kullanılabilirliğini göstermekte ve eğitsel bağlamda sağladığı olanak ve kolaylıkları ortaya koymaktadır.

3. Alt Problem: Fen Bilgisi öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçları ve eğitsel kullanımları, cinsiyetlerine, sınıflarına, sosyal ağları kullanım sıklığına ve sosyal ağlarda geçirdikleri zamana göre değişmekte midir?

Öğretmen adaylarından kızlar erkeklere göre sosyal ağları daha çok sosyal etkileşim ve eğitsel amaçlı kullanmaktadır. Fakat ilköğretim öğrencilerinin sosyal etkileşim ve eğitsel amaçlı kullanımlarında cinsiyetleri açısından fark yoktur. Diğer yandan iki örneklem grubunda da erkekler kızlara göre sosyal ağları daha fazla eğlence amaçlı kullanmaktadır (Tablo 19, syf. 67). Sezgin vd. (2011), öğrencilerin sosyal ağları eğitsel bağlamda, ‘okul çalışmaları’ ve ‘iletişim’ boyutunda kullanımları ile cinsiyetleri arasında, bayan öğrenciler lehine farklılık tespit etmişlerdir. Bu yönde bayan öğrencilerin, erkeklere göre sosyal ağları okul çalışmalarında daha fazla kullandıkları, sosyal ağların eğitsel bağlamda iletişime katkı sağladığına bayanların daha fazla katıldıkları yorumu getirilmiştir. Çetin (2009), sanal ortamda zaman geçirip eğlendiğini söyleyen erkek öğrencilerin oranının kız öğrencilere göre daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Diğer yandan çalışmasında eski arkadaşlarını bulup gerçek yaşamda görüşmeye başlayanların yani sosyal etkileşim için kullananların arasında ise kız öğrencilerin oranı daha fazla olduğu görülmüştür. Horzum (2010) çalışmasında, bayan öğretmenlerin sosyal ağları ağırlıklı olarak iletişim ve eğlence amaçlı, erkek öğretmenlerin ise bilgi edinme amaçlı kullandıklarını ortaya koymuştur. Ata (2011), cinsiyet ile sosyal ağların eğitsel anlamda kullanım sıklıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasına karşın erkek öğrencilerin ortalama puanının kız öğrencilerden yüksek olduğunu tespit etmiştir. Araştırmanın bulguları Çetin (2009) ve Sezgin vd.’nin (2011) bulgularıyla aynı yöndedir. Fakat Ata’nın (2011) ve kısmen Horzum’un (2010) çalışmasıyla zıtlık göstermektedir. Öğretmen adaylarından kızların, erkeklere göre sosyal ağları eğitsel açıdan daha fazla kullanması, lisans düzeyindeki öğrencilerden kızların, erkeklere oranla derslerine daha çok önem verdiklerini düşündürmektedir. Erkek öğrencilerin kızlara göre sosyal ağları daha çok eğlence amaçlı kullanması ise bu yorumu desteklemektedir. Lisans öğrencilerinden kızların

erkeklere göre sosyal ilişkilerine daha çok önem verdikleri söylenebilir. Diğer yandan ilköğretim öğrencilerinden erkekler her ne kadar sosyal ağları kızlara göre daha çok eğlence amaçlı kullansalar da sosyal ağları sosyal etkileşim ve eğitsel amaçlı kullanımları arasında cinsiyetleri açısından fark yoktur. Bu durum ilköğretim öğrencilerinden erkeklerin de derslerine ve sosyal etkileşimlerine önem verdiğini akla getirmektedir. Elde edilen bulgular eğitim düzeyleri yükseldikçe erkek öğrencilerin derslerine daha az önem verdiklerini ve sosyal ilişkilerinin zayıfladığını, kızların ise derslerine daha çok önem verdiğini ve sosyal ilişkilerinin güçlendiğini düşündürmektedir. Erkek öğrencilerin teknolojik araçlara daha ilgili oldukları, bilgisayar kullanımına olan merakları dolayısıyla sosyal ağları kızlara göre daha iyi tanıdıkları söylenebilir. Bu durumda sosyal ağları kızlara göre daha çok eğlence için kullanmaları, bu araçların eğitsel anlamda kullanıma çok da fazla uygun olmadığını düşündüklerini akla getirmektedir.

Öğretmen adaylarının sosyal ağları sosyal etkileşim ve eğlence için kullanımları 2. ve 3. sınıfta 4. sınıfa göre fazladır. Aynı şekilde, İlköğretim öğrencilerinin sosyal ağları sosyal etkileşim ve eğlence için kullanımları 6. ve 7. sınıfta 8. sınıfa göre fazladır. Fakat her iki örneklem grubunun da eğitsel kullanımları arasında sınıfları açısından fark yoktur (Tablo 20, syf. 68). Uçak ve Çakmak (2010), 2., 3. ve 4. sınıf üniversite öğrencilerinin bu araçları çoğunlukla öğretim elemanları ve arkadaşları ile iletişim açısından kullandığını, birinci sınıf öğrencilerinin büyük bir kısmının ise derslerle ilgili bilgilere erişim konusunda bu araçlardan yararlandığını ortaya koymuştur. Sezgin vd. (2011), öğrencilerin sosyal ağların eğitsel kullanımına ilişkin görüşleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık tespit etmişlerdir. Analiz sonucunda anlamlı farkın 3. sınıflar ile 1. sınıflar ve 4. sınıflar ile 1. sınıflar arasında olduğunu bulmuşlar, bu farklılığa öğrencilerin sosyal ağ kullanımı ile ilgili tecrübelerinin yıllara göre artmış olmasının neden olmuş olabileceğini düşünmüşlerdir. Bu yönde sınıf düzeylerinin öğrencilerin sosyal ağların eğitsel kullanımına ilişkin görüşlerinde farklılaşmaya neden olduğu yorumu getirilmiştir. Bu bulgu araştırmanın bulgusuyla zıtlık göstermektedir. Çünkü İlköğretim öğrencilerinin ve öğretmen adaylarının sınıf seviyesi yükseldikçe sosyal ağları eğitsel kullanımlarının artmadığı görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin her sınıf seviyesinde bu araçların eğitsel kullanımlarıyla ilgili farkındalıklarının düşük olduğu söylenebilir. Diğer taraftan öğretmen adaylarının son sınıfta KPSS'ye, ilköğretim öğrencilerinin ise SBS'ye hazırlanmaları, dolayısıyla sosyal ağlarda fazla zaman geçirmemeleri sosyal etkileşim ve eğlence amaçlı kullanımlarını düşürmüş olabilir.

Sosyal ağırları kullanım sıklıklarından en yoğun seçenekler olan, her gün ve haftada 3-4 günü işaretleyen öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri ayda 1-2 gün kullananlara göre sosyal ağırları daha çok sosyal etkileşim, eğlence ve eğitsel amaçlı kullanmaktadırlar (Tablo 21, syf. 70). Atıcı ve Özmen (2011), sosyal ağırları haftada birkaç kez kullanan öğrencilerin nadiren kullananlara göre daha çok sınıf topluluğu duygusuna sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Bu bulgu çalışmalarında, sosyal ağlara bağlı olan öğrencilerin daha başarılı oldukları şeklinde yorumlanmıştır. Uçak ve Çakmak (2010) öğrencilerin sosyal ağırları kullanım sıklıkları ile kullanım becerileri arasında doğru orantılı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuşlardır. Nitekim çalışmalarında bu araçları haftada bir kez veya daha az kullanan öğrencilerin çoğunluğu, kendilerini sosyal ağlar konusunda yetersiz gören öğrenciler olmuştur. Horzum (2010), öğretmenlerden sosyal ağırları daha sık kullananların diğerlerine göre bu araçlara yönelik farkındalıklarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Elde edilen bulgular öğrencilerin sosyal ağırları daha sık kullandıkça, birçok uygulama özelliğini fark ederek bu araçları sosyalleşmek, eğlenmek ve eğitim için daha etkin kullandıklarını düşündürmektedir. Öğrencilerin eğitsel kullanımları sınıf seviyelerine göre yani yıllar geçtikçe değil, kullanım sıklıkları arttıkça fazlalaşmıştır.

Sosyal ağlarda geçirilen zamandan en yoğun seçenekler olan, 1-3 saat ve 3 saat ve üzeri kullanımı işaretleyen öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri, sosyal ağlarda 0-1 saat zaman geçirenlere göre sosyal ağırları daha çok sosyal etkileşim ve eğlence için kullanmaktadır. Fakat eğitsel kullanımları sosyal ağlarda geçirdikleri zamana göre değişmemiştir (Tablo 22, syf. 72). Koç ve Karabatak (2011) sosyal ağlarda düşündüğünden daha fazla zaman harcayan öğrencilerin tamamının bir önceki dönemlere ait ders veya dersleri bulunduğunu tespit etmişler ve bunu zamanını sosyal ağlarda gerektiğinden fazla harcayan öğrencilerin okul başarısında düşüş olduğu şeklinde yorumlamışlardır. Belin ve Yıldız (2011), öğrencilerin boş zamanlarının tümünü sosyal ağlara ayırmalarının ve arkadaşları ile iletişimlerini bu ortamlar üzerinden sürdürmelerinin gerçek hayattaki arkadaşlık duygusunu körelttiğini ifade etmişlerdir ve öğrencilere, bu ortamlar yerine gerçek hayatta arkadaşlarıyla birlikte olabilecekleri sosyal, kültürel gelişimlerini sağlayacak aktiviteler düzenlemelerini önermişlerdir. Elde edilen bulgular sosyal ağlarda kalma süreleri arttıkça öğrencilerin eğitsel çalışmalara değil, sosyalleşmeye ve eğlenceye yöneldiğini göstermektedir. Öğrenciler sosyal ağların eğitsel kullanım özelliklerini bilmedikleri için bu ortamlarda daha çok eğlenceye yöneliyor, gereğinden fazla zaman harcayarak derslerini ihmal ediyor olabilirler. Oysaki öğrencilerin dikkatini fazlasıyla

çeken ve eğitsel kullanım olanaklarına sahip bu araçlar onların boş geçirdikleri zamanı yararlı bir şekilde değerlendirmelerine yardımcı olabilir.

4. Alt Problem: Fen Bilgisi öğretmen adayları ile ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçları ve eğitsel kullanımları, sosyal etkileşim, eğlence, okul çalışmaları, materyal paylaşımı ve iletişim boyutları açısından farklılık göstermekte midir?

Öğretmen adayları, ilköğretim öğrencilerine göre sosyal ağları daha çok sosyal etkileşim ve eğitsel amaçlı kullanmaktadır. İlköğretim öğrencileri ise öğretmen adaylarına göre sosyal ağları daha çok eğlence amaçlı kullanmaktadır (Tablo 23, syf. 74). Öğretmen adaylarının sosyal ağları ilköğretim öğrencilerine göre daha çok sosyal etkileşim için kullanmaları, üniversite öğrencilerinin ilköğretim öğrencilerine göre daha fazla çevreleriyle iletişim ihtiyacı duyduklarını akla getirmektedir. Bunun nedeni üniversite öğrencilerinin ailelerinden uzak olmaları dolayısıyla arkadaşlık ilişkilerine daha çok ihtiyaç duymaları olabilir. Diğer yandan bunun nedeni üniversiteye girmeden önce iletişimde buldukları eski arkadaşları ile bu ortamlar üzerinden bağlantılarını sürdürmeleri olabilir. Çetin (2009) sosyal ağları, öğrencilerin üniversiteyi kazanmadan önce yüz yüze görüştükleri eski arkadaşları ile tekrar iletişime geçmede önemli bir araç olarak nitelendirmiştir. Öğretmen adaylarının ilköğretim öğrencilerine göre sosyal ağları daha fazla eğitsel amaçlı kullanmaları, sosyal ağlarla ilgili daha fazla bilgi ve beceriye sahip olduklarını, sosyal ağları daha bilinçli kullandıklarını düşündürmektedir. İlköğretim öğrencilerinin sosyal ağları öğretmen adaylarına göre daha fazla eğlence amaçlı kullanması, yaşları itibarıyla sosyal ağlarda daha çok eğlenceye yönelmelerinden kaynaklanabilir.

5. SONUÇLAR

Bu bölümde, bulgulara dayalı olarak tartışması yapılan konular kapsamında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin internet kullanma amaçları arasında sosyal ağlar ilk sıralarda gelmektedir. İnternete girdiklerinde sosyal ağları kullanan ve neredeyse zamanlarının tamamını bu ortamlarda geçiren öğrencilerin tamamına yakını, bu araçlardan herhangi birini kullanmaktadır. Sosyal ağların kullanımın yaygınlaşmasının nedeni, Çetin'in (2009) de vurguladığı gibi arkadaşlar arasında bu ortamlara üye olanların giderek artmasının üye olmayanlar üzerinde merak duygusunu uyandırması olabilir. Ayrıca bunun nedeni sosyal ağların eğlence, iletişim, paylaşım ve bilgi edinme imkanlarını bir arada bulundurması ile açıklanabilir. Diğer taraftan öğrenciler bu ortamlarda kendilerini daha rahat hissediyor olabilirler.

2. Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin en çok zaman geçirdiği sosyal ağ Facebook'tur. Bunu MSN ve Twitter izlemektedir. Blogların ve Wikilerin kullanımı öğrenciler arasında yaygın değildir. Facebook'ta yer alan oyun, video, müzik paylaşımı etkinliklerinin ve daha önce yüz yüze görüştükleri arkadaşlarını bulabilme imkanının öğrencilerin ilgisini çektiği düşünülmektedir. Ayrıca bunun nedeni Facebook'un içeriğindeki uygulama eklentilerinin öğrencilere kullanım kolaylığı sağlaması olabilir. Diğer yandan öğrencilerin Wiki, Blog gibi araçları kullanımlarının düşük olması, Altun'un (2008) da ifade ettiği gibi yazarak katılımın öğrencilere zor geldiğini, bu ortamlarda yazar değil sadece okuyucu olarak yer aldıklarını yani bu araçları amacına uygun olarak kullanmadıklarını düşündürmektedir.

3. Fen Bilgisi öğretmen adaylarının sosyal ağlarda en çok ilgilerini çeken uygulama haberler iken ilköğretim öğrencilerinin ise bireysel sayfalarıdır. İlköğretim öğrencilerinin kişilerin sayfalarını takip etmeleri, araştırdıklarını (kişi, grup sayfası) tanımaya çalışmalarından ileri gelebilir. Öğretmen adaylarının sosyal ağlar üzerinden haberleri takip etmeleri gündemdeki gelişmelerden anında haberdar olmak istemelerinden kaynaklanabilir.

4. Fen Bilgisi öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri sosyal ağları öncelikli olarak arkadaşlarıyla iletişim kurmak, ikinci olarak ise sınıfla ilgili gelişmeleri takip edip ödevleriyle ilgili yardım almak için kullanılmaktadırlar. Diğer taraftan öğrenciler sosyal ağları yeni arkadaşlar edinmek ve ortak ilgi veya gereksinimleri olan kişileri bulup grup

oluşturmak için hiçbir zaman kullanmamaktadırlar. Sosyal ağlardan en çok Facebook'ta zaman geçiren öğrencilerin eğitsel kullanımlarının geri planda kaldığı görülmektedir. Horzum'un (2010) da tespit ettiği gibi bunun nedeni Facebook'un daha çok iletişimi desteklemesi, Blog, Wiki gibi araçların ise daha çok eğitsel kullanımı desteklemesi olabilir. Öğrencilerin Facebook'ta yeni arkadaşlar edinmemesi ve ortak ilgi veya gereksinimleri olan kişileri bulup grup oluşturmaması bu ortamda tanımadıkları kişilere karşı temkinli davranmalarından kaynaklanıyor olabilir.

5. Fen Bilgisi öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri, eğitsel açıdan sosyal ağların en çok materyal paylaşımını, daha sonra da iletişim kurmayı desteklediğini düşünmektedirler. Materyal paylaşımı açısından öğretmen adayları sosyal ağların okul, sınıf ya da derslerle ilgili duyuruların paylaşılmasına 'iyi' ortam hazırladığını düşünüyor iken, ilköğretim öğrencileri ise derslerle ilgili ihtiyaç duyulan bilgilere kolay erişimi 'mükemmel' sağladığını düşünmektedir. İletişim açısından ise öğrenciler sosyal ağların en fazla sınıf arkadaşlarıyla iletişim kurmalarına yardımcı olduğunu düşünmektedirler. Bu bulgular etkili bir iletişim ortamı sağlaması, farklı öğrencilerin ortaya koyduğu kaynaklara kolay erişim ile birlikte çeşitli materyallerin paylaşılabilmesi dolayısıyla öğrencilerin sosyal ağlarda işbirlikli çalışmalar içerisinde olduğunu akla getirmektedir.

6. Fen Bilgisi öğretmen adaylarından kızlar, erkeklere göre sosyal ağları daha çok sosyal etkileşim ve eğitsel amaçlı kullanırken, ilköğretim öğrencilerinin bu yöndeki kullanımlarında cinsiyetleri açısından fark yoktur. Diğer yandan iki örneklem grubunda da erkekler, kızlara göre sosyal ağları daha fazla eğlence amaçlı kullanmaktadır. Öğretmen adaylarından kızların eğitsel kullanımlarının fazla olması, lisans düzeyindeki öğrencilerden kızların erkeklere oranla derslerine daha çok önem verdikleri şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca erkek öğrencilerin kızlara göre eğlenceye daha fazla zaman ayırdığı söylenebilir. Diğer taraftan, yukarıdaki bulgular eğitim seviyesi yükseldikçe erkek öğrencilerin sosyal etkileşim seviyesinin düştüğünü ve derslere olan ilgilerinin azaldığını kızların ise arttığını düşündürmektedir.

7. İkinci ve 3.sınıf Fen Bilgisi öğretmen adaylarının sosyal ağları sosyal etkileşim ve eğlence için kullanımları 4.sınıf öğretmen adaylarına göre fazladır. Aynı şekilde 6. ve 7. sınıf ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları sosyal etkileşim ve eğlence için kullanımları 8. sınıflara göre fazladır. Fakat her iki örneklem grubunda da sınıf seviyesi yükseldiğinde eğitsel kullanımlarında artış gözlenmemiştir. Öğrencilerin sınıf seviyesi yükseldikçe daha çok sınav eksenli düşündükleri dolayısıyla sosyal ağlardaki iletişim ve eğlence amaçlı

kullanımlarını azalttıkları söylenebilir. Fakat eğitsel amaçlı kullanımlarında artış olmaması, öğrencilerin her sınıf seviyesinde bu araçların eğitsel kullanılabilirliği konusunda farkındalıklarının düşük olduğunu düşündürmektedir.

8. Fen Bilgisi öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım sıklıkları arttıkça, ‘sosyal etkileşim’, ‘eğlence’ ve eğitsel amaçlı kullanım seviyeleri de artmaktadır. Bu bulgu öğrencilerin sosyal ağların farklı bilgi ve becerilerini geliştirecek uygulama özelliklerini keşfetmelerinin bir sonucu olarak düşünülebilir.

9. Fen Bilgisi öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri, sosyal ağlarda geçirdikleri süre arttıkça eğitsel çalışmalara değil, sosyalleşmeye ve eğlenceye yönelmektedirler. Öğrencilerin sosyal ağlarda kalma süreleri arttıkça bu araçları, boş geçirdikleri zamanı eğitsel anlamada yararlı bir şekilde değerlendirmek için değil vakit öldürmek için kullandıkları görülmektedir.

10. Sosyal ağlar Fen Bilgisi öğretmen adaylarınca daha çok sosyal etkileşim ve eğitsel amaçlı, ilköğretim öğrencilerince ise eğlence amaçlı kullanılmaktadır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının, ilköğretim öğrencilerine göre sosyal ağları eğitsel yönden daha bilinçli kullandığı söylenebilir. Bu da öğretmen adaylarının bu kullanım becerilerini sorguladıklarını düşündürmektedir.

6. ÖNERİLER

Bu bölümde öncelikle araştırmanın sonuçlarına bağlı olarak ikinci olarak da bu konuda araştırma yapacaklara öneriler sunulmuştur:

1. Öğrencilere, Facebook dışında Wiki, Blog gibi eğitsel açıdan birçok getiri sağlayabilecek Web 2.0 araçlarını okuryazarlık boyutunda kullanabilmeleri için, uygulamalı ortamlarda bilgi ve becerileri geliştirici yönde eğitim verilmesi sağlanmalıdır. Bu şekilde öğrencilerin bu ortamlarda yalnızca izleyici değil, aynı zamanda yazar olarak da katkıda bulunmaları sağlanarak, işbirlikçi çalışmalara ve keşfetmeye özendirilebilir.

2. Facebook, MSN, Twitter ve video paylaşım sitelerinin sadece eğlence ve iletişim amaçlı kullanılmadığı konusunda öğrencilerde farkındalık oluşturulmalıdır. Öğrencilerin bu uygulamaları eğitsel olarak kullanmalarını sağlayarak, onların işbirlikli, sosyal ve informal öğrenmelerine katkı sağlanabilir.

3. İlköğretim öğrencileri ve öğretmen adayları sosyal ağ ortamlarını ağırlıklı olarak iletişim amaçlı olarak düşündüğü için eğitsel amaçlı kullanımlar ikinci planda ve yetersiz kalmaktadır. Bu ortamlardan eğitsel amaçlı olarak daha fazla yararlanılabilmesi, dolayısıyla eğlence amaçlı kullanımların azaltılabilmesi için her kademedeki öğrencilerin bilinçlendirilmesi gerekir.

4. Sosyal ağların kullanım sıklığı arttıkça sadece eğitsel kullanım açısından değil, sosyal etkileşim ve eğlence alanlarında da bir artış olması beklenen bir durumdur. Bundan dolayı, özellikle eğitsel kullanım açısından istendik yönde bir gelişme bekleniyorsa fen ve teknoloji ya da diğer derslerin teknoloji ile ilişkilendirildiği kazanımlarda öğretmenler tarafından öğrencilerde sosyal ağlara yönelik farkındalık oluşturulması gerekmektedir.

5. Öğrenciler Facebook'ta tanımadıkları kişilere karşı temkinli davranmaktadırlar. Fakat sosyal ağlarda gereğinden fazla kaldıklarında eğlenceye yönelerek boşa zaman harcadıkları görülmektedir. Öğrencilere, bu araçları eğlence için kullanım sürelerine bir sınır getirebilmek, bu ortamları amaç değil araç olarak görmek konusunda eğitim verilmelidir.

6. Sosyal ağların işbirlikçi, keşfedici ve problem çözme temelli öğrenme ortamı sunma özelliklerinden faydalanılarak derslerde kullanımları tartışılmalıdır. Bu konuda halen yürütülmekte olan araştırma sonuçları da dikkate alınarak sosyal ağlar eğitim öğretim ortamlarının bir parçası haline getirilmelidir.

7. Öğretmen adaylarına, öğretmen yetiştiren kurumlarda, sosyal ağların okuryazarı olarak mezun olmaları ve ileride gerçekleştirecekleri öğretim süreçlerinde bu araçları etkin bir şekilde kullanabilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve tecrübe kazandırılmalıdır.

8. Bu çalışmanın devamında, ilköğretim birinci kademe öğrencileri ve ortaöğretim öğrencileri de çalışmaya dâhil edilerek eğitim süreci boyunca sosyal ağ kullanımlarındaki değişim araştırılabilir. Ayrıca her bir alt problem doğrultusunda daha detaylı bilgilere ulaşabilmek için öğrencilerle görüşme yoluyla derinlemesine bilgi toplanabilir.

9. İlerideki çalışmalarda fen eğitiminin belirli boyutları, özellikle sosyal ağların aktif kullanıcı kesimini oluşturan lisans ve ilköğretim seviyesindeki öğrencilerle sosyal ağ ortamında etkinlikler yürütülerek, bu ortamların geliştirdiği kazanımlar incelenebilir.

7. KAYNAKLAR

- Ajjan, H. ve Hartshorne, R., 2008. Investigating faculty decisions to adopt Web 2.0 technologies: Theory and empirical tests. The Internet and Higher Education,11(2), 71-80.
- Albion, P. R., 2007. Web 2.0 in Teacher Education: Two Imperatives for Action, University of Southern Queensland, Australia.
- Alev, N. ve Yiğit, N., 2012. Introducing the intTT Project and Evaluating the Master CD of the intTT Project, I. International Dynamic, Explorative and Active Learning (IDEAL) Conference, Bayburt Üniversitesi, 2-5 Haziran, Bayburt.
- Altun, A., 2008. Yapılandırmacı Öğretim Sürecinde Wiki Kullanımı, 8. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı, Anadolu Üniversitesi, 6-9 Mayıs, Eskişehir.
- Ata, F., 2011. Üniversite Öğrencilerinin WEB 2.0 Teknolojilerini Kullanım Durumları İle Bilgi Okuryazarlığı Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Atal, D., 2010. İnfomal Öğrenme Bağlamında Öğrencilerin Teknoloji Kullanım Durumları, Beklentileri ve Web 2.0 Uygulamalarını Kullanım Konusundaki Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atıcı, B. ve Özmen, B., 2011. Blog Kullanımının Sınıf Topluluğu Duygusuna Etkisi, Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi, 27-29 Mayıs, İstanbul.
- Balcı, A., 2005. Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem, Teknik ve İlkeler, PegemA Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara.
- Balcıkanlı, G. S., 2010. Lisans Derslerinde Sosyal İletişim Ağlarının Kullanımı Üzerine Öğrenci Görüşleri: Ning Örneği, 11th Biannual International Sports Sciences Congress, Gazi Üniversitesi, 10-12 Ekim, Ankara.
- Bartlett-Bragg, A., 2006. Reflections on pedagogy: Reframing practice to foster informal learning with social software. <http://www.dream.sdu.dk/uploads/files/Anne%20Bartlett-Bragg.pdf> 10 Şubat 2010.
- Belin, M. N. ve Yıldız, H., 2011. Lise Öğrencilerinin Facebook Adlı Sosyal Paylaşım Sitesini Kullanma Amaçları Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme: Eskişehir Örneği. <http://www.esbl.k12.tr/belge/projehavva.pdf> 29 Mayıs 2011.
- Boyd, S., 2003. "Are you ready for social software?". http://www.stoweboyd.com/message/2006/10/are_you_ready_f.html 8 Ocak 2011.

- Büyüköztürk, Ş., 2007. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, PegemA Yayınları, 8. Baskı, Ankara.
- Conole, G. ve Culver, J., 2010. The design of Cloudworks: applying social networking practice to foster the exchange of learning and teaching ideas and designs. Computers and Education, 54 (3), 679-692.
- Çepni, S., 2007. Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş, Celepler Matbaacılık, 3. Baskı, Trabzon.
- Çetin, E., 2009. Sosyal İletişim Ağları ve Gençlik: Facebook Örneği. Uluslararası Davraz Kongresi, Eylül 2009, Isparta, Bildiri Kitabı, 1094-1105.
- Dawley, L., 2009. Social Network Knowledge Construction: Emerging Virtual World Pedagogy, On The Horizon, 17, 2, 109-121.
- Deperlioğlu, Ö. ve Köse, U., 2010. Web 2,0 Teknolojilerinin Eğitim Üzerindeki Etkileri ve Örnek Bir Öğrenme Yaşantısı, Akademik Bilişim Konferansı, Muğla Üniversitesi, 10-12 Şubat, Muğla.
- Durusoy, O., 2011. Öğretmen Yetiştirmede Web 2.0 Ve Dijital Video Teknolojilerinin Kullanılarak Öğretmenlik Öz-Yeterliğinin Geliştirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Eijkman, H., 2008. Web 2.0 as a Non-foundational Network-centric Learning Space, Campus-Wide Information Systems, 25, 2, 93 – 104.
- Ellison, N. B., Steinfield, C. ve Lampe, C., 2007. The Benefits of Facebook “Friends:” Social Capital and College Students’ Use of Online Social Network Sites, Journal of Computer-Mediated Communication, 12, 1143–1168.
- Grant, N., 2008. On the Usage of Social Networking Software Technologies in Distance Learning Education, Proceedings of Society for Information Technology and Teacher Education, International Conference, Ocak, Chesapeake, 3755-3759.
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. ve Madran, R. O., 2010. Sosyal Ağların Eğitim Amaçlı Kullanımı, XV. Türkiye’de İnternet Konferansı, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2-4 Aralık, İstanbul.
- Horzum, M.B., 2010. Öğretmenlerin Web 2.0 araçlarından haberdarlığı, kullanım sıklıkları ve amaçlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7,1.
- Karasar, N., 2007. Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Nobel Yayın Dağıtım, 17. Baskı, Ankara.
- Keleş, E. ve Demirel, P., 2011. Bir Sosyal Ağ Olarak Facebook’un Formal Eğitimde Kullanımı, 5. Uluslararası Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu, Fırat Üniversitesi, 22-24 Eylül, Elazığ.

- Kobak, K. ve Biçer, S., 2008. Facebook Sosyal Paylaşım Sitesinin Kullanım Nedenleri, IETC, 567-571.
- Koç, M. ve Karabatak, M., 2011. Sosyal Ağların Öğrenciler Üzerindeki Etkisinin Veri Madenciliği Kullanılarak İncelenmesi. 5. Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu, Fırat Üniversitesi, 22-24 Eylül, Elazığ.
- Lenhart, A. ve Madden, M., 2007. Social Networking Websites and Teens: An Overview. Pew Internet and American Life Project Report, Ocak, 2-3.
- Lockyer, L. ve Patterson, J., 2008. Integrating Social Networking Technologies in Education: A Case Study of a Formal Learning Environment, 8th IEEE International Conference on Advanced Learning Technologies, 6-8 Temmuz, Santander, İspanya.
- Mazman, S. G., 2009. Sosyal Ağların Benimsenme Süreci ve Eğitsel Bağlamda Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mejias, U., Nomad's Guide to Learning and Social Software. http://knowledgegetree.flexiblelearning.net.au/edition07/download/la_mejias.pdf 20 Aralık 2010
- Odabaşı, H. F., Mısırlı, Ö., Günüş, S., Tımar, Z., Ersoy, M., Som, S., Dönmez, F. İ., Akçay, T. ve Erol, O., 2012. Eğitim için yeni bir ortam: Twitter, Anadolu Journal of Educational Sciences International (AJESI), 2,1, 89-103.
- O'Reilly, T., 2005 . What is Web2.0? Design Patterns And Business Models For The Next Generation Of Software. <http://www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html> 29 Aralık 2010
- Özkan, B. ve McKenzie, B., 2008. Social Networking Tools for Teacher Education, Proceedings of Society for Information Technology and Teacher Education International Conference, Chesapeake, 2772-2776.
- Özmen, F., Aküzüm, C., Sünkür, M. ve Baysal, N., 2011. Sosyal Ağ Sitelerinin Eğitsel Ortamlardaki İşlevselliği, 6th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11), Fırat Üniversitesi, 16-18 Mayıs, Elazığ.
- Phillips, D. M. ve Phillips, J. K., 1998. A Social Network Analysis Of Business Logistics And Transportation, International Journal Of Physical Distribution & Logistics Management, 28, 5.
- Rebecca, M.E., Howell, D. ve Jennifer, A., 2008. Facebook Goes To College: Using Social Networking Tools To Support Students Undertaking Teaching Practicum. Journal Of Online Learning And Teaching, 4, 4, 596-602.
- Schmucki, L., ve Meel, S.K., 2010. School Principals and Social Networking in Education: Practices, Policies, and Realities in 2010, <http://www.edweb.net/fimages/op/PrincipalsandSocialNetworkingReport.pdf> 15 Nisan 2010.

- Sezgin, S., Erol, O., Dulkadir, N. ve Karakaş, A., 2011. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri (BÖTE) Öğrencilerinin Facebook Kullanım Amaçları ve Eğitsel Bağlamda Kullanımı İle İlgili Görüşleri: MAKÜ Örneği. International Educational Technology Conference (IETC), İstanbul Üniversitesi, 25–27 Mayıs, İstanbul.
- Selwyn, N., 2007. Screw Blackboard... do it on Facebook! an investigation of students' educational use of Facebook. <http://www.scribd.com/doc/513958/Facebookseminar-paper-Selwyn> 26 Şubat 2010.
- Şenel, H. C. ve Seferoğlu, S. S., 2009. Eğitimde Ağ Günlüğü Uygulamaları: İlköğretim Bilişim Teknolojileri Dersinden Örnekler. 9. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı (IETC-2009), Hacettepe Üniversitesi, 6-8 Mayıs, Ankara.
- Smith, L.S. ve MacGregor, J.T., What is Collaborative Learning. <http://learningcommons.evergreen.edu/pdf/collab.pdf> 8 Kasım 2010.
- Tanyeri, T., 2004. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Web Tabanlı Öğretime İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Tiryakioğlu, F. ve Erzurum, F., 2011. Bir Eğitim Aracı Olarak Ağların Kullanımı. 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications, Nisan, Antalya, 1031-1047.
- Turan, Z. ve Göktaş, Y., 2011. Çevrimiçi Sosyal Ağlar: Öğrenciler Neden Facebook Kullanmıyor?, 5. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu, Fırat Üniversitesi, 22-24 Eylül, Elazığ.
- Uçak, N. Ö. ve Çakmak, T., 2010. Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Öğrencilerinin Web 2.0 Araçlarını Kullanım Özellikleri. Uluslararası 2. Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu, Hacettepe Üniversitesi, 22-24 Eylül, Ankara.
- URL-1, <http://eukidsonline.metu.edu.tr> Avrupa Çevrimiçi Çocuklar (Eu Kids Online) Projesi. 30 Haziran 2012.
- URL-2, http://eacea.ec.europa.eu/llp/projects/public_parts/documents/comenius/com_mp_502769_inttt.pdf An INTEgral Teacher Training for developing digital and communicative competences and subject content learning at schools. 6 Temmuz 2012.
- URL-3, http://www.chip.com.tr/konu/Facebook-ta-En-Populer-Uygulamalar_4814.html Facebook'ta En Popüler Uygulamalar. 30 Haziran 2012.
- Vural, Z.B.A., ve Bat, M., 2010. Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma. Journal of Yasar University, 20, 5, 3348-3382.

- Wenger, E., Communities of practice a brief introduction. <http://www.vpit.ualberta.ca/cop/doc/wenger.doc> 4 Mart 2011.
- Yıldırım, N. ve Özmen, B., 2011. Video Paylaşım Sitelerinin Eğitsel Amaçlı Kullanımı, 5. Uluslararası Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu, Fırat Üniversitesi, 22-24 Eylül, Elazığ.
- Yıldız, G. ve Fer, S., 2008. Öz Kavram Envanteri-I'in Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 5, 2, 209-232.
- Yiğit, N., Alev, N. ve Çavdar, O., 2010. Fen Bilgisi ve Fizik Öğretmen Adaylarının Sosyal Ağ Sitelerine Yönelik Düşünceleri, 9. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 23-25 Eylül, İzmir.

EKLER

Ek 1. Anket Formu

ANKET FORMU

Bu anket Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı'nda Doç. Dr. Nevzat YİĞİT danışmanlığında yürütülmekte olan Fen Bilgisi Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi Oylum ÇAVDAR'ın "*Fen Bilgisi Öğretmen Adayları ve İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ve Eğitsel Bağlamda Kullanımları*" isimli yüksek lisans tez çalışmasına ışık tutmak amacıyla hazırlanmıştır.

İlk bölümde kişisel, internet ve sosyal ağ kullanımı ile ilgili bilgilerinizi, ikinci bölümde sosyal ağları kullanım amaçlarınızı, üçüncü bölümde ise sosyal ağların eğitsel kullanımına yönelik düşüncelerinizi belirlemeye yönelik ifadeler yer almaktadır. İlgili ifadelerin karşısında seçenekler verilmiştir. Anket formunu cevaplandırırken adınız ve soyadınız sorulmayacaktır. Yanıtlarınız gizli tutulacağı için samimi bir şekilde size uygun cevapları işaretleyiniz. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz. (Bu anketin cevaplandırılma süresi yaklaşık 10 dk. sürmektedir).

BÖLÜM 1

1. Cinsiyet: Kız ( ) Erkek ( )

2. Sınıfınız: 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ve üzeri ( )

3. Hangi sıklıkla internete giriyorsunuz?

Her gün ( ) Haftada 1-2 gün ( ) Haftada 3-4 gün ( ) Ayda 1-2 gün ( ) Diğer(Lütfen yazınız.....) ( )

4. İnternete bağlandığınızda ortalama kaç saat zaman geçiriyorsunuz?

0-1 saat ( ) 1-3 saat ( ) 3-5 saat ( ) 5-7 saat ( ) 7 saat ve üzeri ( )

5.İnterneti hangi amaçla kullanıyorsunuz? (Lütfen öncelik sırasına göre, 1'den 8'edoğru sıralayınız).

....Bilgi alış verişi için ....Sosyal ağları kullanmak için ....Eğlence için ....Video izlemek için
....İndirme yapmak için ....Resmi hizmetler için ....Banka işlemleri için
....Diğer(Lütfenyazınız.....)

6.Sosyal ağların (Facebook, Twitter, Myspace, Blogger, anlık mesajlaşma (MSN, Google Talk, Yahoo Messenger, Skype ve GroupsIM), Windows Live, Wikipedia, Friendfeed, Yonja, Netlog, Orkut vb.) herhangi birini kullanıyor musunuz? (Yanıtınız evet ise lütfen aşağıdaki soruları da cevaplayınız).

Evet ( ) Hayır ( )

7.En fazla hangi sosyal ağda zaman geçiriyorsunuz?(Lütfen öncelik sırasına göre ilk üçünü sıralayınız.)

(Facebook, Twitter, Myspace, Blogger, anlık mesajlaşma (MSN, Google Talk, Yahoo Messenger, Skype ve GroupsIM), Windows Live, Wikipedia, Friendfeed, Yonja, Netlog, Orkut, Diğer(Lütfenyazınız))

1. .... 2. .... 3. ....

8.Hangi sıklıkla sosyal ağları kullanıyorsunuz?

Her gün ( ) Haftada 1-2 gün ( ) Haftada 3-4 gün ( ) Ayda 1-2 gün ( ) Diğer (Lütfen yazınız.....) ( )

9.Sosyal ağlara girdiğinizde kaç saat zaman geçiriyorsunuz?

0-1 saat ( ) 1-3 saat ( ) 3-5 saat ( ) 5-7 saat ( ) 7 saat ve üzeri ( )

10.Sosyal ağlarda en çok ilginizi çeken uygulamalar nelerdir?(Lütfen ilk üçünü önem sırasına göre sıralayınız).

Haberler . Kişilerin profil sayfası . Gruplar . Bildirimler .Notlar. Oyunlar .Etkinlikler
Fotoğraflar . Yorumlar . Videolar . Diğer (lütfen yazınız.....)

1. .... 2..... 3.....

BÖLÜM 2

Bu bölümde *sosyal ağları kullanma amaçlarınızı* belirlemeye yönelik ifadeler yer almaktadır. İlgili ifadenin karşısında “Hiçbir Zaman”, “Nadiren”, “Bazen”, “Çoğunlukla” ve “Her Zaman” arasında derecelendirilmektedir. Lütfen sizin için en uygun olan seçeneği işaretleyiniz(X).

LÜTFEN İŞARETSİZ İFADE BIRAKMAYINIZ!					
Sosyal ağları;	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğunlukla	Her Zaman
3. Derslerime destek olması için kullanıyorum.					
4. Sohbet ortamına katılmak için kullanıyorum.					
7. Arkadaşlarımla iletişim kurmak için kullanıyorum.					
8. Video izlemek, müzik dinlemek için kullanıyorum.					
9. Günlük yaşamla ilgili gelişmelerden haberdar olmak için kullanıyorum.					
10. Ödevlerimle ilgili yardım almak için kullanıyorum.					
11. Eski arkadaşlarımla bağlantılarımın kopmaması için kullanıyorum.					
13. Yeni arkadaşlar edinmek için kullanıyorum.					
14. Sınıf arkadaşlarımla ödev ya da proje ile ilgili çalışmalarımı paylaşmak için kullanıyorum.					
17. Arkadaşlarımın ne yaptığını kontrol etmek için kullanıyorum.					
19. Benimle aynı ilgi veya gereksinimleri olan kişileri bulmak ve bu kişilerin oluşturduğu gruplara katılmak için kullanıyorum.					
20. Okulum veya sınıfım ile ilgili gelişmeleri takip etmek için kullanıyorum.					

BÖLÜM 3

Bu bölümde *sosyal ağların eğitsel kullanımına* yönelik düşüncelerinizi belirlemeye yönelik ifadeler yer almaktadır. İlgili ifadenin karşısında “Kötü”, “Düşük Nitelikte”, “Yeterli”, “İyi”, “Mükemmel” arasında derecelendirilmektedir. Lütfen ilgili ifadeye katılım derecenize göre sizin için en uygun olan seçeneği işaretleyiniz(X).

LÜTFEN İŞARETSİZ İFADE BIRAKMAYINIZ!					
Sosyal ağların eğitsel bağlamda kullanılması;	Kötü	Düşük Nitelikte	Yeterli	İyi	Mükemmel
1. Grup halinde çalışmayı destekler.					
2. Okul, sınıf ya da derslerle ilgili duyuruların paylaşılmasına ortam hazırlar.					
3. Öğrenmeye yardımcı çeşitli kaynak ve materyale erişimi sağlar.					
5. Video, animasyon, fotoğraf, ses vb. bir arada kullanımı olanaklarıyla öğrenme ortamını zenginleştirir.					
6. Sınıf veya okul arkadaşları arasında iletişim kurulmasına yardımcı olur.					
7. Paylaşılan çalışmalar hakkında, sınıf arkadaşlarının veya öğretmenin yorumlarının alınmasını sağlar.					
8. Öğretmen-öğrenci arasında iletişim kurulmasına katkı sağlar.					
9. Derslerle ilgili ihtiyaç duyulan bilgilere kolay erişimi sağlar.					
10. Ders ile ilgili materyallerin paylaşılmasına yardımcı olur.					
11. Ödev verilmesine ya da ders ile ilgili görevlendirme yapılmasına ortam hazırlar.					
12. Derslerle ya da diğer eğitsel çalışmalarla ilgili bilgi paylaşımında bulunulmasını sağlar.					
13. Aynı ilgi ve gereksinimler doğrultusunda okul veya sınıf ile ilgili gruplar (topluluklar) oluşturulmasını sağlar.					

Ek 2. Araştırma İzni

TRABZON 2011
AVRUPA GENÇLİK
OLİMPİYATLARI

Sayı : B.08.4.MEM.4.61.00.14.040/

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

14693

17. MAYIS 2011

Konu : Araştırma İzni.

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : 04/05/2011 tarihli ve B.30.2.KTÜ.0.43.00/320-481 sayılı yazı.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi yüksek lisans programı öğrencisi Oylum ÇAVDAR Müdürlüğümüze bağlı İlimiz Merkezindeki İlköğretim Okulları 6.7. ve 8. sınıf öğrencilerine yönelik olarak, araştırma çalışmaları yapmak isteği Müdürlüğümüz Bilimsel Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiştir.

Adı geçen kişinin, "Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçlı ve Eğitsel Bağlamda Kullanımına Yönelik Düşünceleri" konulu araştırma çalışmasını İlimiz Merkezindeki İlköğretim okullarında öğrenim gören 6.7. ve 8. sınıf öğrencilerine uygulamak isteği Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Selim Yavuz SANDIKÇI
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
17/05/2011

Hüseyin ECE
Vali a.
Vali Yardımcısı

Trabzon Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Ayrıntılı bilgi: A.AKSOY İl Milli Eğitim Şb.Md.
Tlf: 462 230 20 94 (323) 230 39 95
Faks : 230 20 96
e-posta : trabzonmem@meb.gov.tr
bilgi@trabzon61@meh.gov.tr
kultur@trabzon61@meh.gov.tr

444 0 632

EGİTİME
%100
DESTEK

ÖZGEÇMİŞ

Çavdar, 18.10.1982'de Manisa'nın Salihli ilçesinde doğdu. İlköğrenimini Altınordu İlkokulunda, orta ve lise öğrenimini Salihli Lisesi'nde tamamladı. 2002 yılında Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği programını kazandı ve 2006'da mezun oldu. 2008 bahar döneminde KTÜ Fen Bilgisi Eğitiminde yüksek lisans öğrenimine başladı. Çavdar bekâr olup, yabancı dili İngilizcedir.

Email: oylumcavdar@hotmail.com